

WB3110 - Evolving Design

**Ontwikkeling
Aandrijftechnologie
Koppelingen en Transmissies**

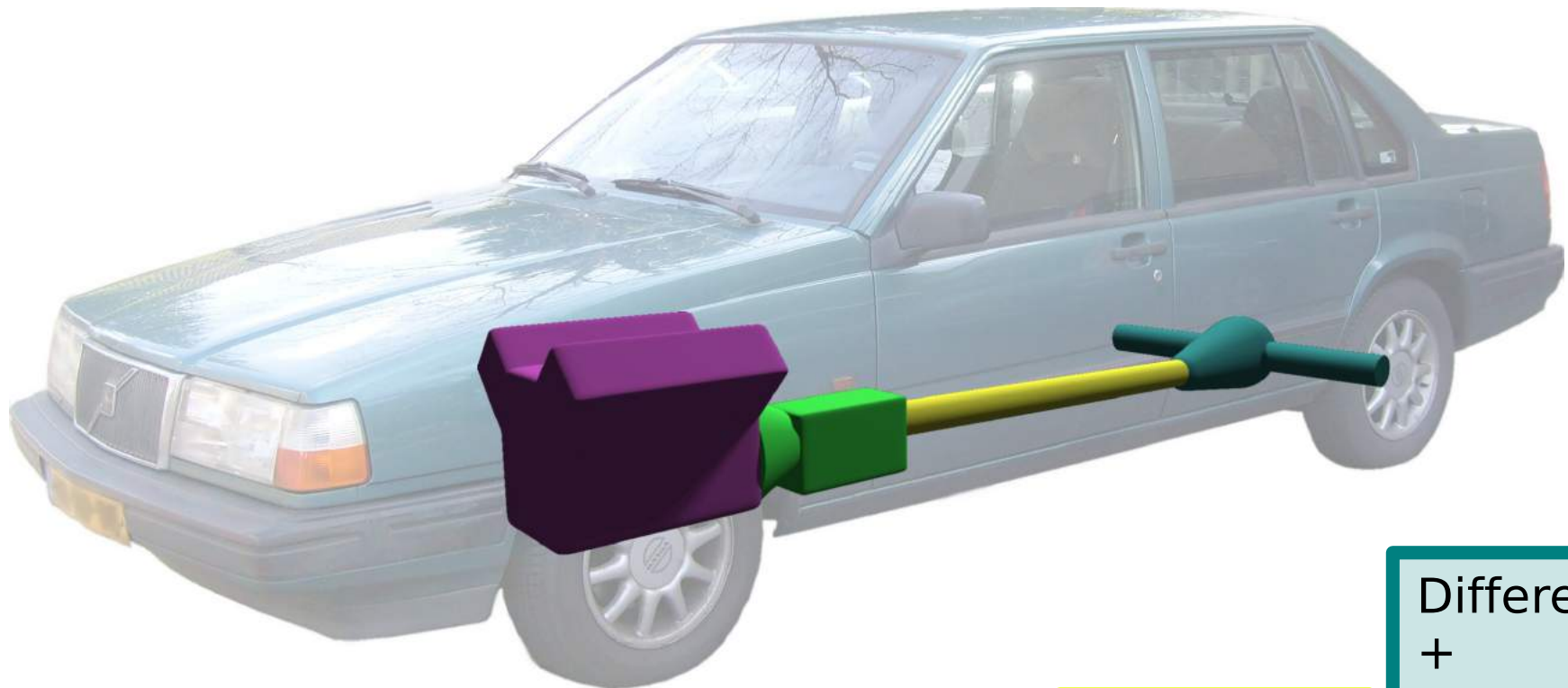
Marco de Beurs
Examiner EPO

Auto als leidraad

Aandrijflijn, actuatoren en alternatieven

Aandrijflijn

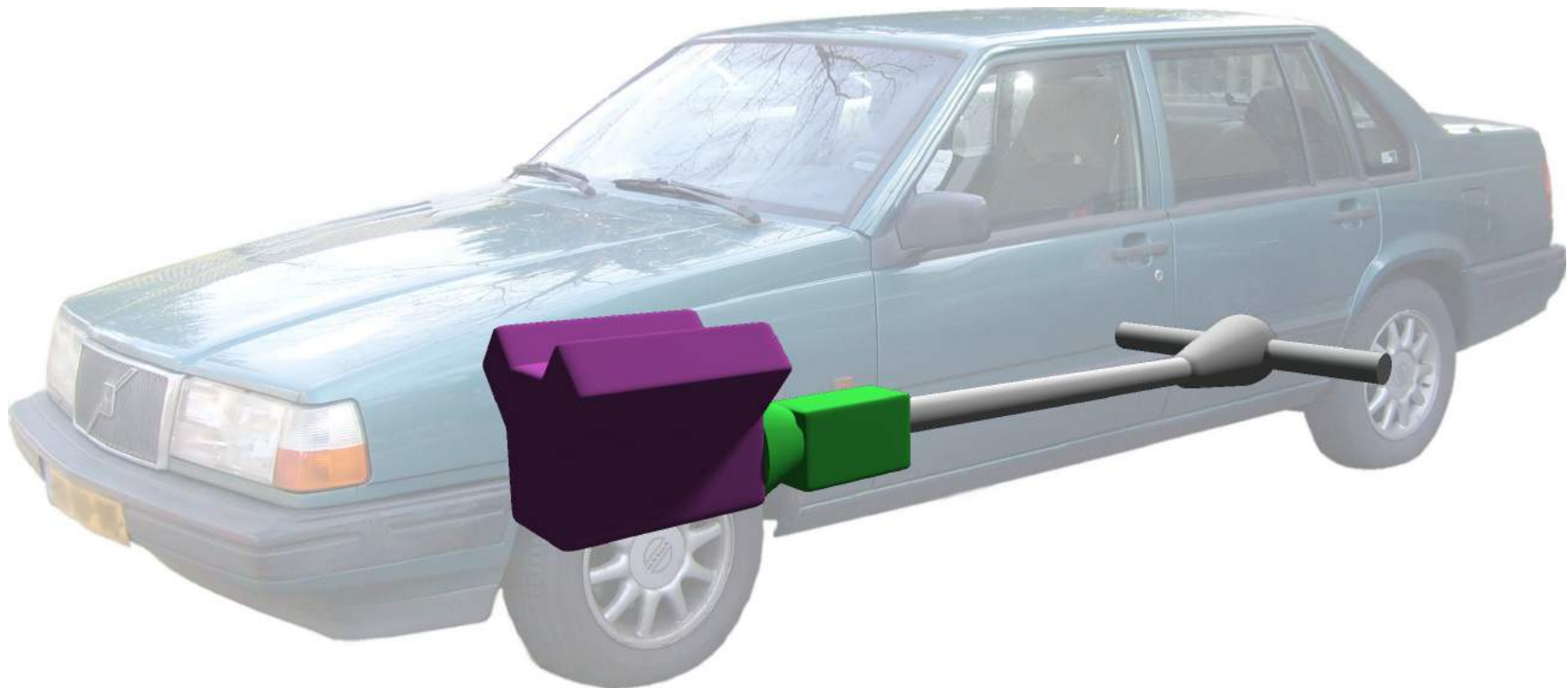
Motor

Transmissie

Cardan as

Differentieel
+
achteras

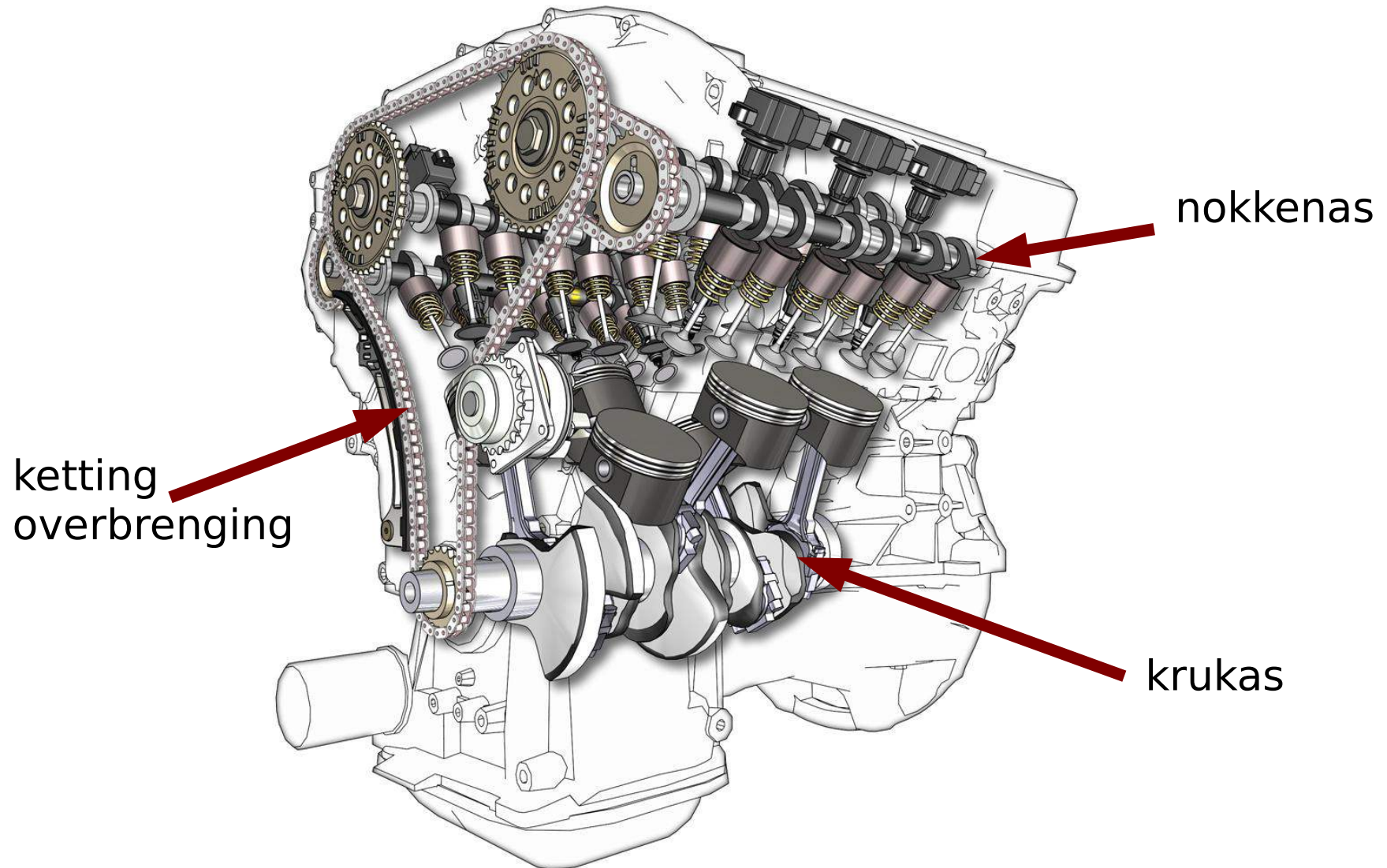
Aandrijflijn

Motor

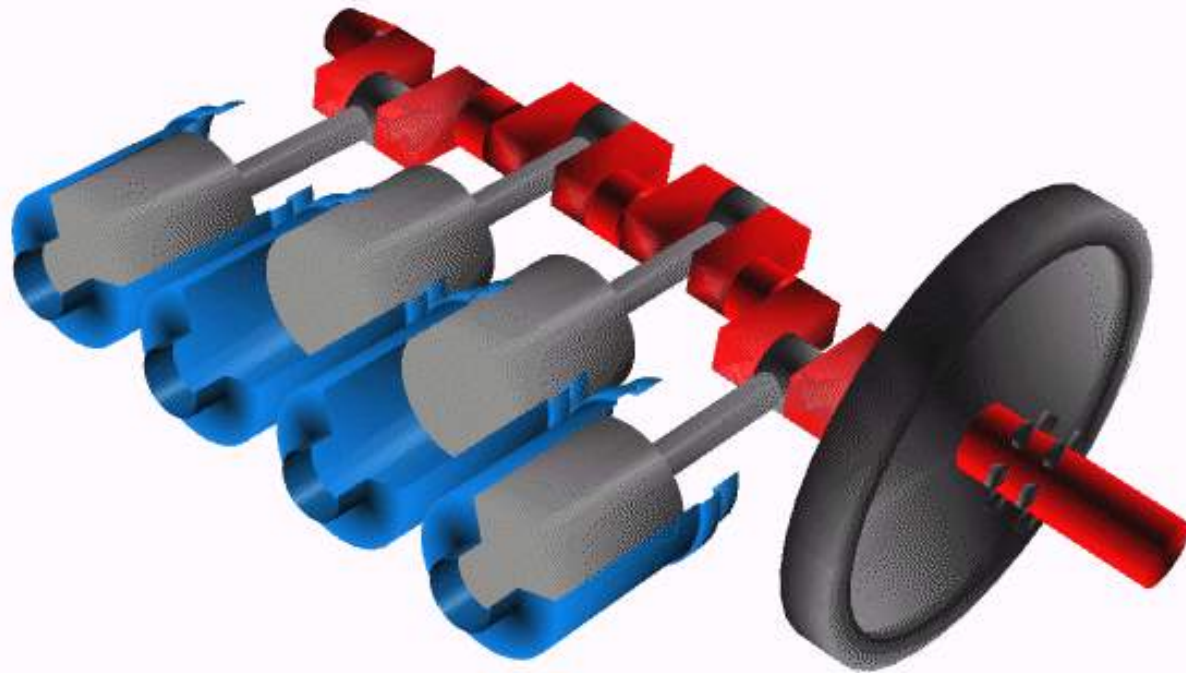
Transmissie

Aandrijvingen in de motor

Krukas

Korte lineaire beweging naar rotatie

Nokken

Rotatie naar korte lineaire beweging

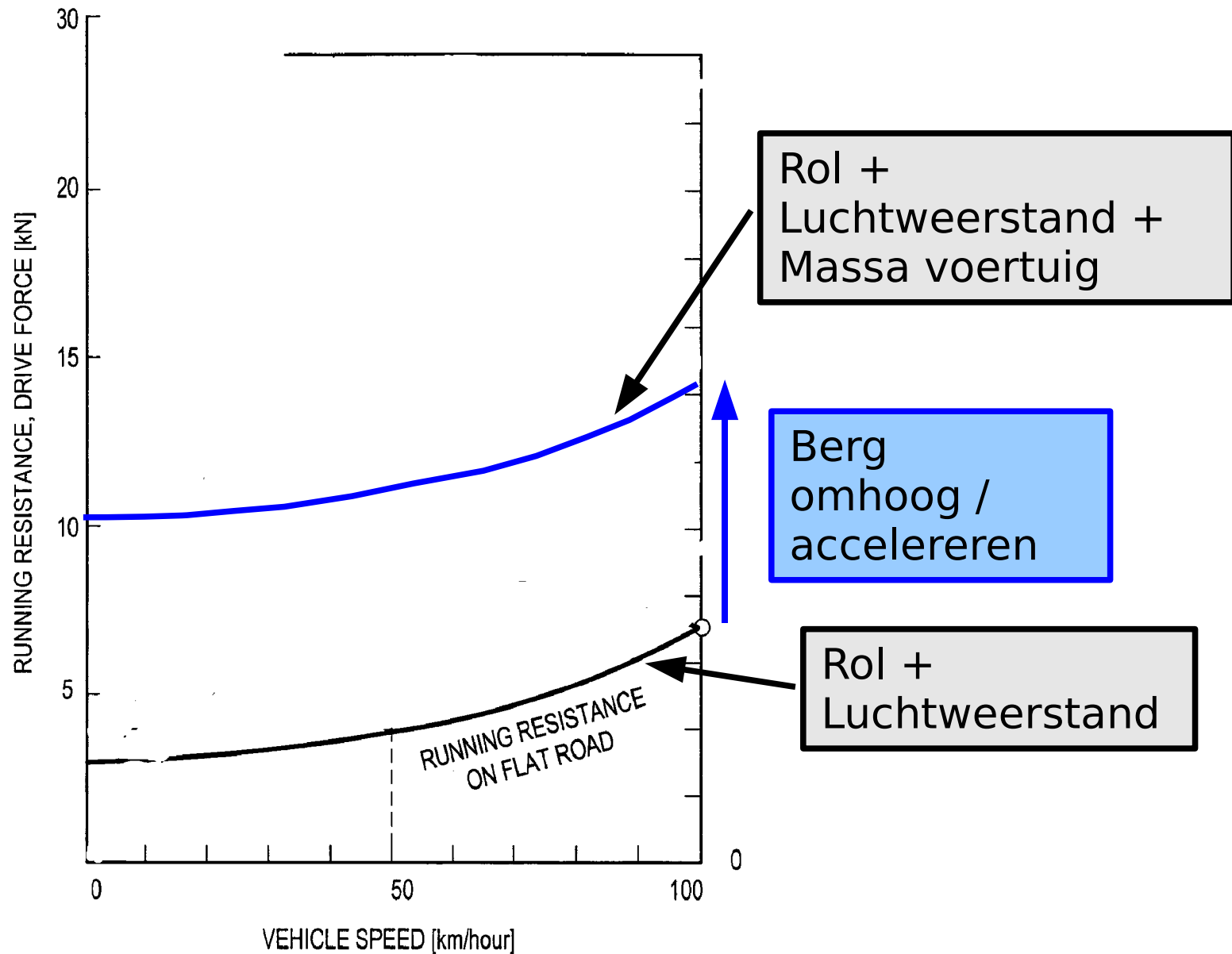

Ketting / tandriem

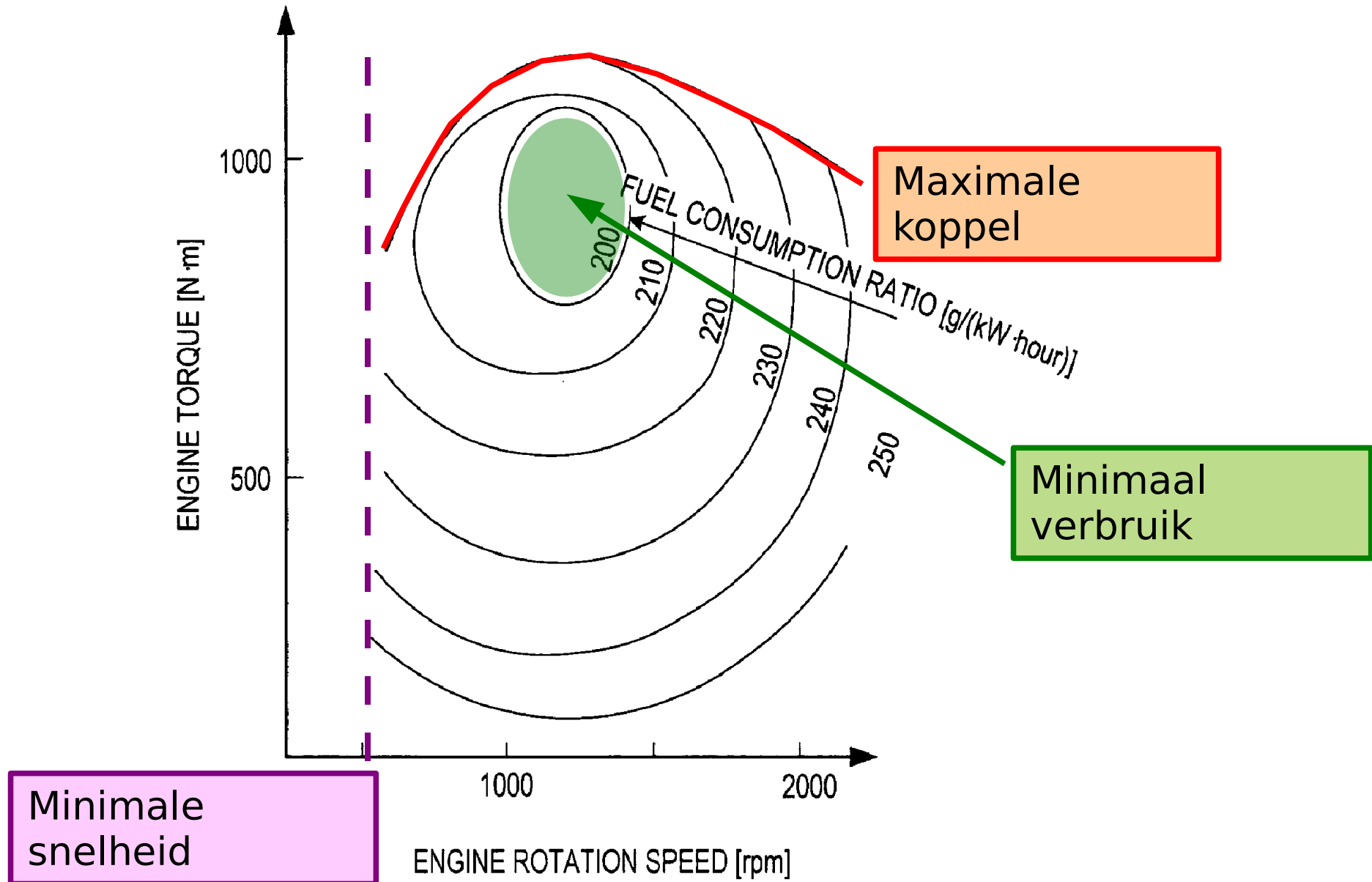
- Grote afstand tussen aandrijvende en aangedreven as
- Geschikt om verband van rotatie tussen assen te behouden (niet bij snaar aandrijving)

Waarom een transmissie?

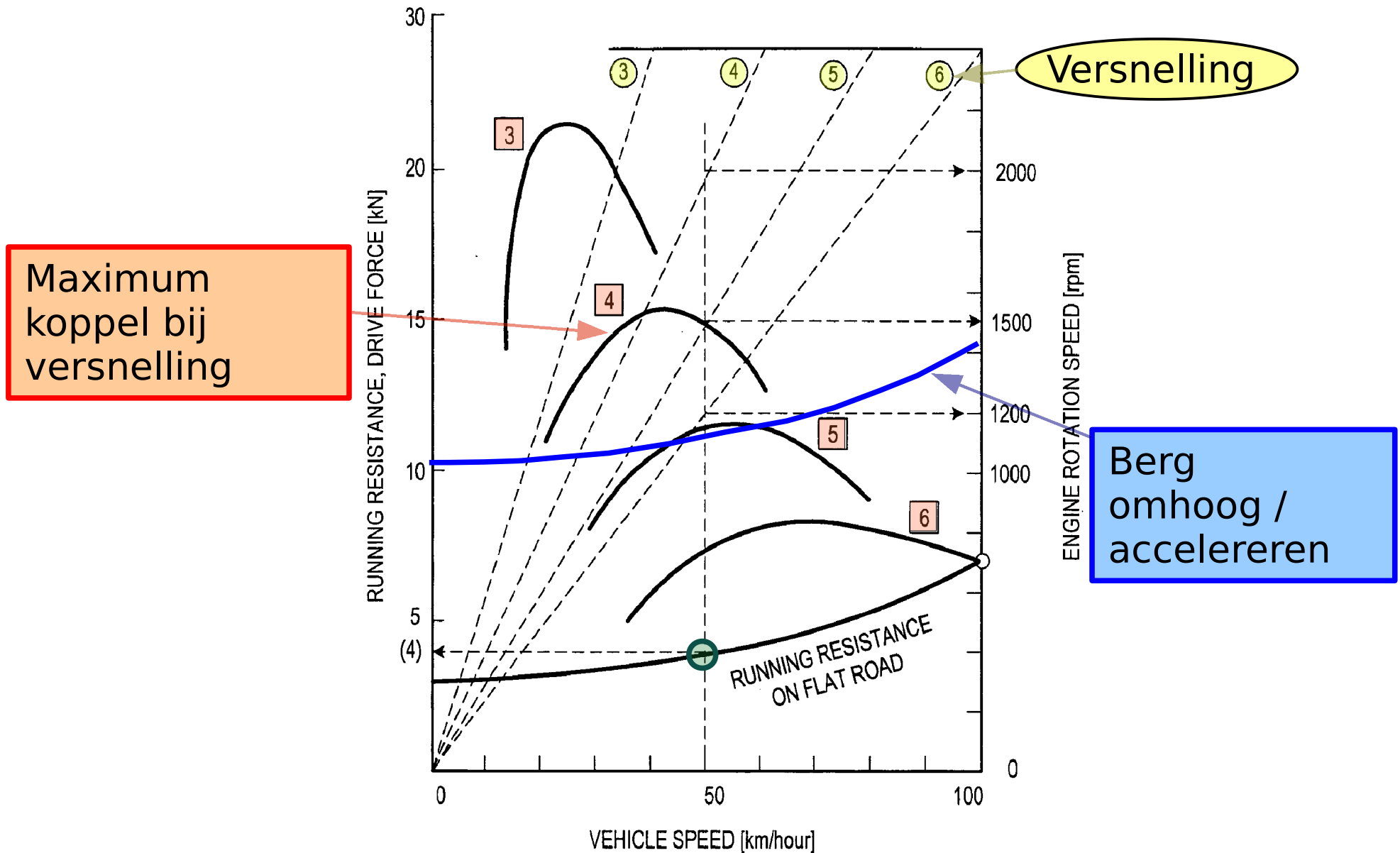
Eigenschappen last

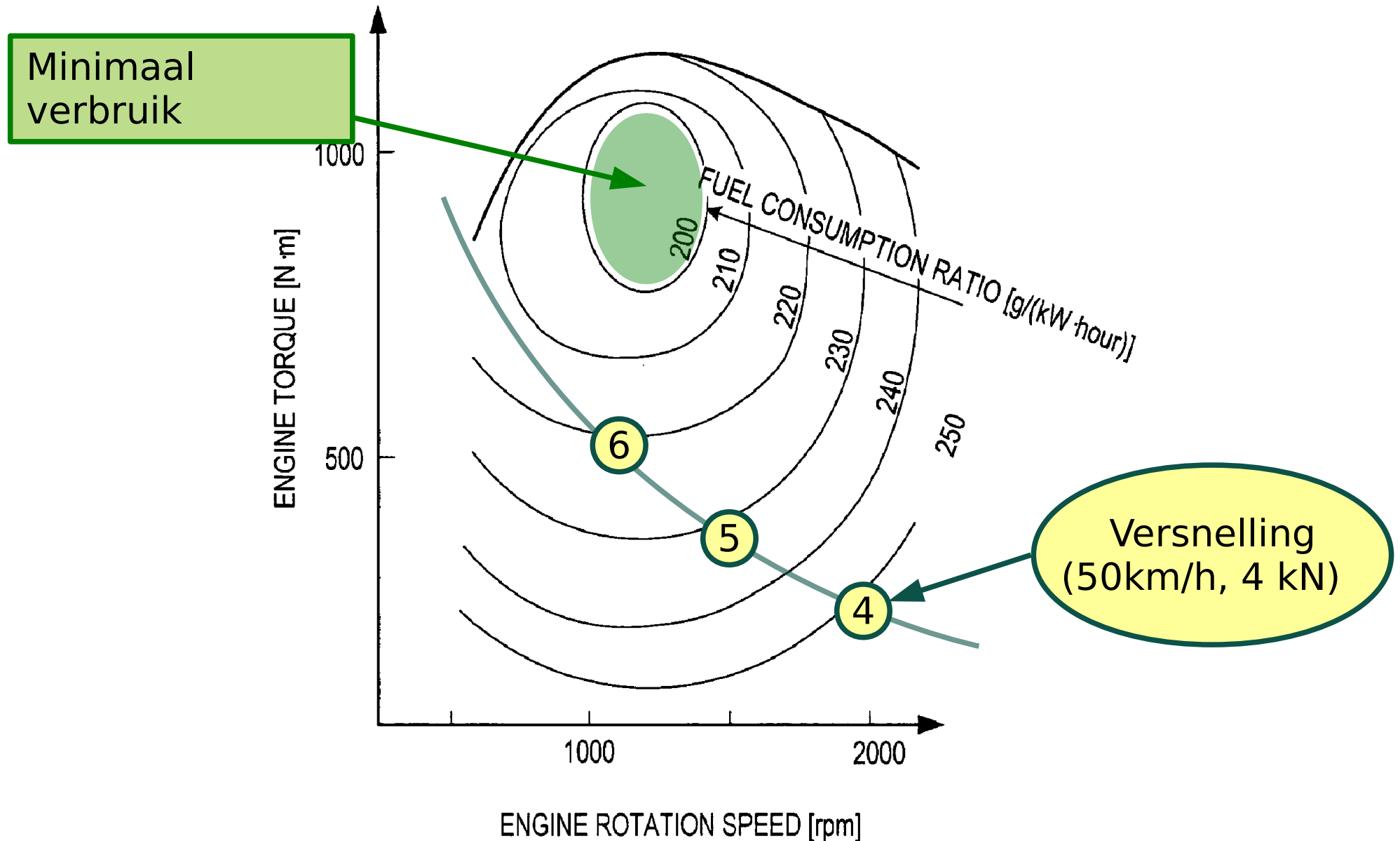
Eigenschappen motor

Motor-last diagram

Optimaal verbruik

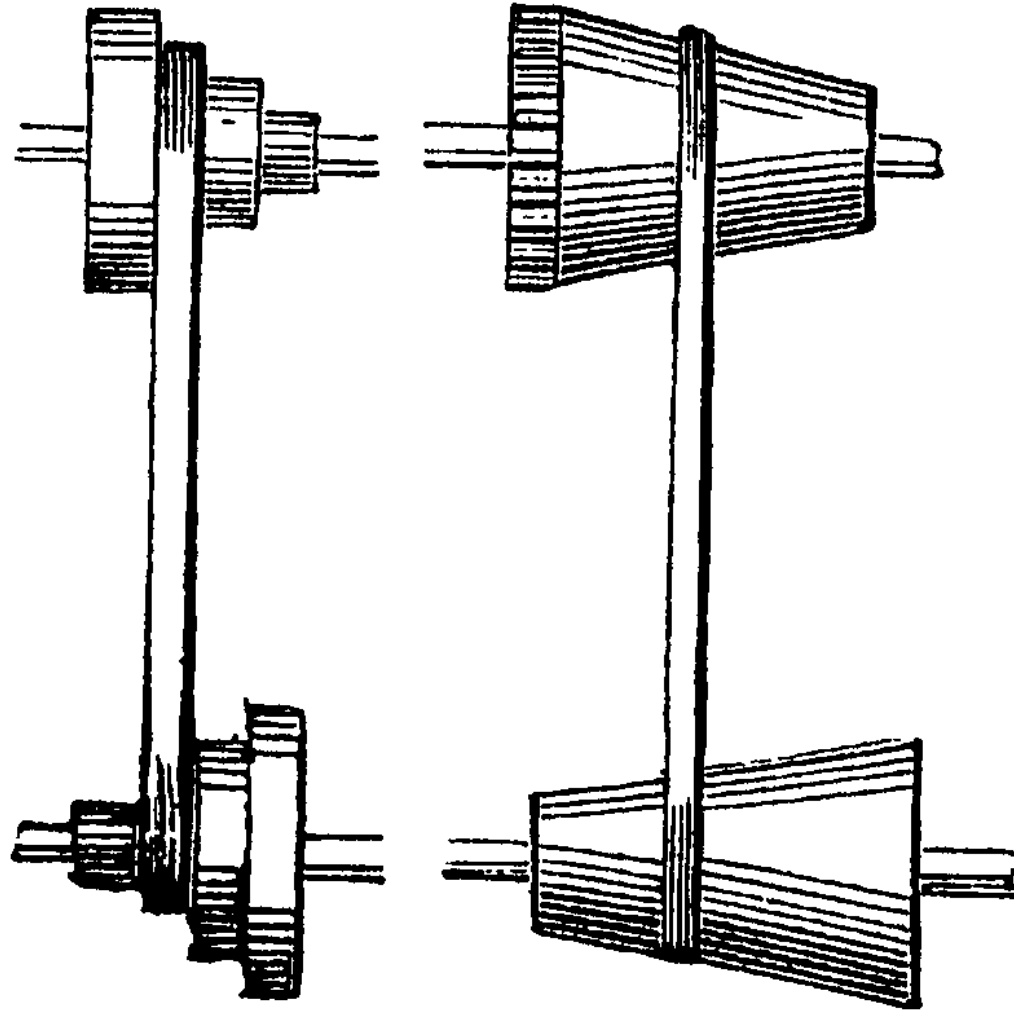
Aanpassen motor aan last

- Minimum snelheid motor Koppeling
- Maximum koppel Transmissie
- Optimaal verbruik Transmissie
- Achteruit Transmissie

Transmissies

- Handgeschakelde transmissie, droge koppeling
- Automaat, koppelomvormer (torque converter)
- Continu Variabele Transmissie
 - Duwband (van Doorne)
 - Toroid
 - Hybride

Basis: variable transmissie

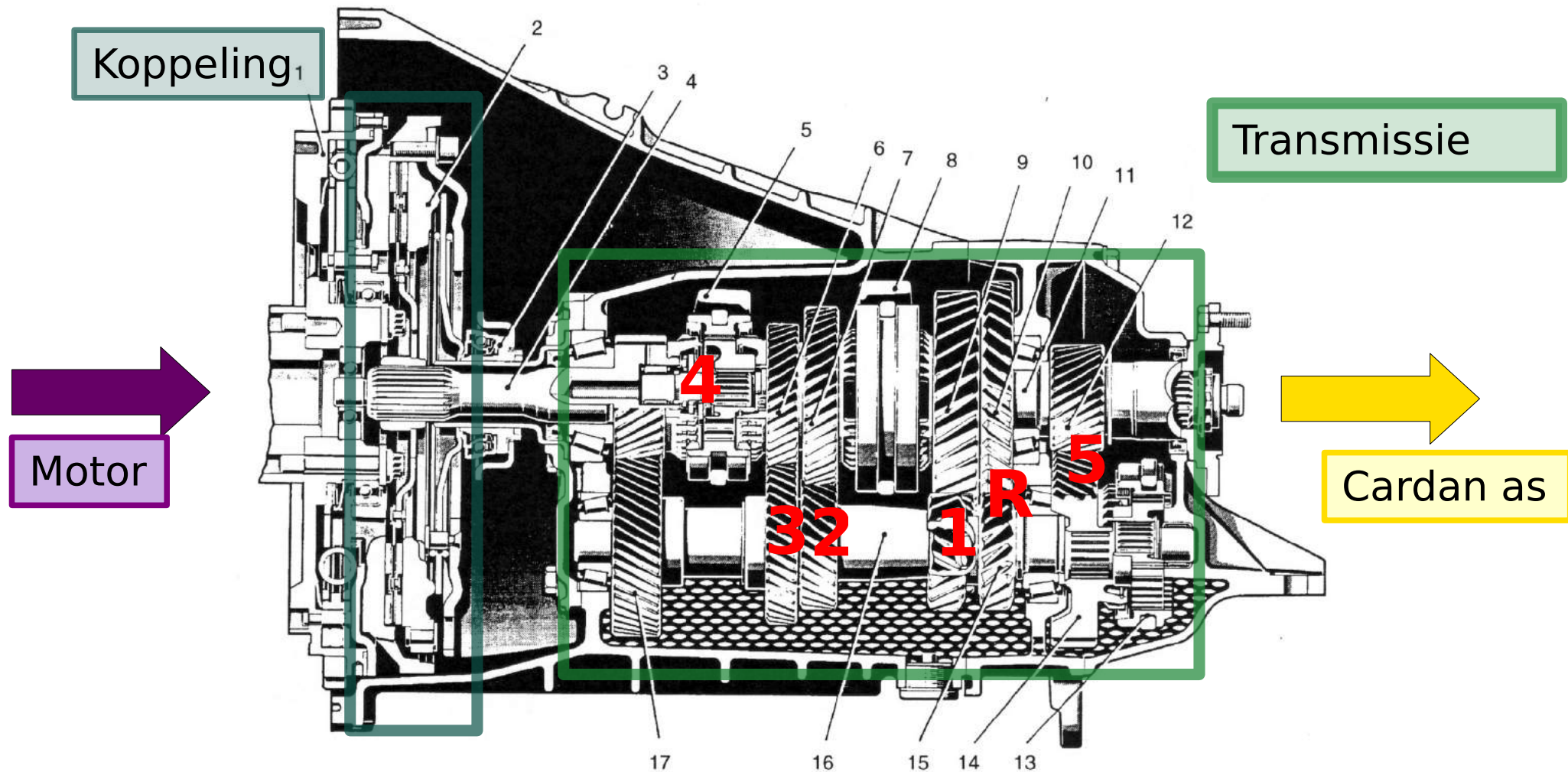
Discreet

Continu

Transmissies

- Handgeschakelde transmissie, droge koppeling
- Automaat, koppelomvormer (torque converter)
- Continu Variabele Transmissie
 - Duwband (van Doorne)
 - Toroid
 - Hybride

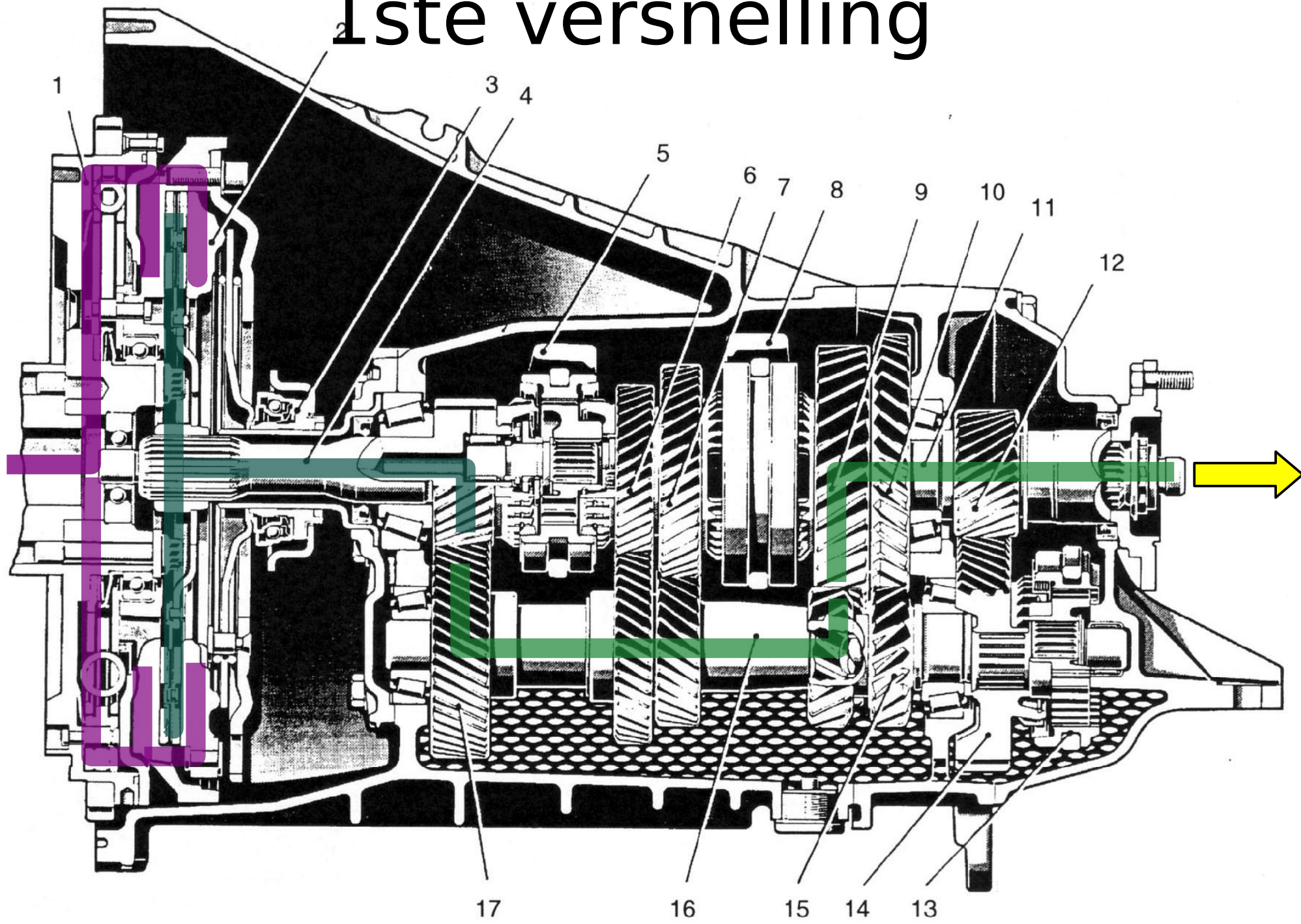
Handbediende transmissie

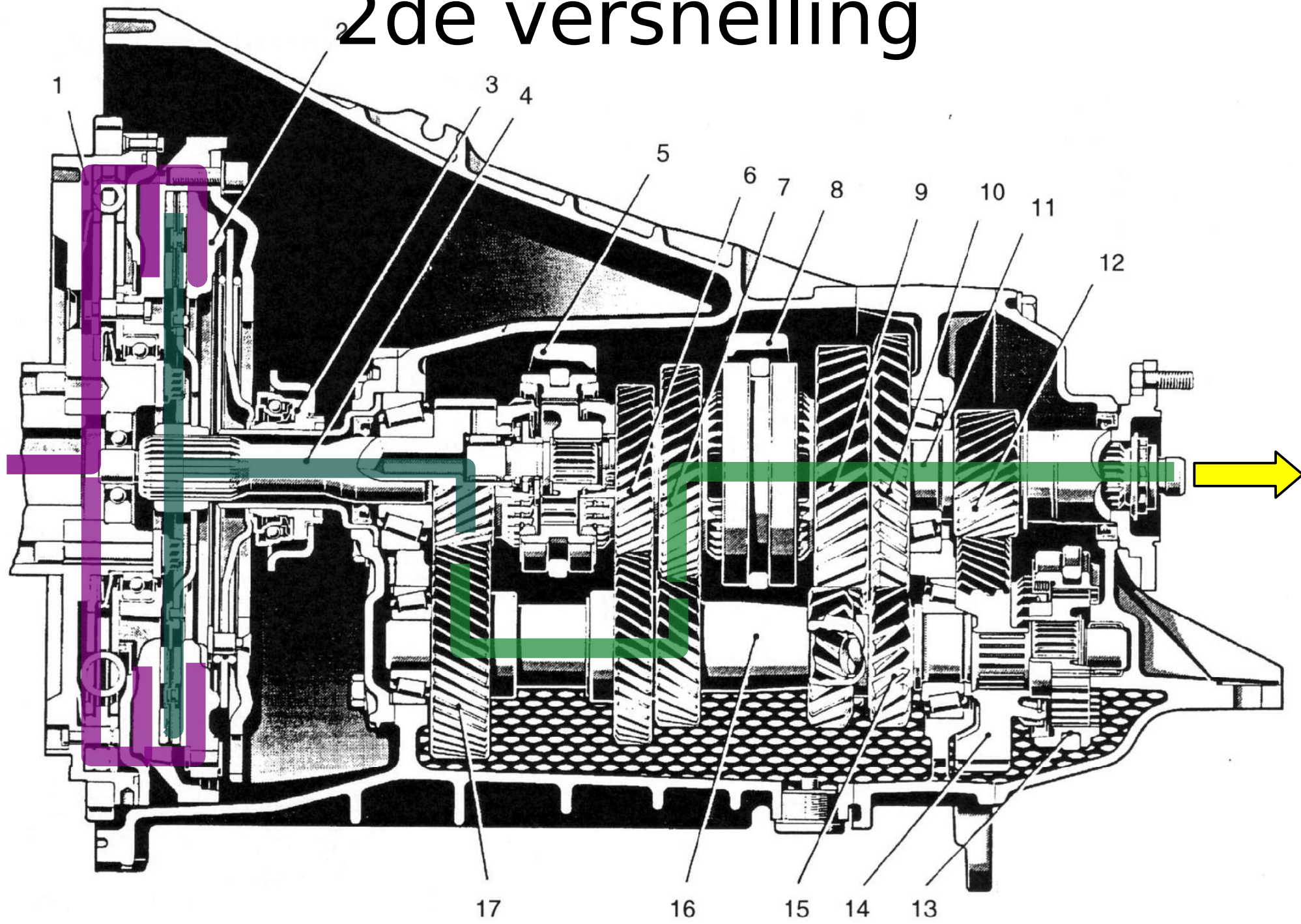
- 1 gedeeld vliegwiel
- 2 koppeling
- 3 druklager
- 4 prise-as
- 5 synchroniseerinrichting 3e en 4e versnelling
- 6 tandwiel 3e versnelling
- 7 tandwiel 2e versnelling
- 8 synchroniseerinrichting 1e en 2e versnelling
- 9 tandwiel 1e versnelling

- 10 achteruittandwiel-hoofdas
- 11 hoofdas
- 12 tandwiel 5e versnelling
- 13 synchroniseerinrichting 5e versnelling
- 14 hulpastandwiel 5e versnelling
- 15 achteruittandwiel-hulpas
- 16 hulpas
- 17 hulpastandwiel

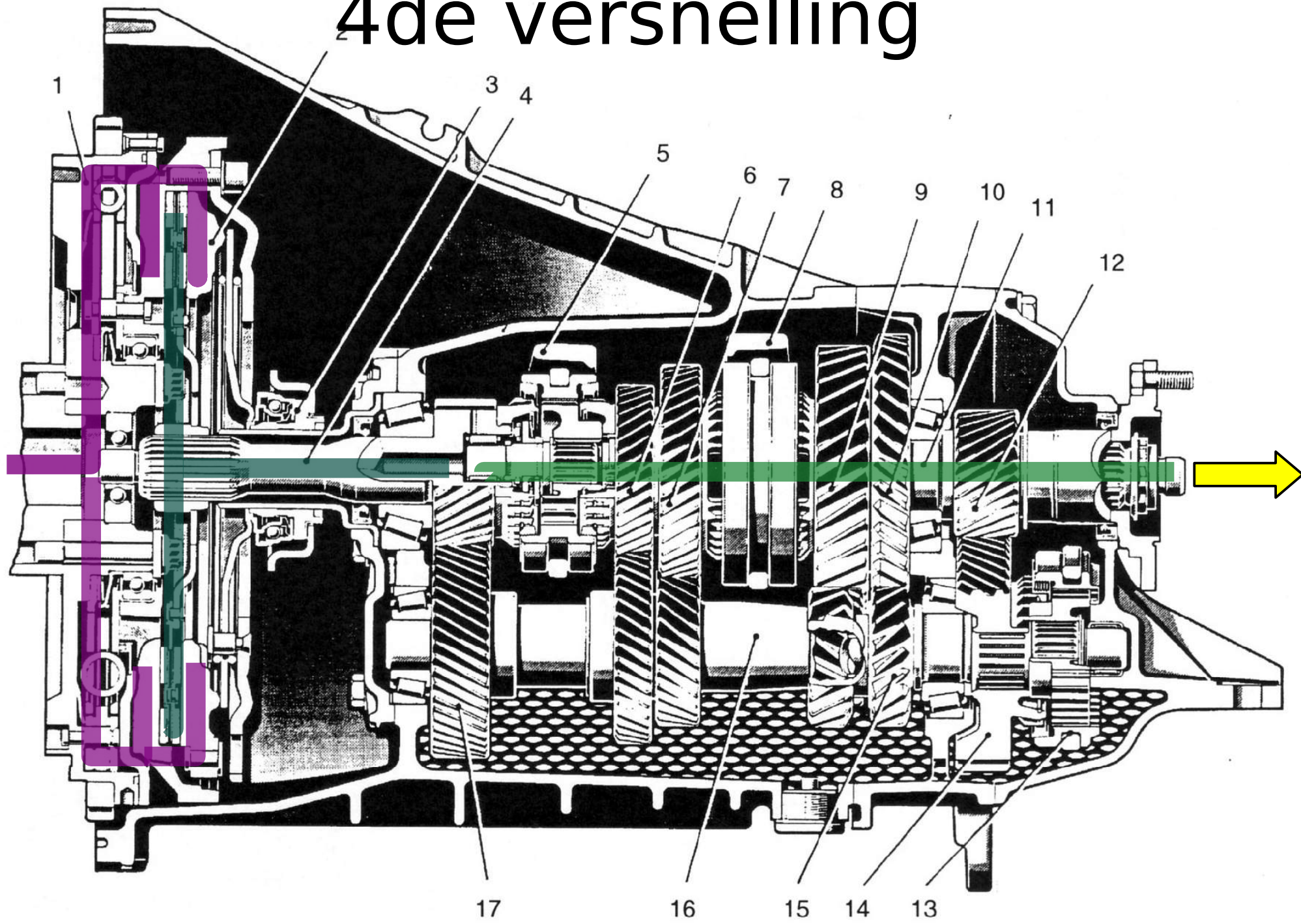
1ste versnelling

2de versnelling

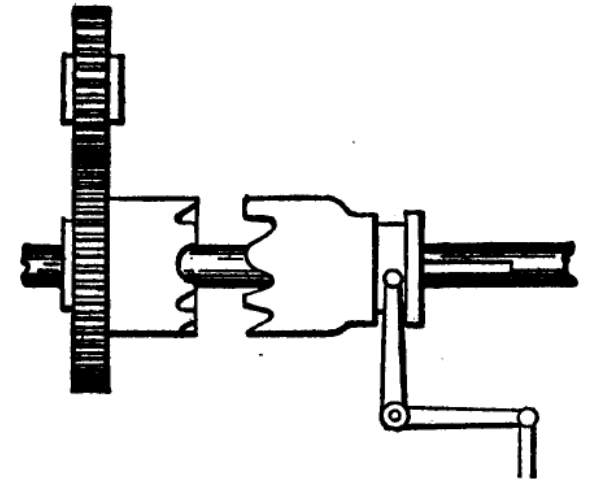
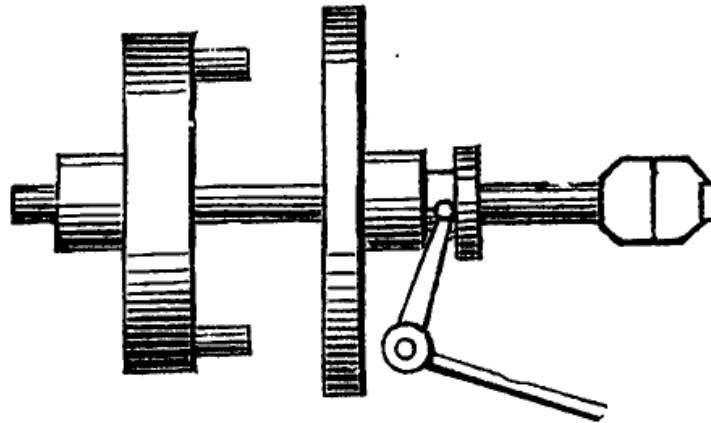

4de versnelling

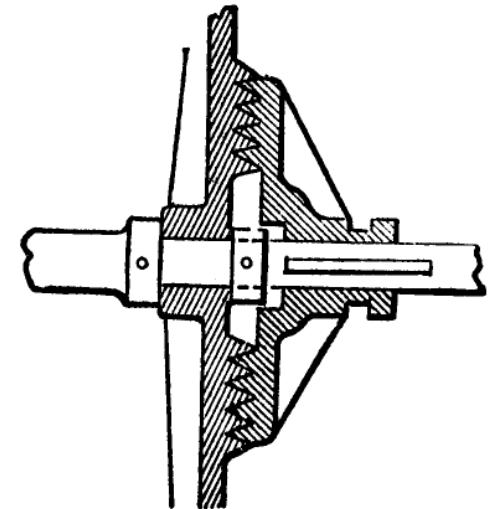
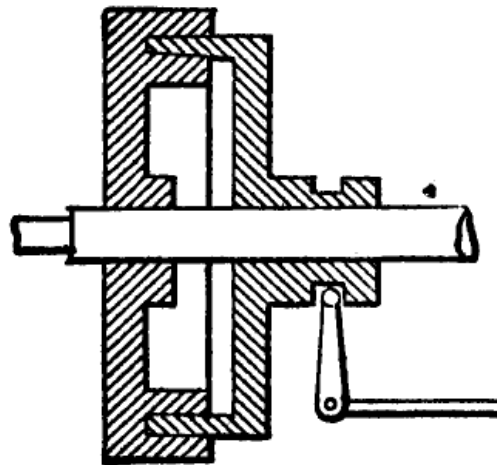

Basis: schakelbare koppelingen

- Vormgesloten:

- Krachtgesloten op wrijving:

Schakelen in een handmatige transmissie

- Hoofdkoppeling open (motor ontkoppelen)
- Huidige versnelling ontkoppelen
- Nieuwe versnelling:
 - Synchroniseren ingaande as (wrijving)
 - Koppelen nieuwe versnelling (vorm)
- Hoofdkoppeling sluiten

Synchroniseer koppeling

synchroniseer ring

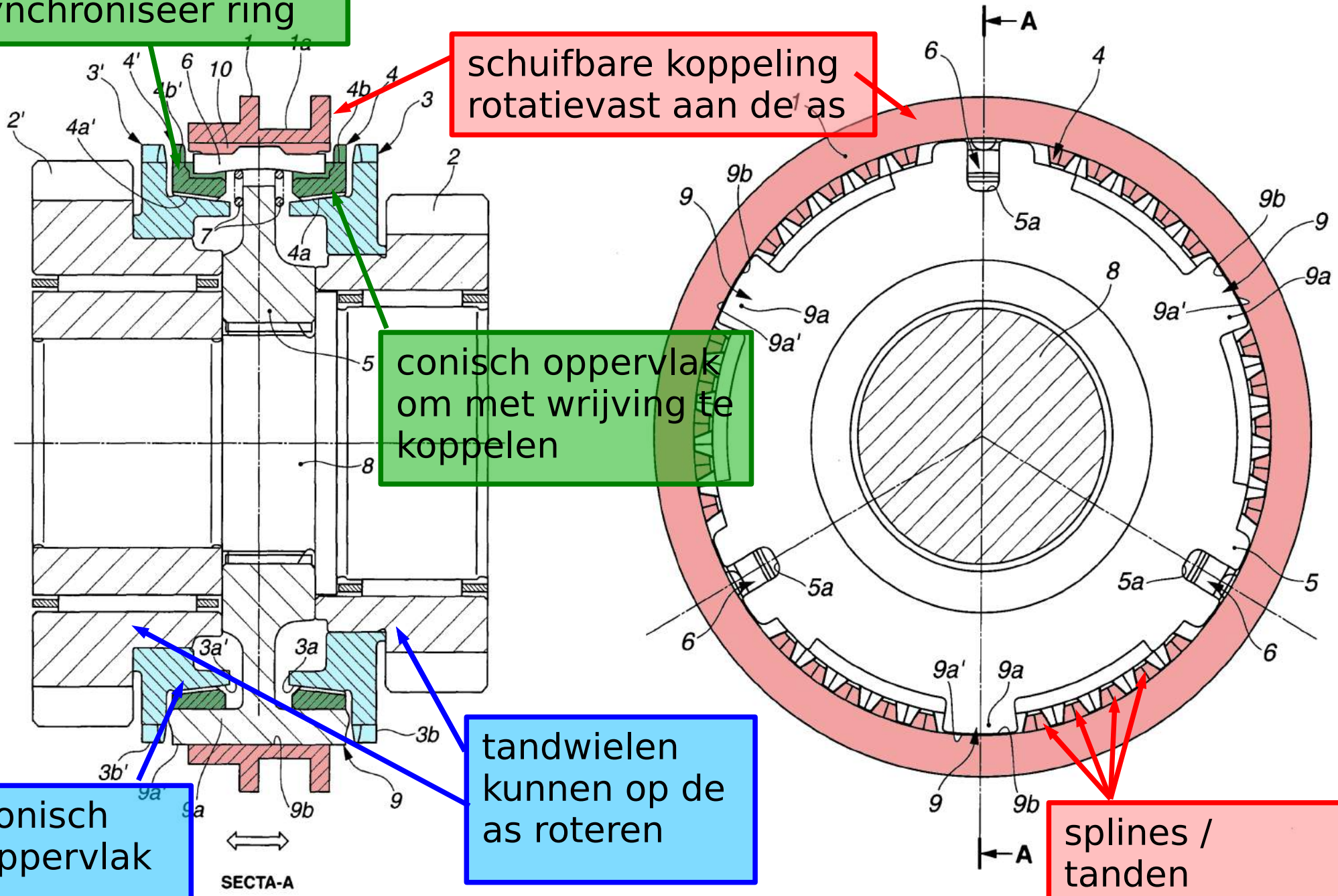
schuifbare koppeling
rotatievast aan de as

conisch oppervlak
om met wrijving te koppelen

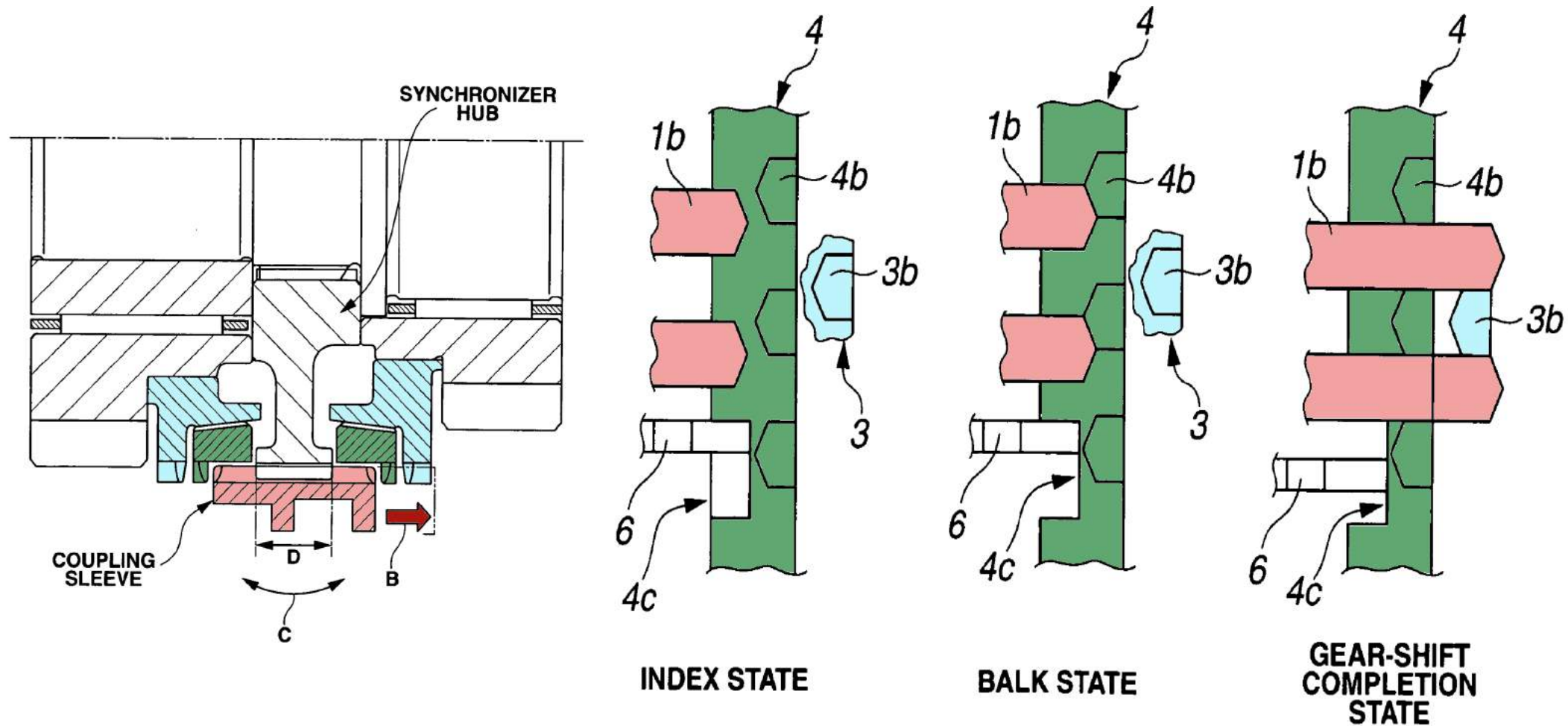
tandwielen
kunnen op de
as roteren

conisch
oppervlak

splines /
tanden

Synchroniseren

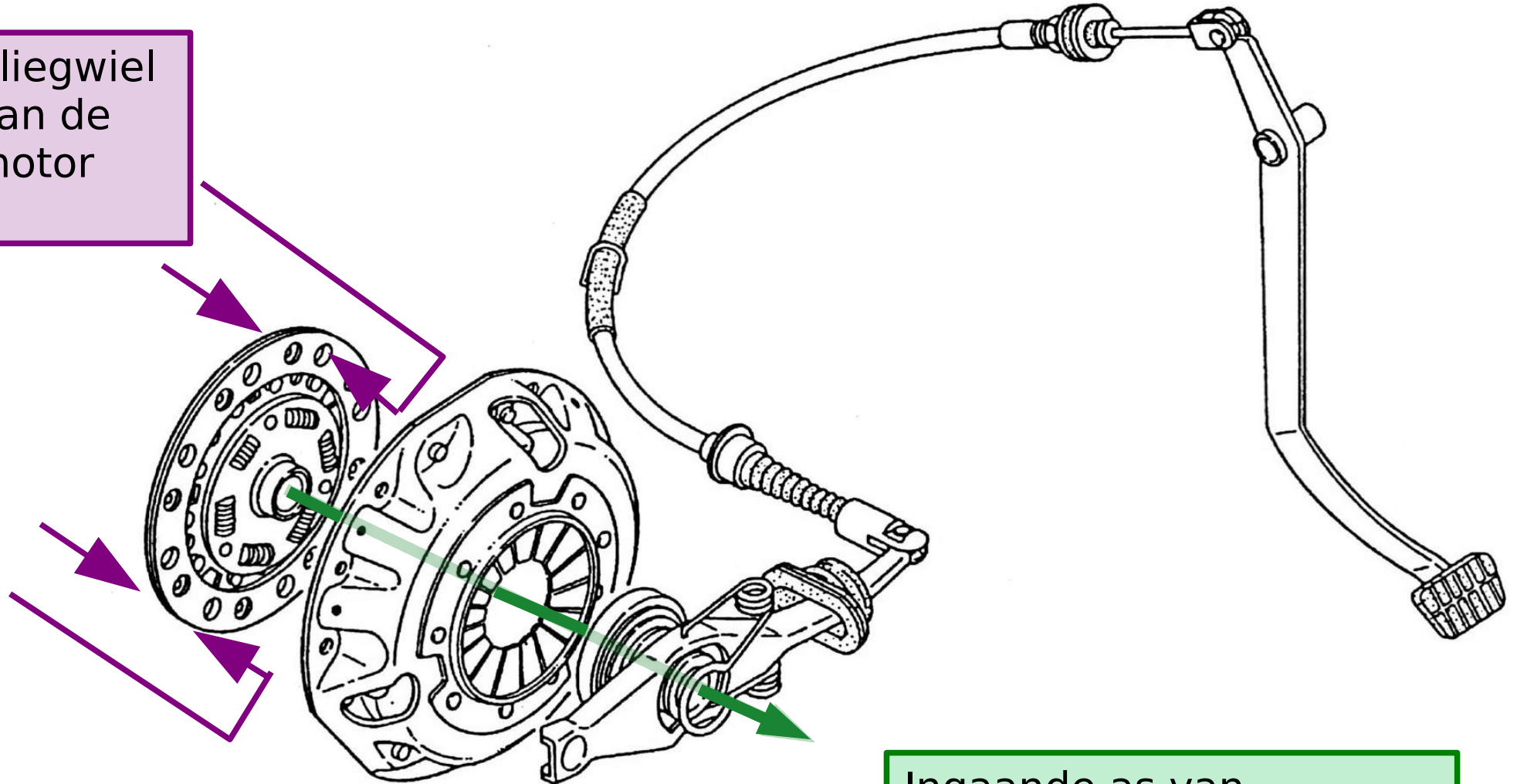

Tandwiel wordt gesynchroniseerd:
Synchroniseer ring maakt contact
met tandwiel

Tandwiel is gekoppeld

Droge koppeling

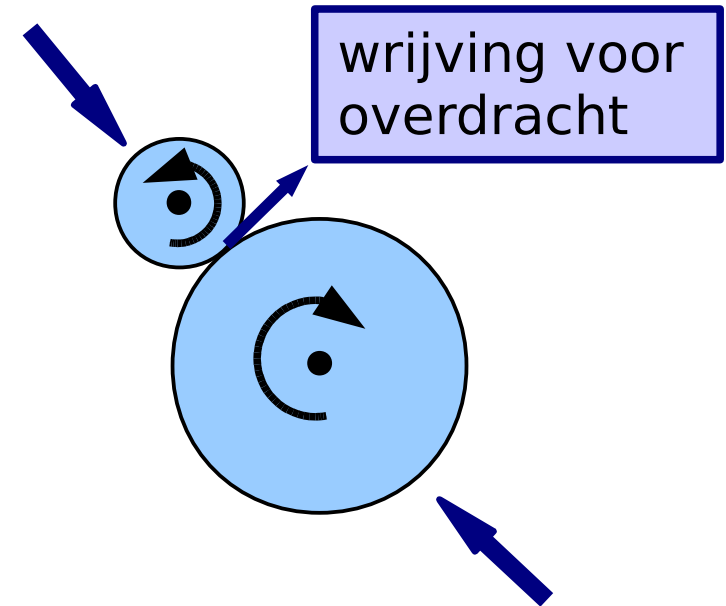
Vliegwiel
van de
motor

Ingaande as van
transmissie

Waarom tandwielen?

Met wielen kan via wrijving de beweging worden overgebracht

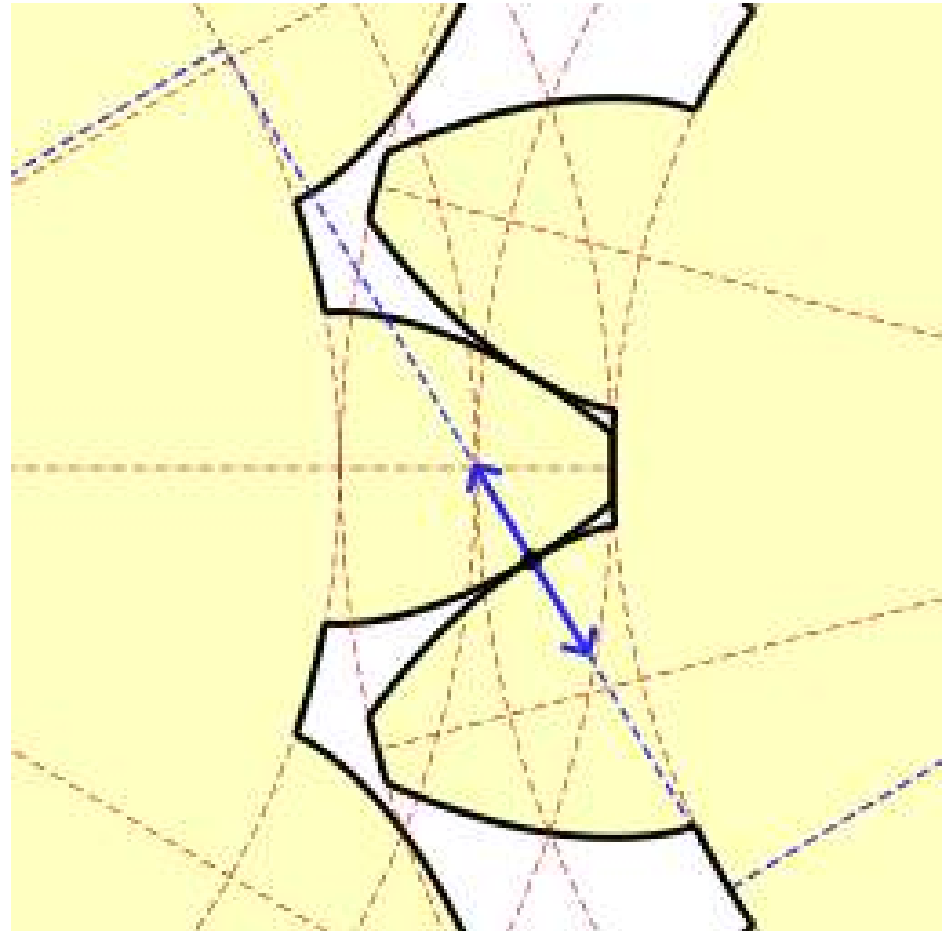
Aandrukkracht nodig voor wrijving. Te weinig wrijving: Slip

Gebruik tanden

Probleem opgelost ?!

Werking evolvente tanden

- Constante hoeksnelheid (onafhankelijk van afstand)
- Minimale wrijving door rollend contact
- Makkelijk in productie

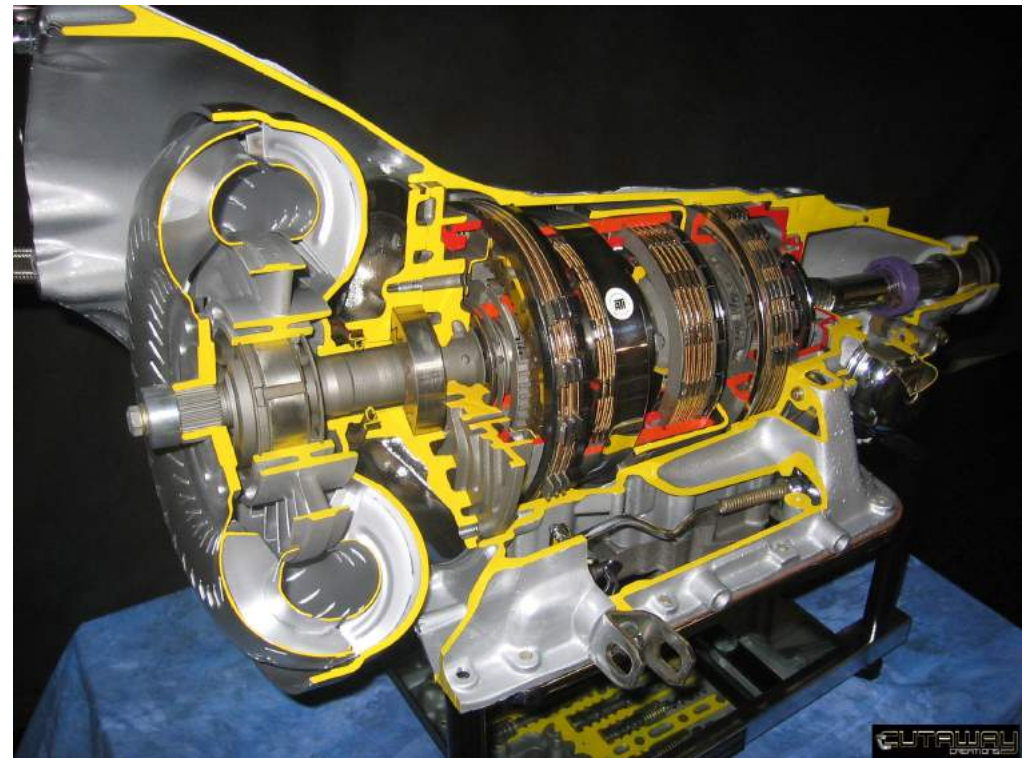
voor meer info bijvoorbeeld: www.sdp-si.com

Transmissies

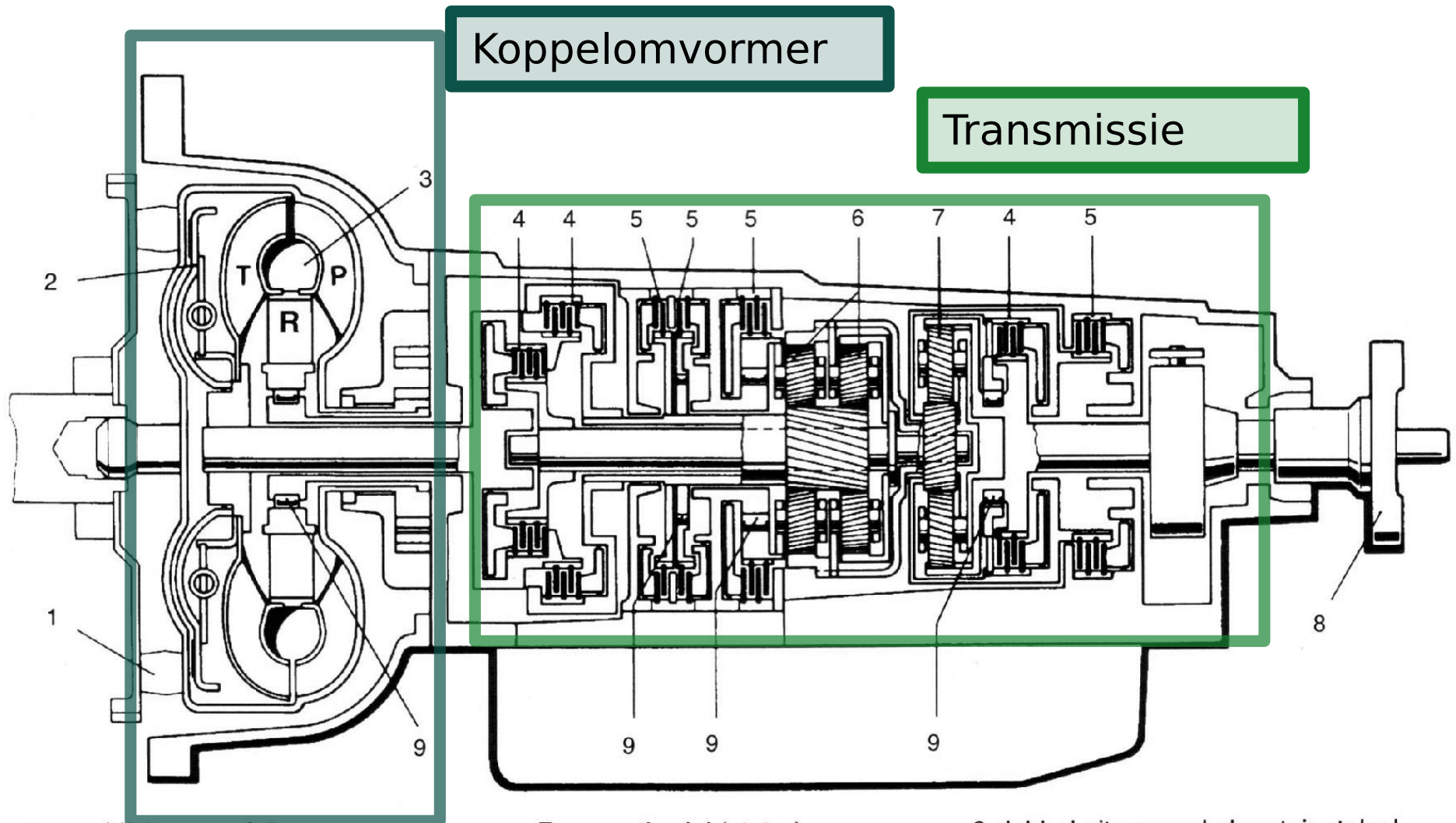
- Handgeschakelde transmissie, droge koppeling
- Automaat, koppelomvormer (torque converter)
- Continu Variabele Transmissie
 - Duwband (van Doorne)
 - Toroid
 - Hybride

Automaat

- Koppelomvormer (vloeistof koppeling)
- Planeet overbrengingen
- Hydraulisch aangestuurd

Automaat

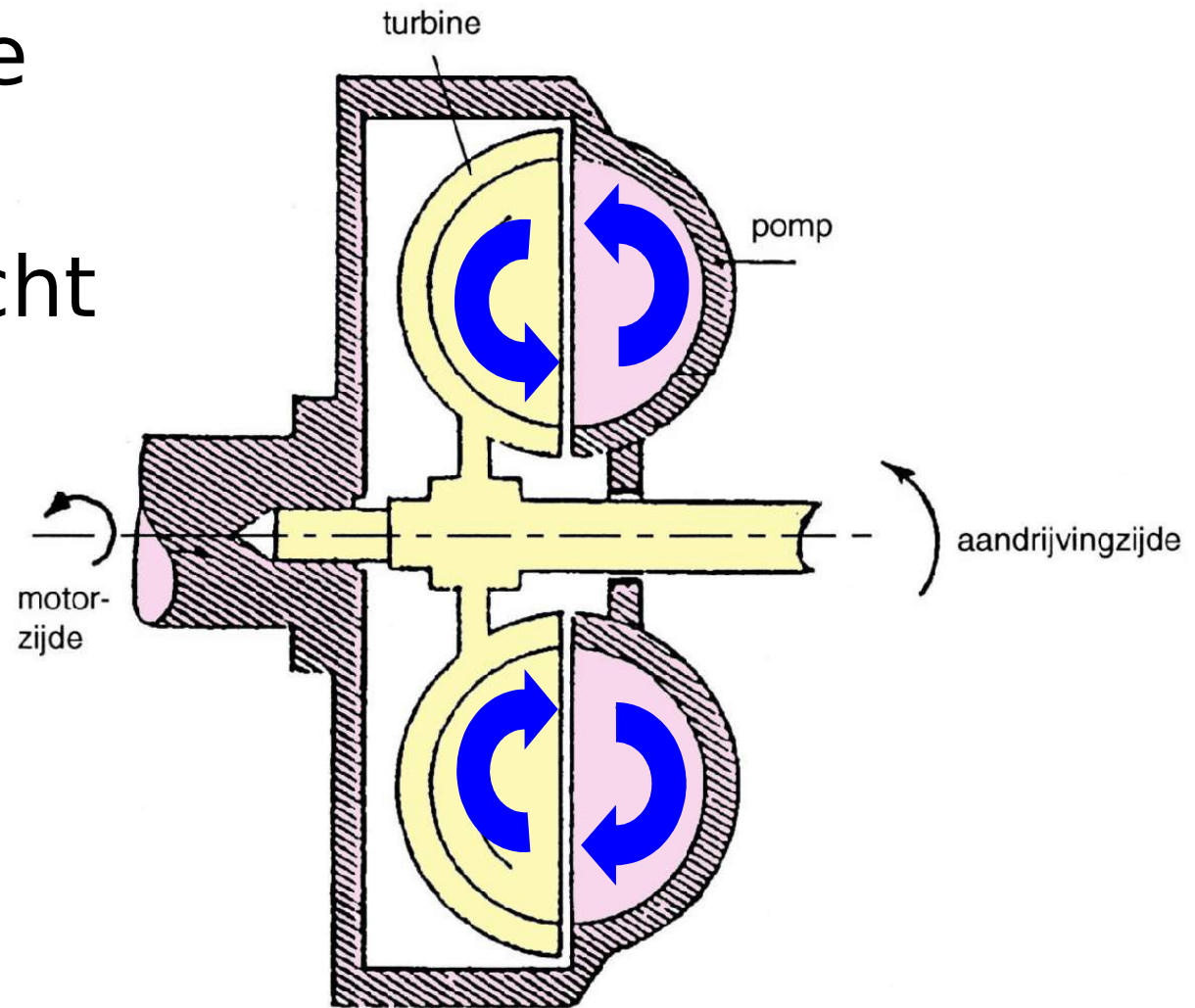
1 aandrijving vanaf de motor
 2 koppelomvormer lock-up koppeling
 3 hydrodynamische koppelomvormer
 P = pompwiel

R = reactiewiel (stator)
 T = turbinewiel
 4 meedraaiende lamellenkoppeling
 5 vastzittende lamellenkoppeling

6 dubbel uitgevoerd planetair stelsel
 7 planetair stelsel 4e versnelling
 8 uitgaande as
 9 vrijloop

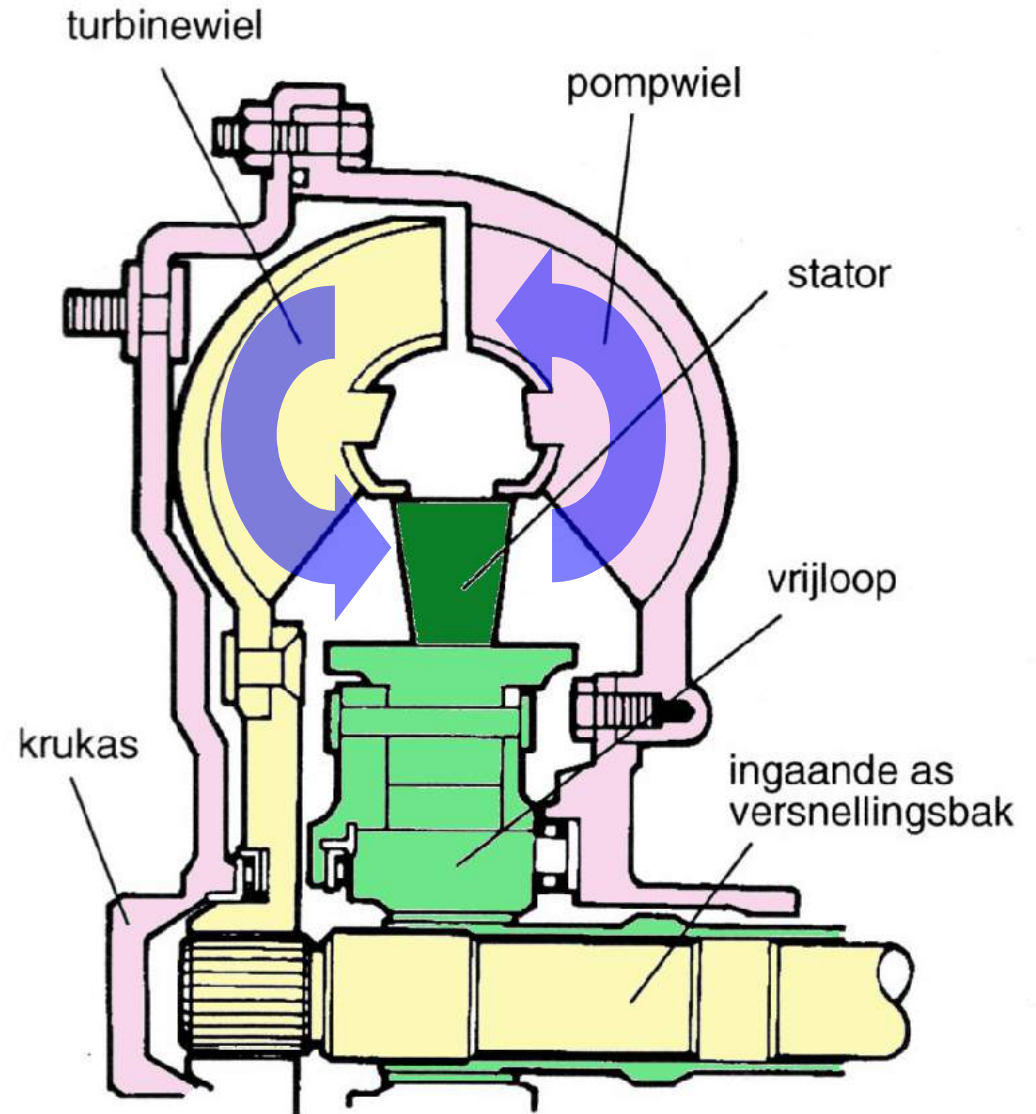
Vloeistofkoppeling

- Pomp en turbine
- Via **vloeistof** impuls overdracht

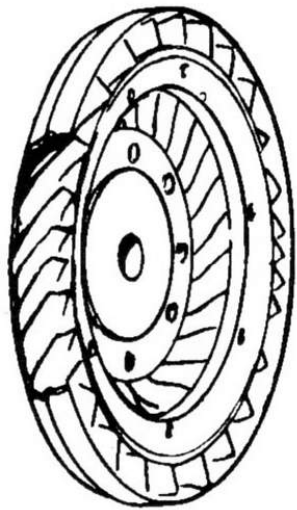

Koppelomvormer

Koppelomvormer =
vloeistofkoppeling
+ stator →
versterking van
koppel

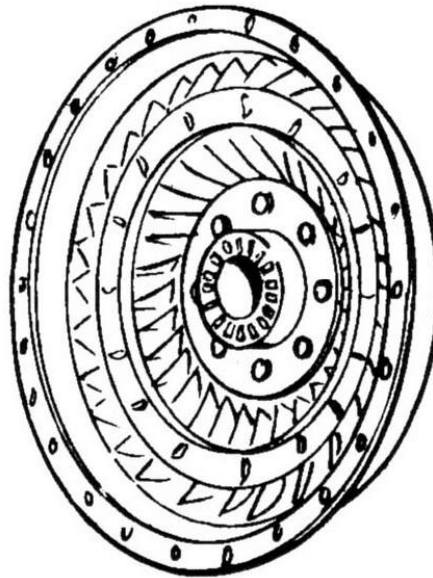
Koppelomvormer

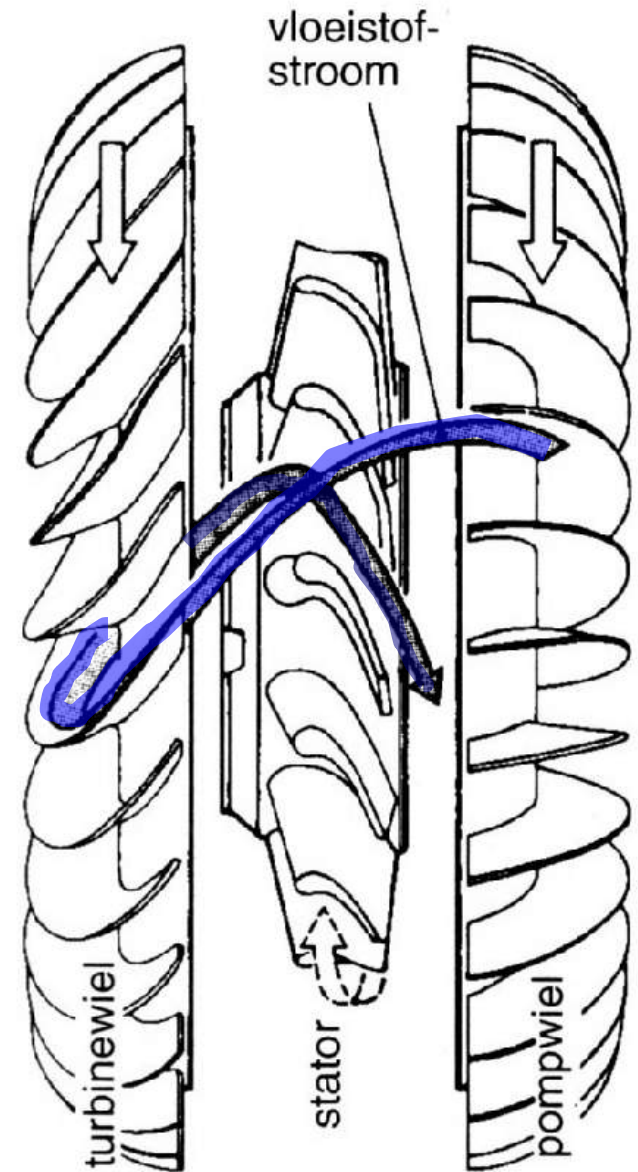
turbine

stator

pomp

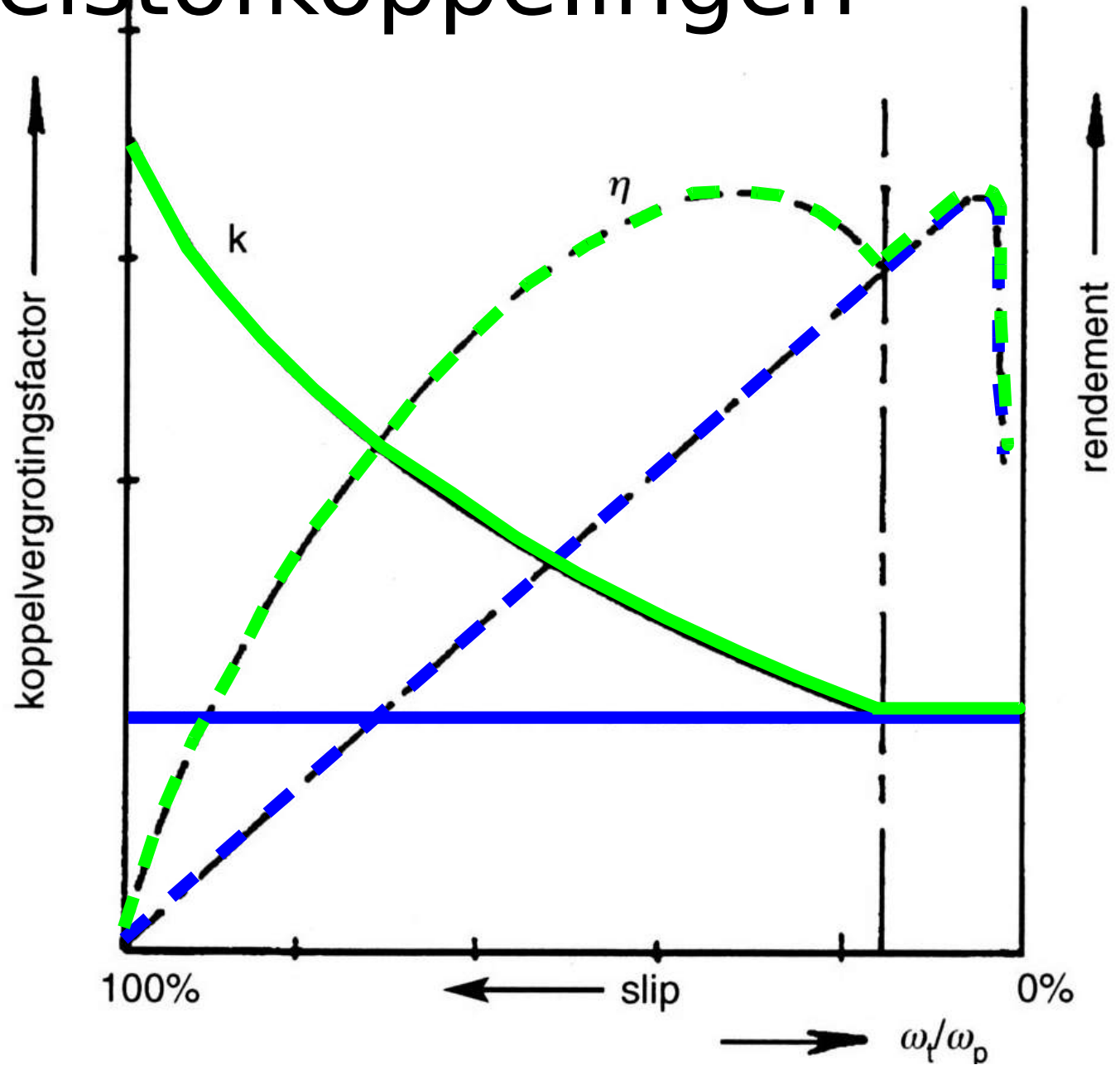

Karakteristiek vloeistofkoppelingen

Koppelomvormer

Koppel uit =
koppelvergrotingsfact
or x koppel in

Vloeistofkoppeling

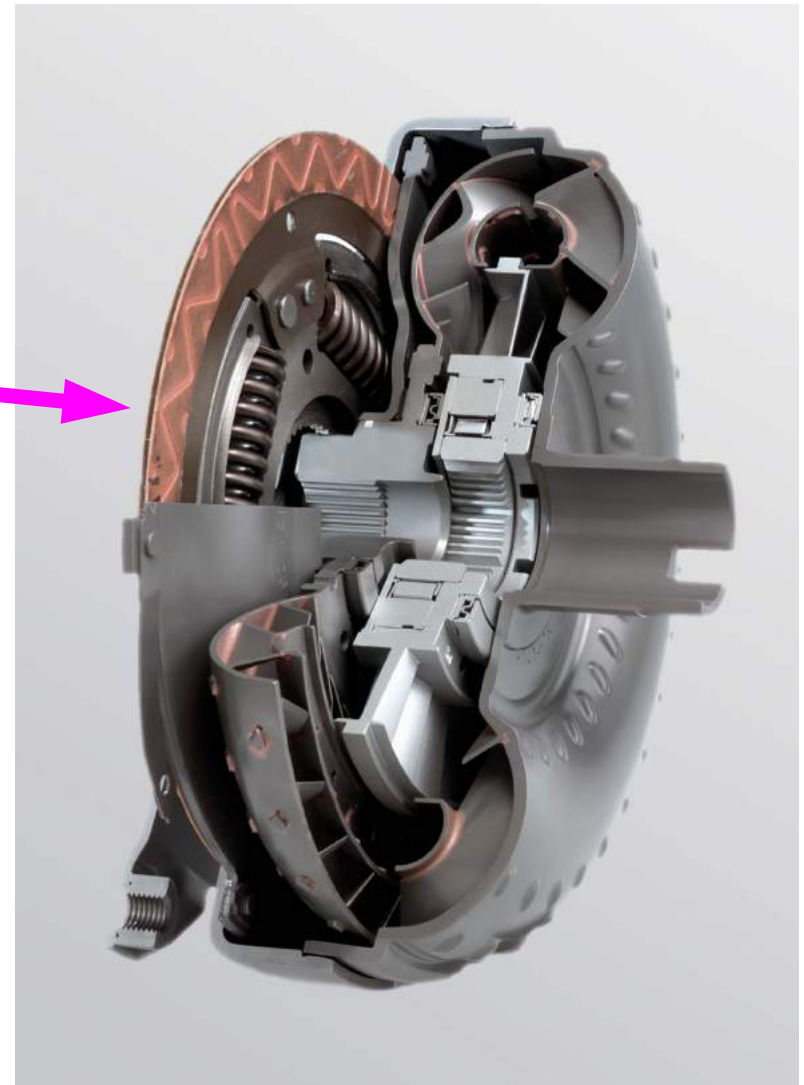

Koppelomvormer met lock-up

Lock-up koppeling
om
koppelomvormer
te overbruggen →

Geen slip →

Geen verlies

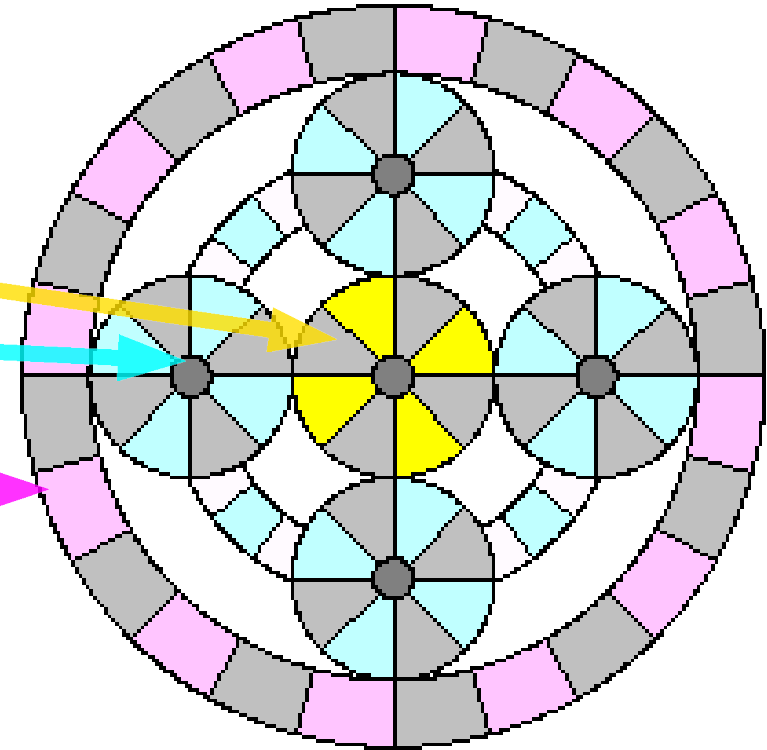
Planeet overbrenging

Tandwielen:

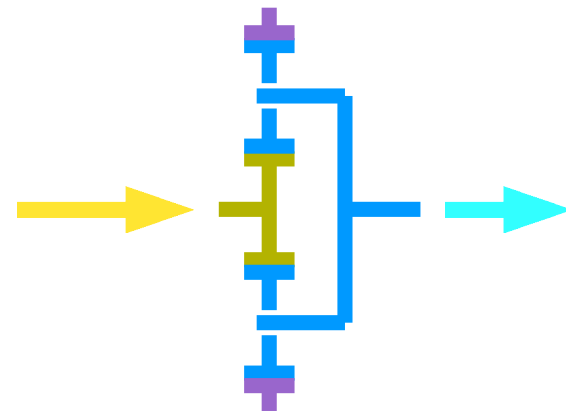
Zon

Planeten met
drager

Ringwiel

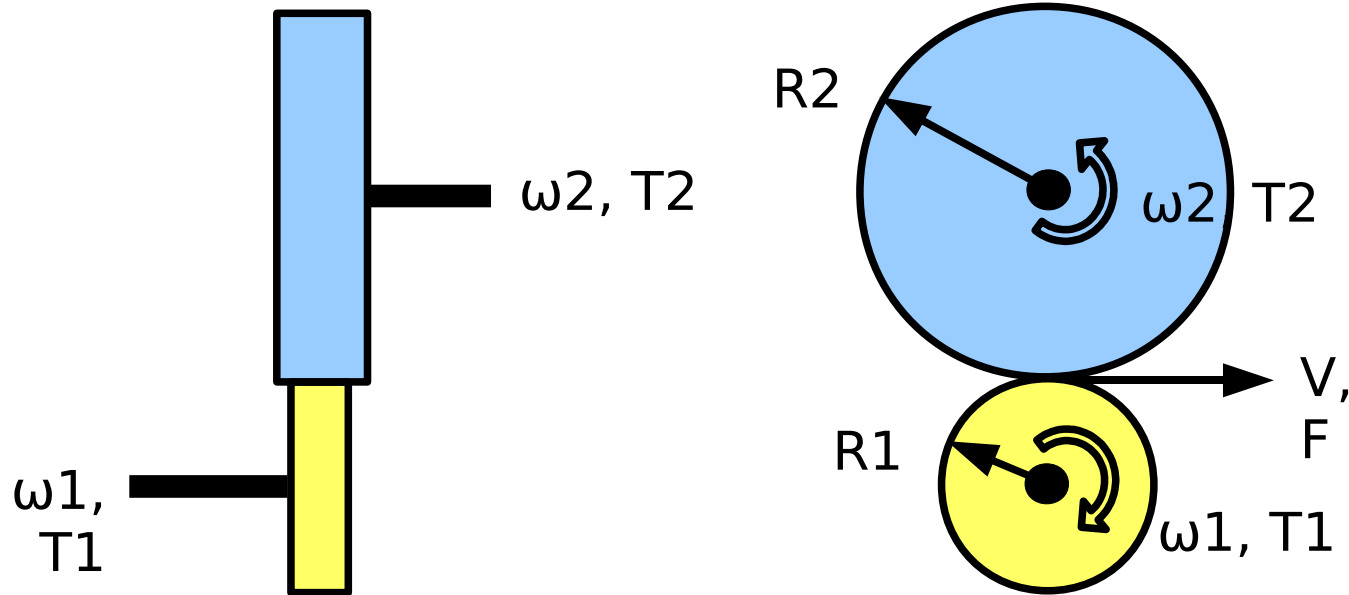

- Krachtverdeling over meerdere tanden en tandwielen
- Assen op één lijn

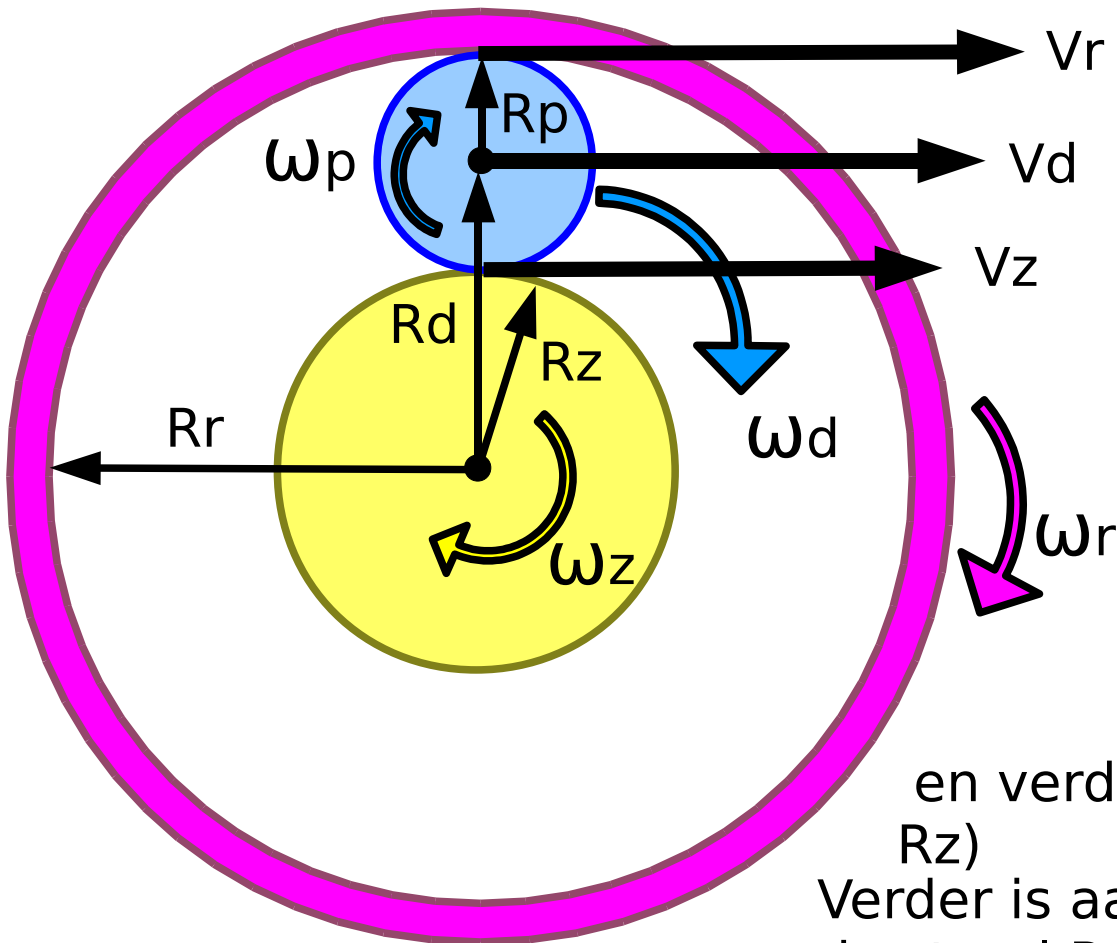

Basis: transmissie

- $V = \omega_1 R_1 = \omega_2 R_2$
- $F = T_1 / R_1 = T_2 / R_2$

Afleiding planeet overbrenging

$$V_r = \omega_r R_r$$

$$V_d = \omega_d R_d$$

$$V_z = \omega_z R_z$$

$$V_d = \frac{1}{2} (V_r + V_z)$$

$$2 \omega_d R_d = \omega_r R_r + \omega_z R_z$$

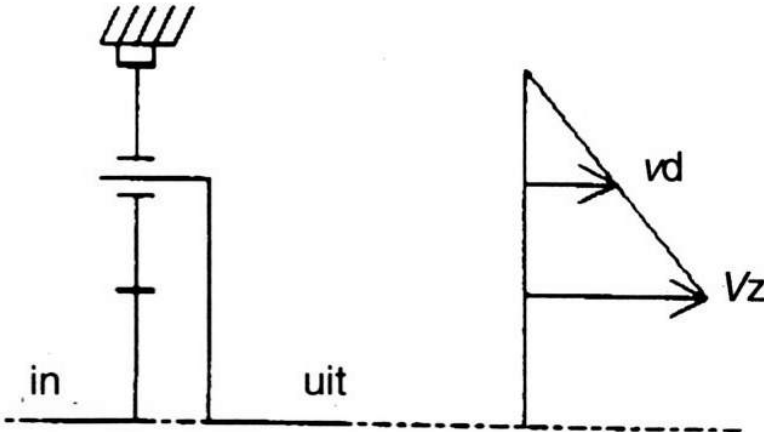
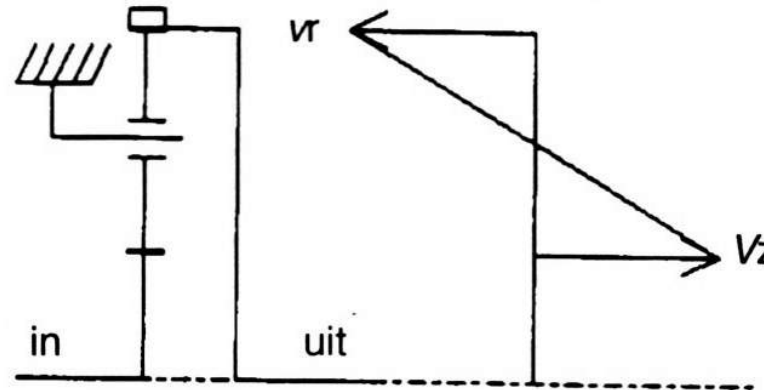
en verder: $R_d = R_z + R_p = \frac{1}{2} (R_r + R_z)$

Verder is aantal tanden Z evenredig met de straal R , dus kan R door Z worden vervangen

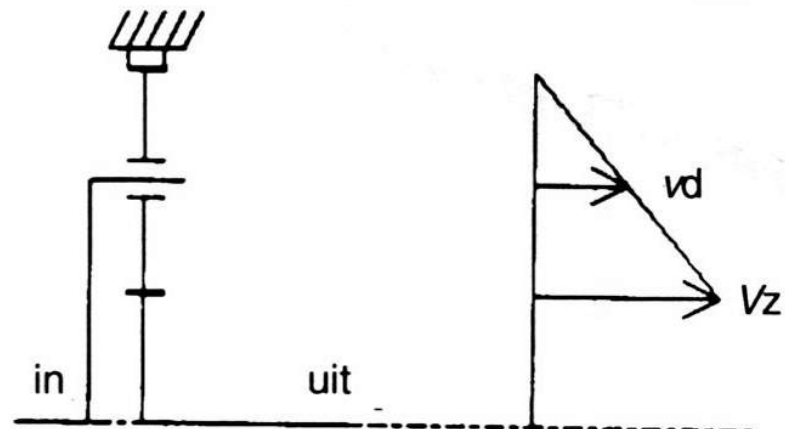
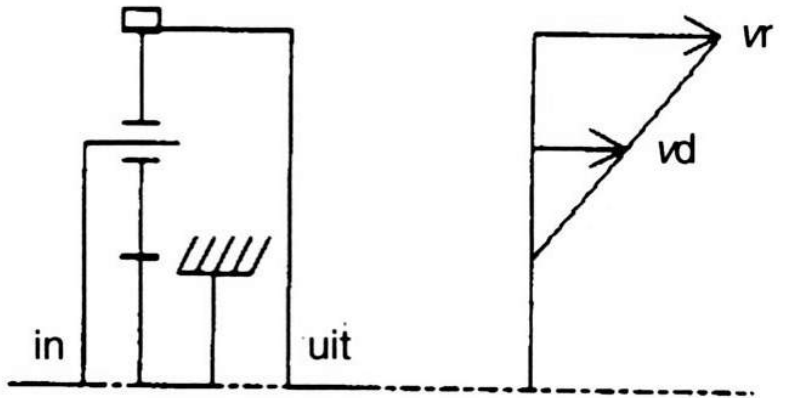
r = ring wiel
d = planeetdrager
z = zon
p = planeet

$$\omega_d (Z_r + Z_z) = \omega_r Z_r + \omega_z Z_z$$

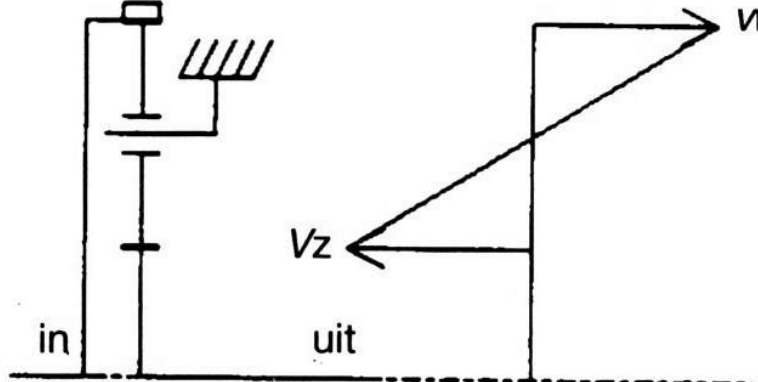
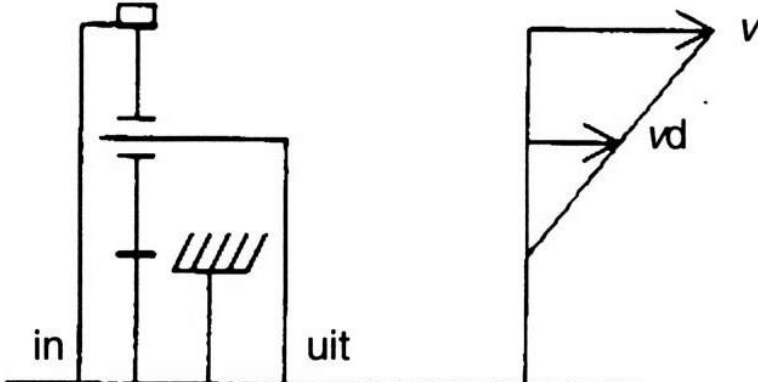
Planeet overbrengingen

geval	formule	overbrengings-verhouding	draairichting	afbeelding	omtreksnelheid
I	$i_1 = \frac{z_Z + z_R}{z_Z}$	i_1 groter dan 2. Want ringwiel is groter dan zonnewiel	vooruit vertraging		
II	$i_2 = \frac{z_R}{z_Z}$	i_2 groter dan 1.	achteruit vertraging		

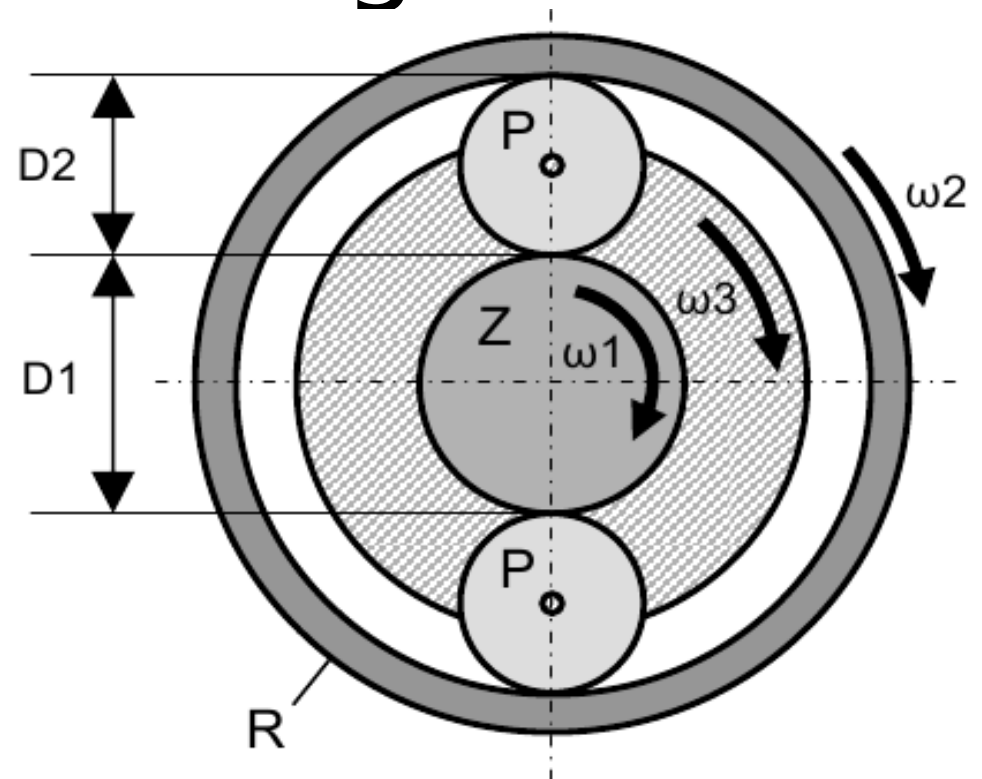
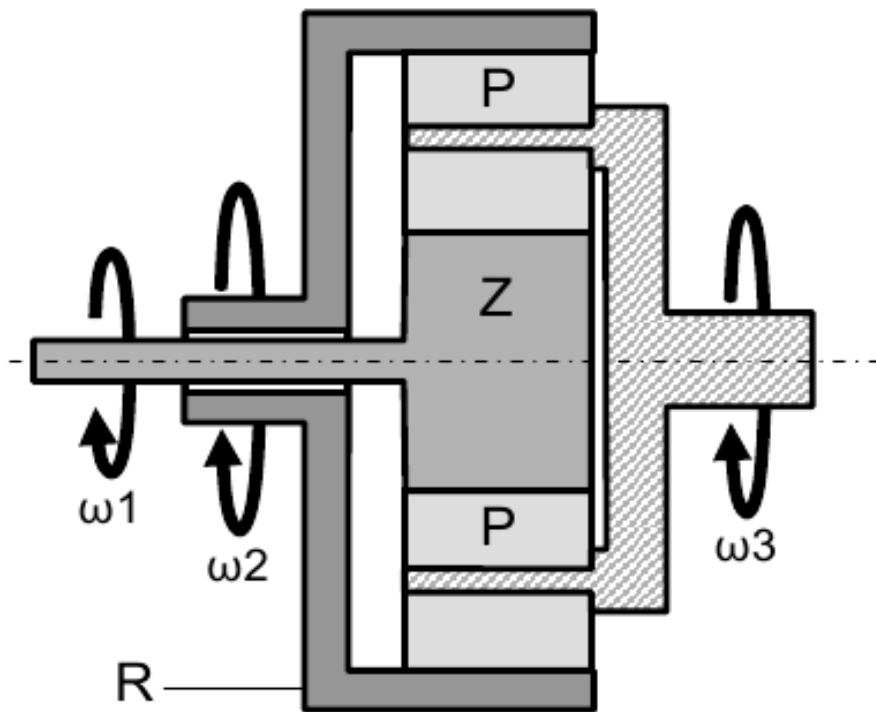
Planeet overbrengingen

geval	formule	overbrengings-verhouding	draairichting	afbeelding	omtreksnelheid
III	$i_3 = \frac{z_Z}{z_Z + z_R}$	i_3 kleiner dan 0,5. Want z_R is groter z_Z .	vooruit versnelling		
IV	$i_4 = \frac{z_R}{z_Z + z_R}$	i_4 ligt tussen 0,5 en 1.	vooruit versnelling		

Planeet overbrengingen

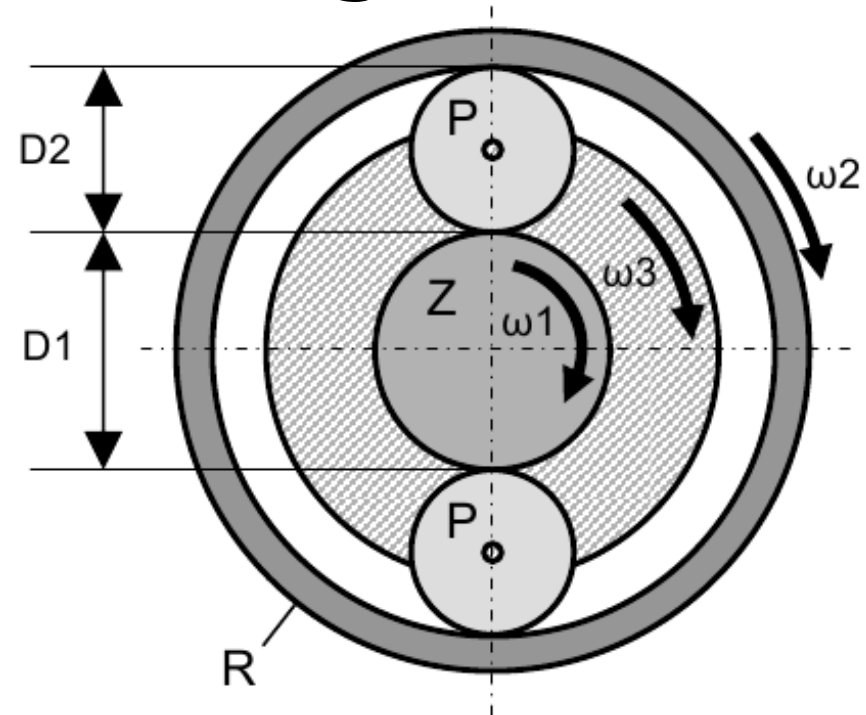
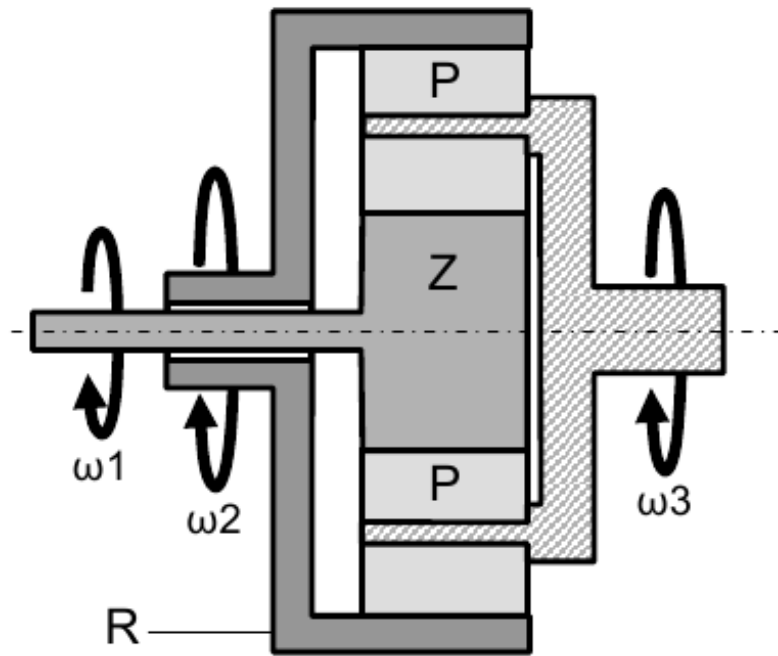
geval	formule	overbrengings-verhouding	draairichting	afbeelding	omtreksnelheid
V	$i_5 = \frac{z_z}{z_R}$	i_5 kleiner dan 1.	achteruit versnelling		
VI	$i_6 = \frac{z_z + z_R}{z_R}$	i_6 ligt tussen 1 en 2	vooruit vertraging		

Tentamenvraag B

De figuur hierboven laat een planeetoverbrenging zien met 4 tandwielen: een “zon” (Z), twee “planeten” (P) en een “ringwiel” (R). De zon en de planeten hebben een buitenvertanding en het ringwiel heeft een binnenvranging, waardoor zon, planeten en ringwiel langs elkaar afrollen (vertandingen zijn niet getekend in de figuur). De zon zit vast aan een ingaande as met hoeksnelheid ω_1 . Het ringwiel zit vast aan een tweede ingaande as die om de eerste ingaande as heendraait. De hoeksnelheid van deze tweede ingaande as is gelijk aan ω_2 . De 2 planeten zijn draaibaar verbonden aan een drager die uitmondt in een uitgaande as die hoeksnelheid ω_3 heeft. De diameter van de zon is gelijk aan D_1 , de diameter van beide planeten is gelijk aan D_2 .

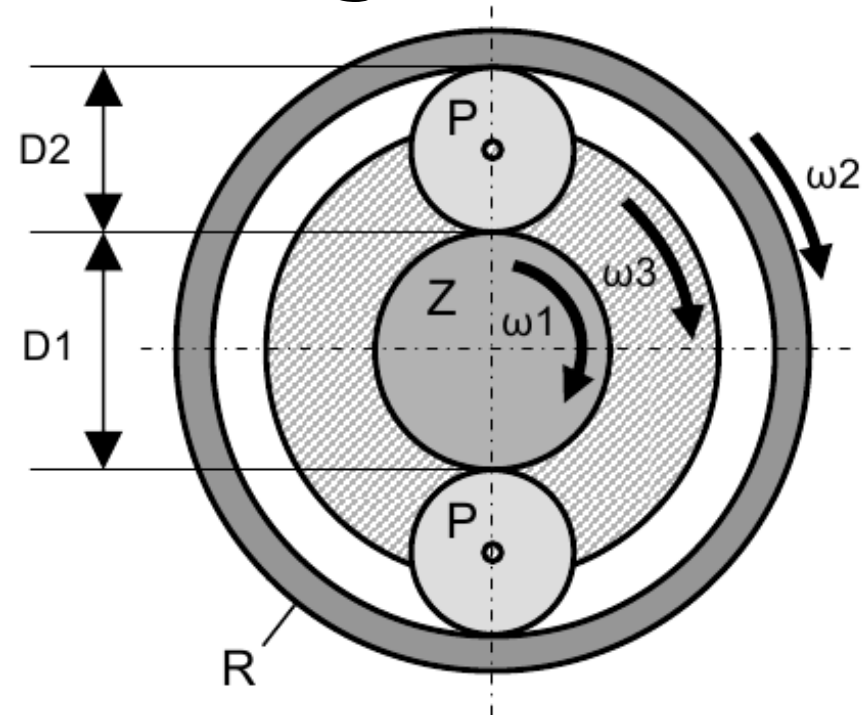
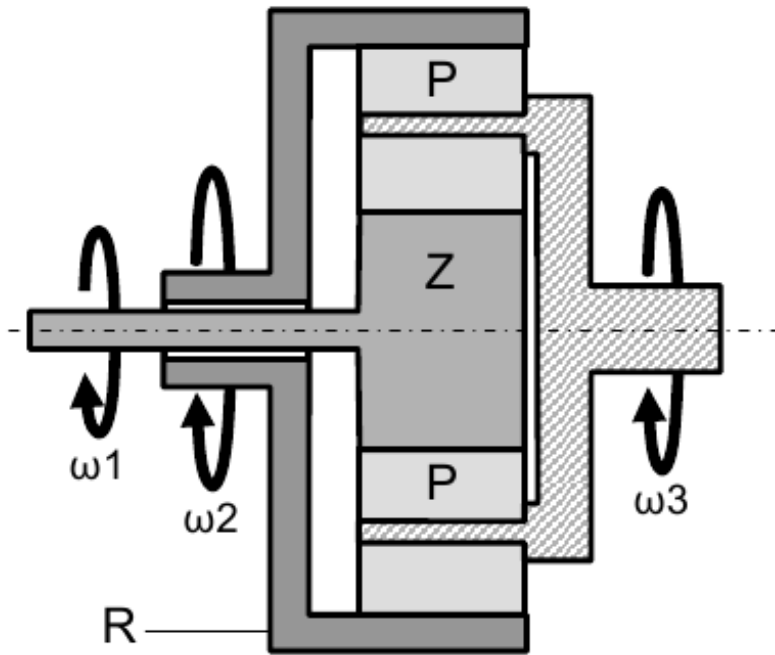
Tentamenvraag B1

B1. De planeetoverbrenging in de figuur bevat 2 planeten. Vaak worden planeetoverbrengingen uitgerust met 3 planeten en soms zelfs met 6 planeten. Wat is de motivatie om een planeetoverbrenging met zoveel planeten uit te rusten?

Antwoord B1

Tentamenvraag B1

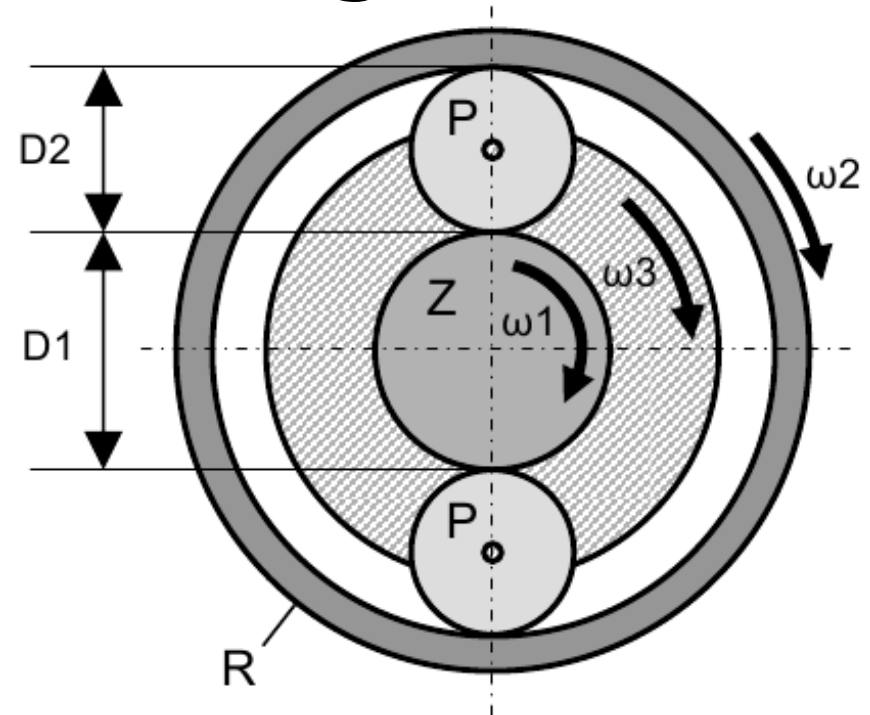
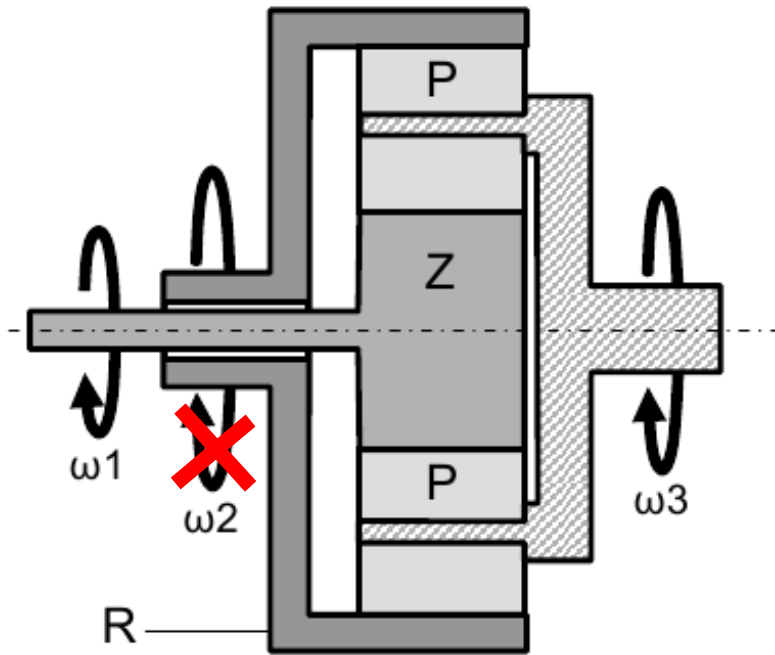

B1. De planeetoverbrenging in de figuur bevat 2 planeten. Vaak worden planeetoverbrengingen uitgerust met 3 planeten en soms zelfs met 6 planeten. Wat is de motivatie om een planeetoverbrenging met zoveel planeten uit te rusten?

Hogere torques en/of langere levensduur

Antwoord B1

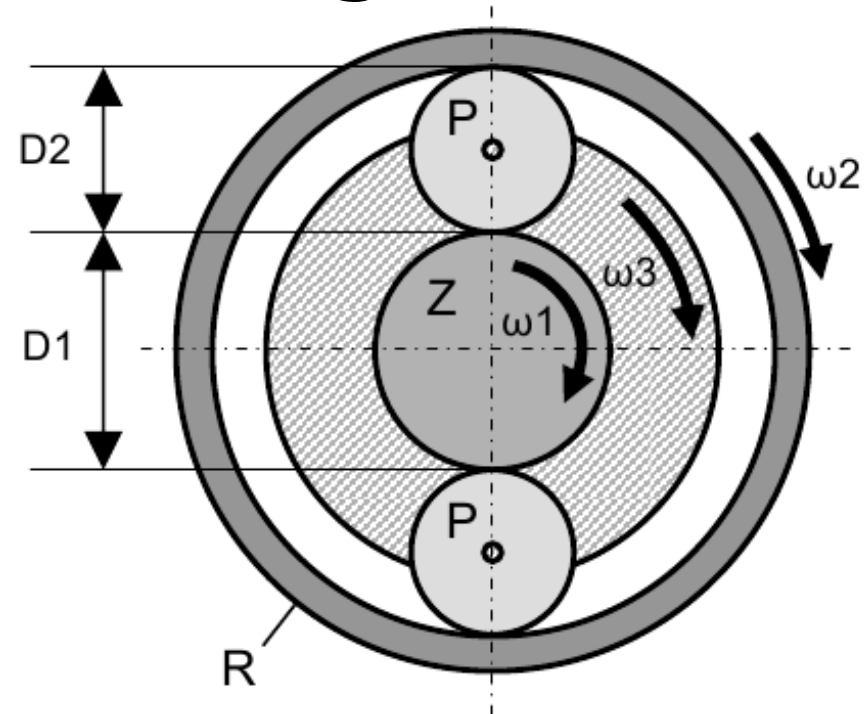
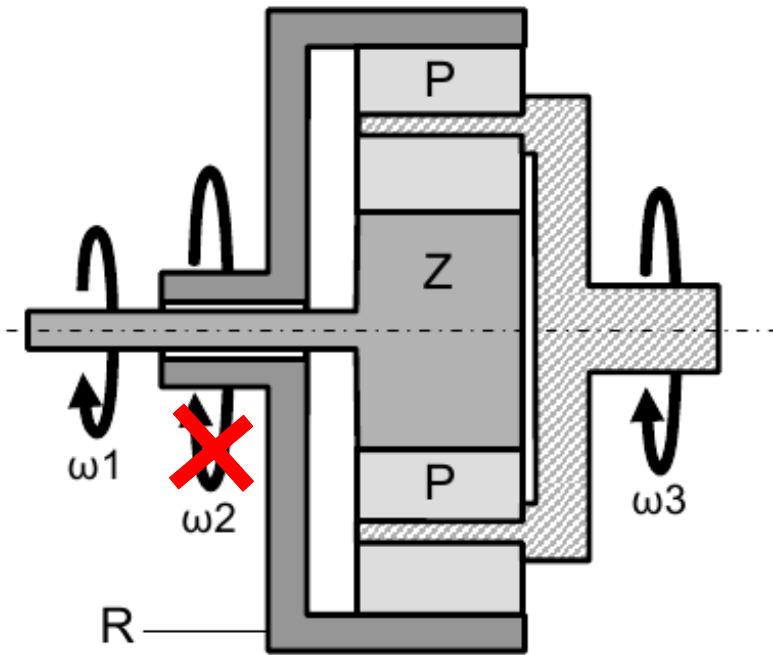
Tentamenvraag B2

B2. Bekijk de situatie dat van de ingaande assen alleen de zon draait, dus $\omega_2=0$. Druk ω_3 uit in ω_1 , $D1$ en $D2$.

Antwoord B2

Tentamenvraag B2

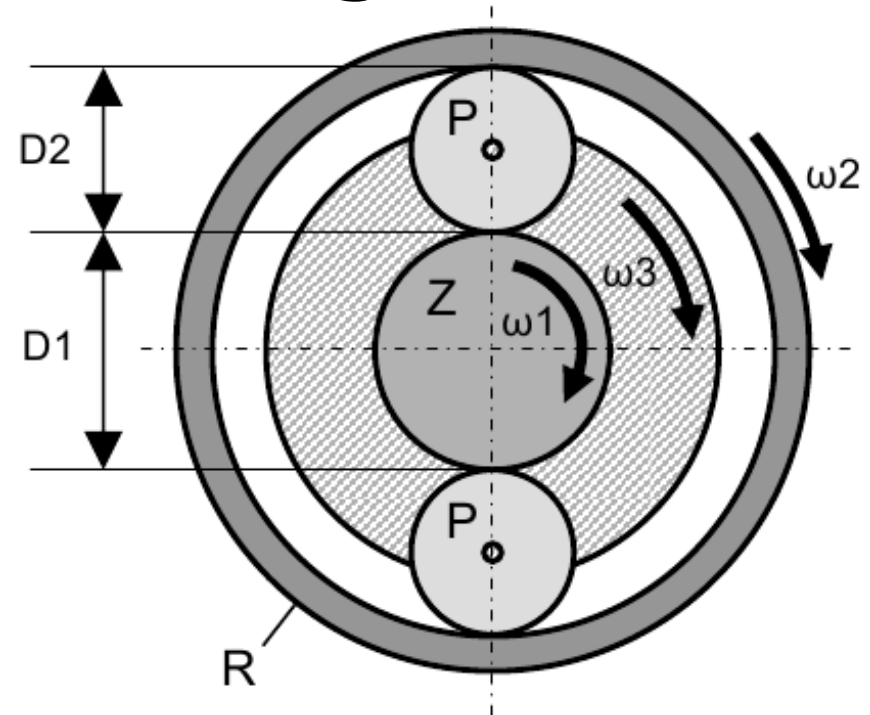
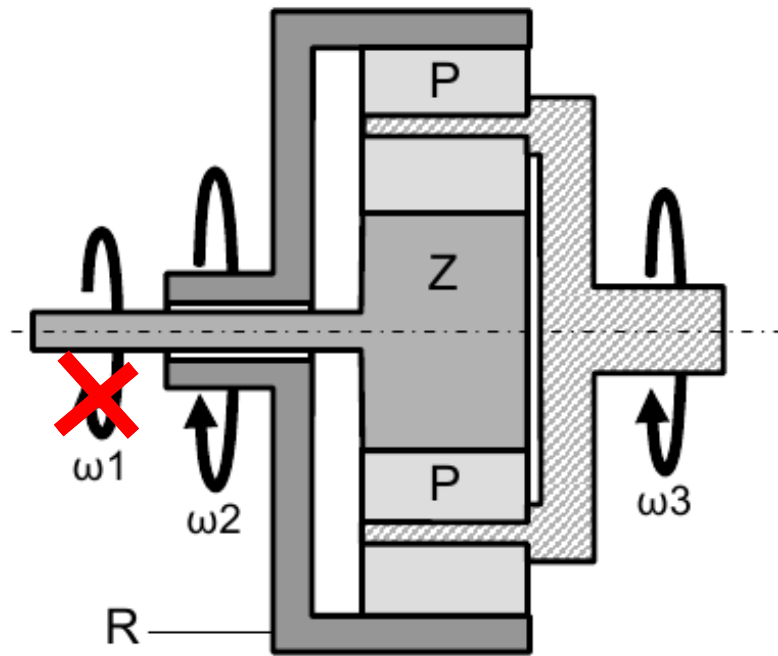
B2. Bekijk de situatie dat van de ingaande assen alleen de zon draait, dus $\omega_2=0$. Druk ω_3 uit in ω_1 , D_1 en D_2 .

$$\omega_d (Z_r + Z_z) = \omega_r Z_r + \omega_z Z_z$$

$$\omega_3 = \omega_1 \cdot D_1 / (2D_1 + 2D_2)$$

Antwoord B2

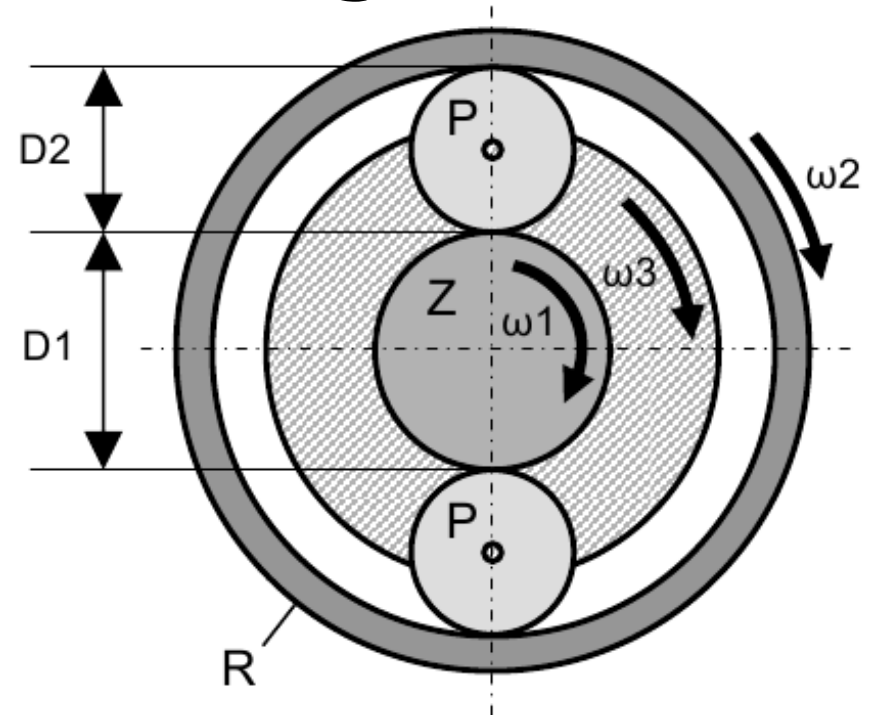
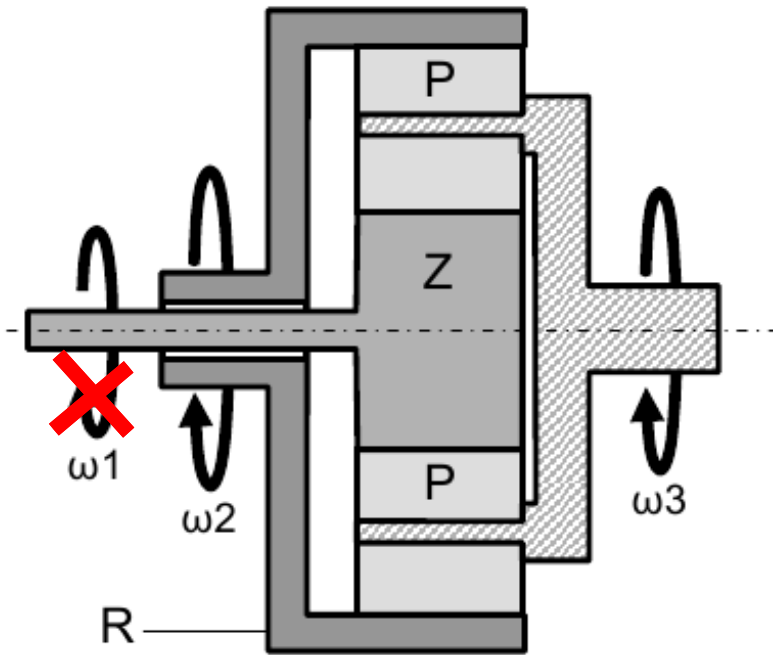
Tentamenvraag B3

B3. Bekijk de situatie dat van de ingaande assen alleen het ringwiel draait, dus $\omega_1=0$. Druk ω_3 uit in ω_2 , D_1 en D_2 .

Antwoord B3

Tentamenvraag B3

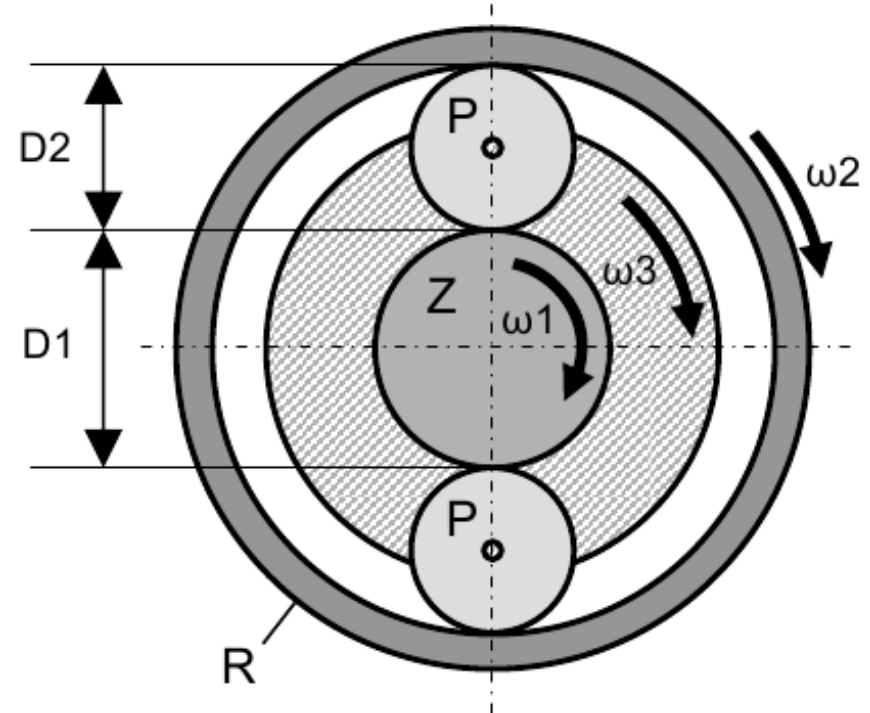
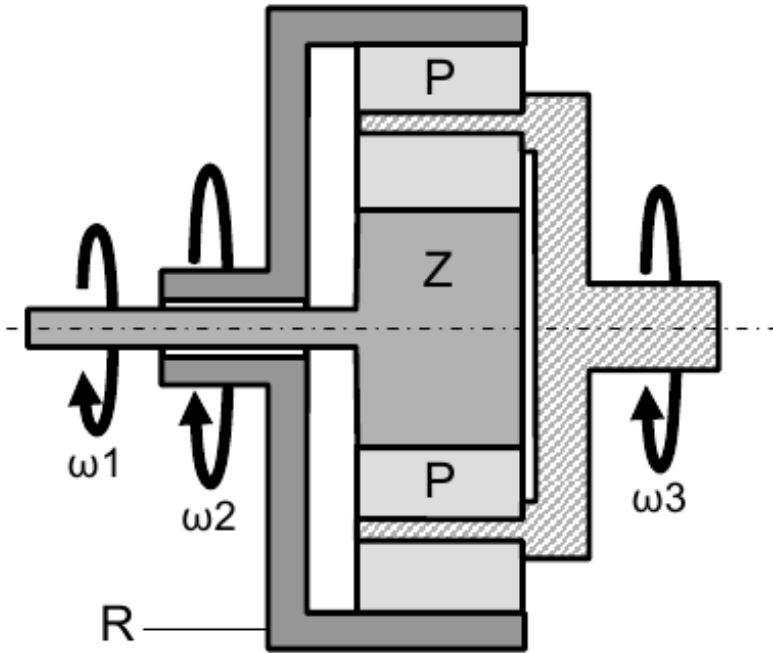
B3. Bekijk de situatie dat van de ingaande assen alleen het ringwiel draait, dus $\omega_1=0$. Druk ω_3 uit in ω_2 , D_1 en D_2 .

$$\omega_d (Z_r + Z_z) = \omega_r Z_r + \omega_z Z_z$$

$$\omega_3 = \omega_2 \cdot (D_1 + 2D_2) / (2D_1 + 2D_2)$$

Antwoord B3

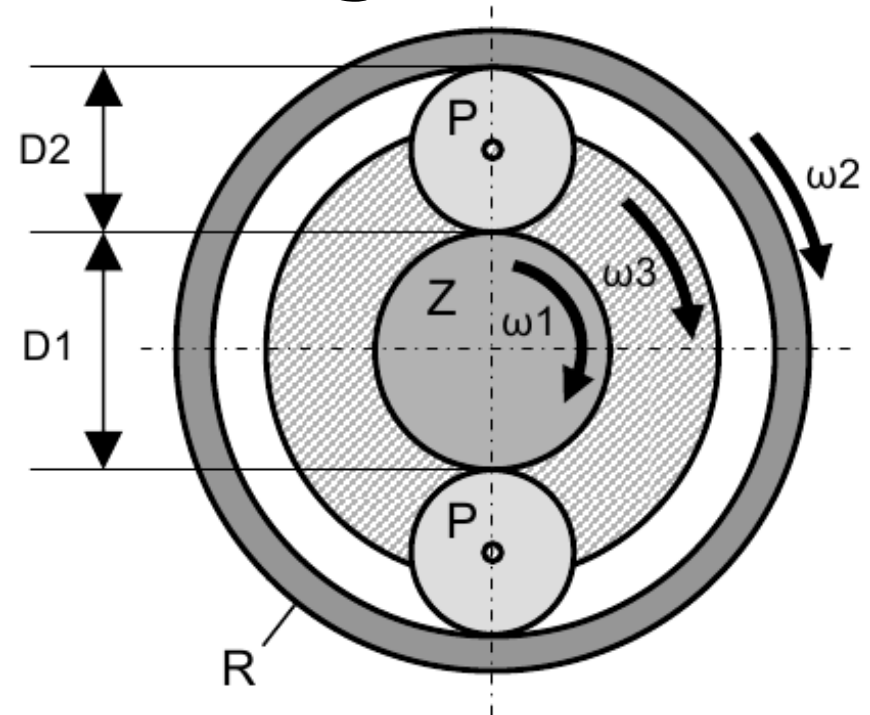
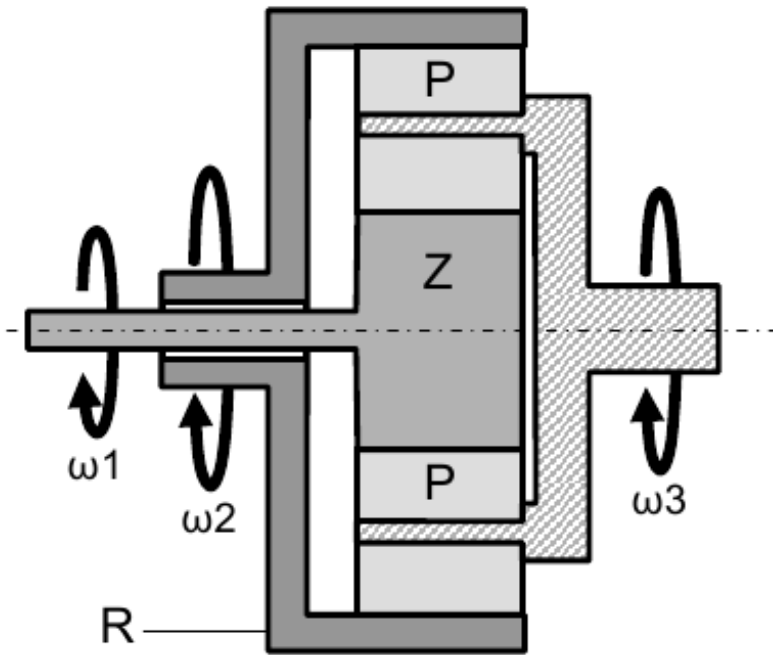
Tentamenvraag B4

B4. Bekijk nu de situatie dat zowel de zon als het ringwiel draaien, dus ω_1 en ω_2 beide ongelijk aan 0. Druk ω_3 uit in ω_1 , ω_2 , D1 en D2.

Antwoord B4

Tentamenvraag B4

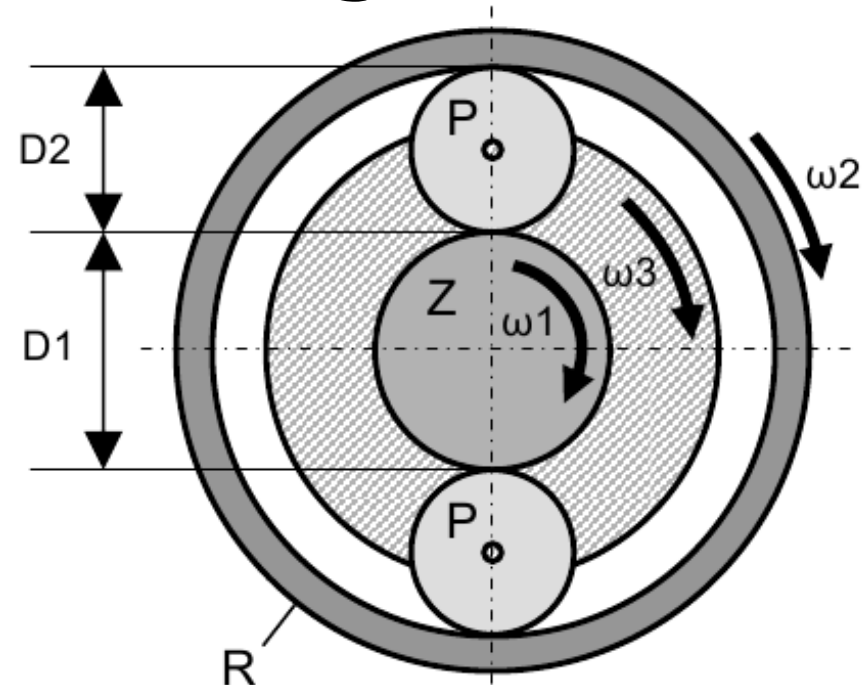
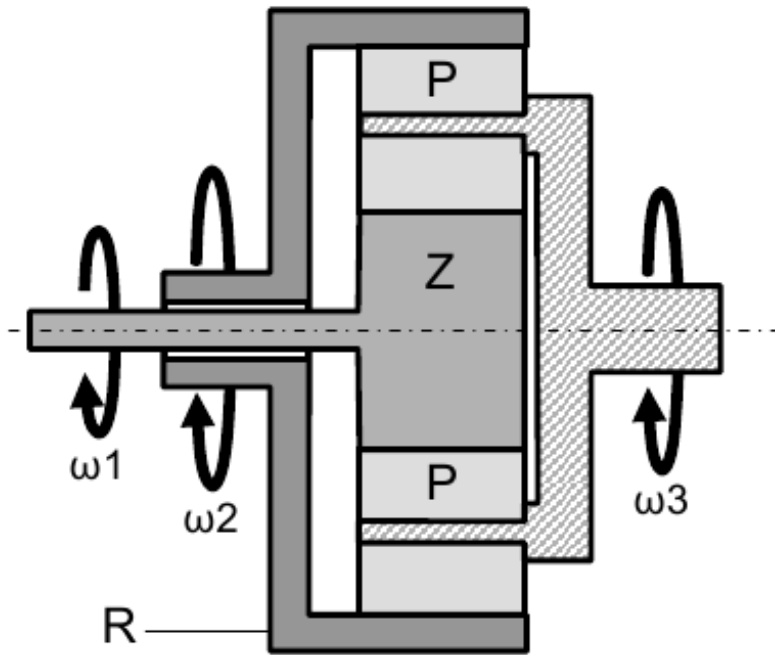
B4. Bekijk nu de situatie dat zowel de zon als het ringwiel draaien, dus ω_1 en ω_2 beide ongelijk aan 0. Druk ω_3 uit in ω_1 , ω_2 , D_1 en D_2 .

$$\omega_d (Z_r + Z_z) = \omega_r Z_r + \omega_z Z_z$$

$$\omega_3 = \omega_1 \cdot D_1 / (2D_1 + 2D_2) + \omega_2 \cdot (D_1 + 2D_2) / (2D_1 + 2D_2)$$

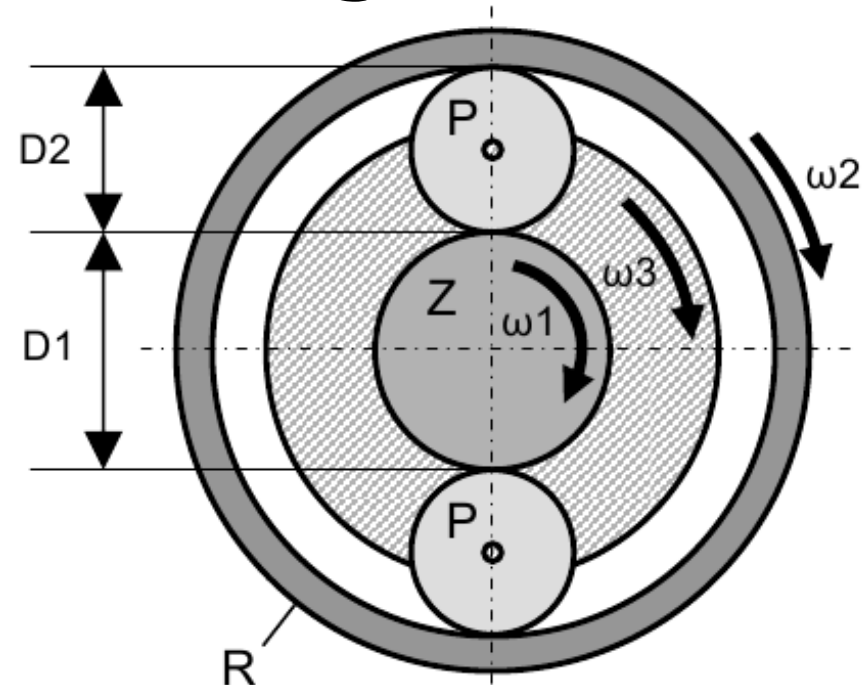
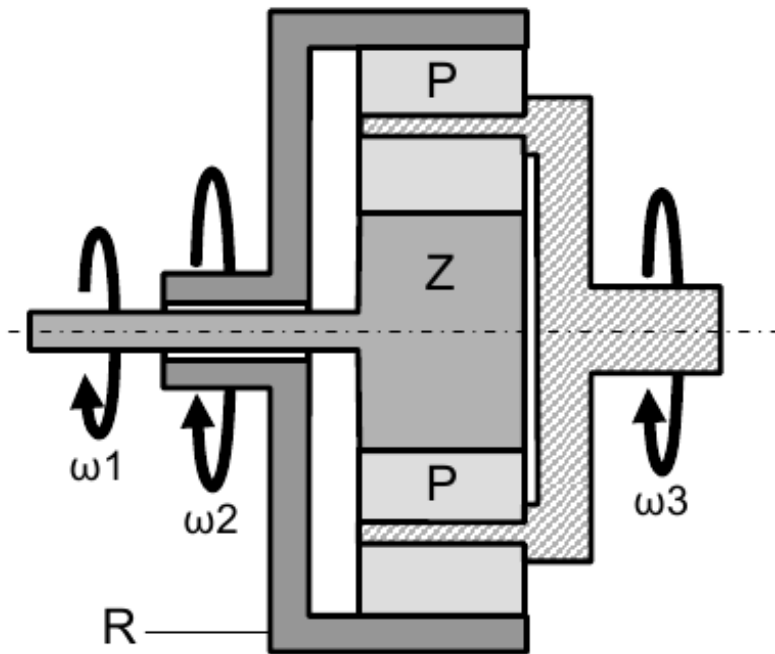
Antwoord B4

Tentamenvraag B5

- B5. Stel dat we de planeetoverbrenging in de figuur willen gebruiken in een mechanische rekenmachine om getallen bij elkaar op te tellen. Tijdens het ontwerp van de planeetoverbrenging willen we dan de verhouding tussen D_1 en D_2 eenmalig zodanig kiezen dat voor elke willekeurige waarde van ω_1 en ω_2 geldt dat $\omega_1 + \omega_2 = \omega_3$. Is dit mogelijk? Zo niet: waarom niet, en zo ja: wat is dan de verhouding tussen D_1 en D_2 ?

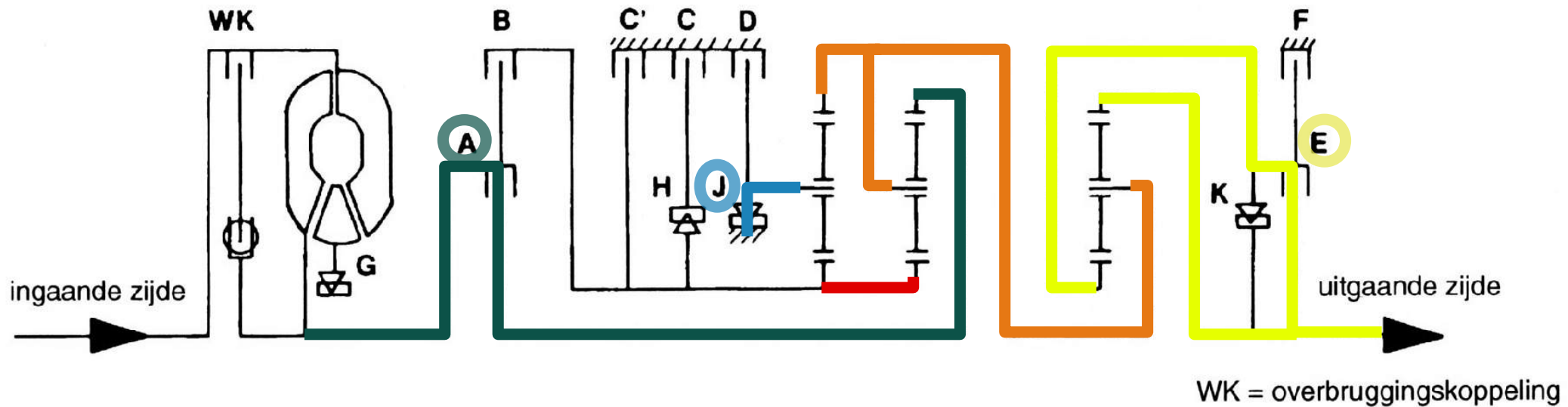
Tentamenvraag B5

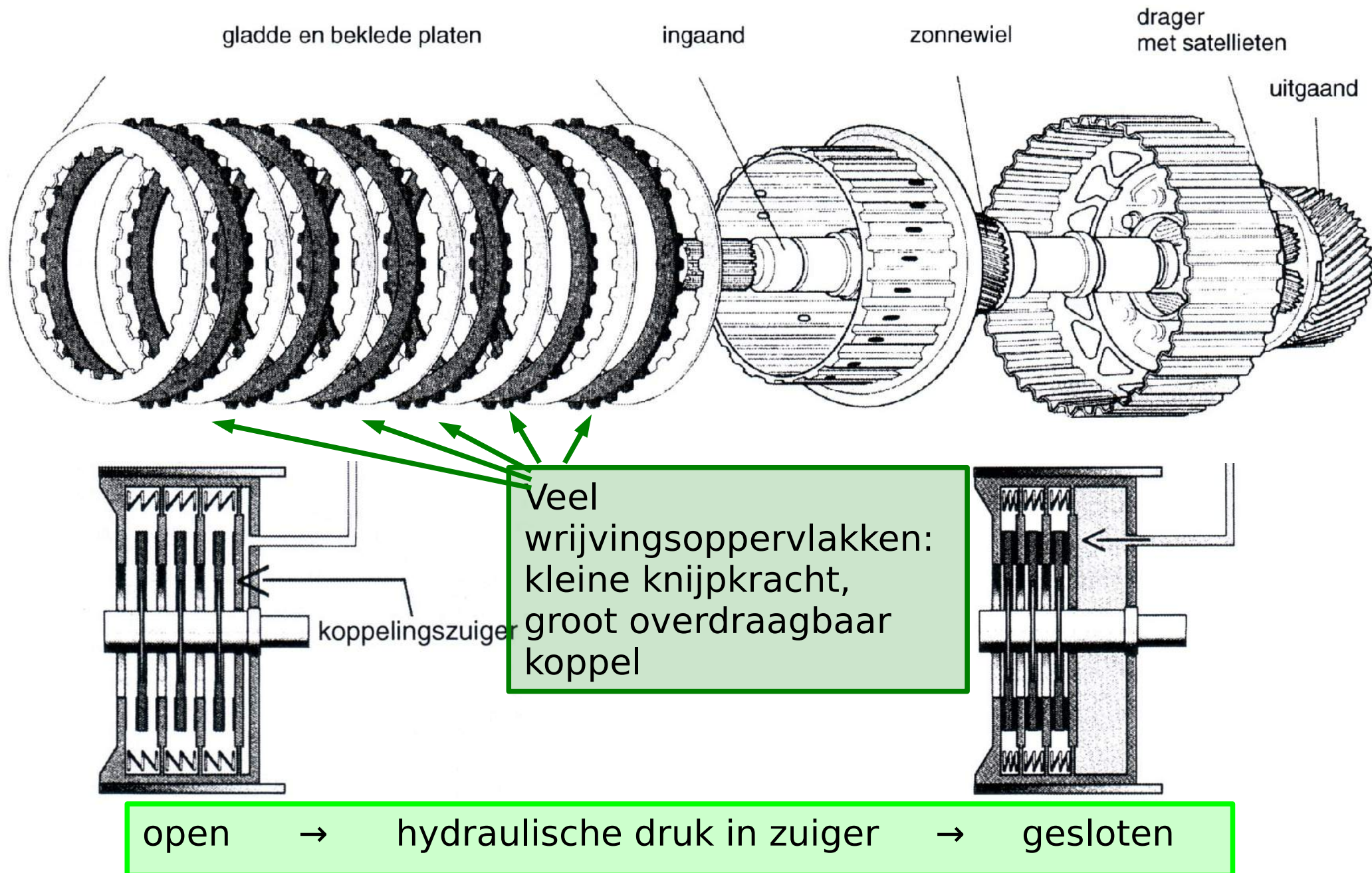
B5. Stel dat we de planeetoverbrenging in de figuur willen gebruiken in een mechanische rekenmachine om getallen bij elkaar op te tellen. Tijdens het ontwerp van de planeetoverbrenging willen we dan de verhouding tussen $D1$ en $D2$ eenmalig zodanig kiezen dat voor elke willekeurige waarde van $\omega1$ en $\omega2$ geldt dat $\omega1 + \omega2 = \omega3$. Is dit mogelijk? Zo niet: waarom niet, en zo ja: wat is dan de verhouding tussen $D1$ en $D2$?

Dan moet gelden $D1 / (2D1 + 2D2) = (D1 + 2D2) / (2D1 + 2D2) = 1$
 Dat kan alleen maar als $D1 = D2 = 0$. Het kan dus niet.

Automaat 1ste versnelling

Lamellenkoppeling

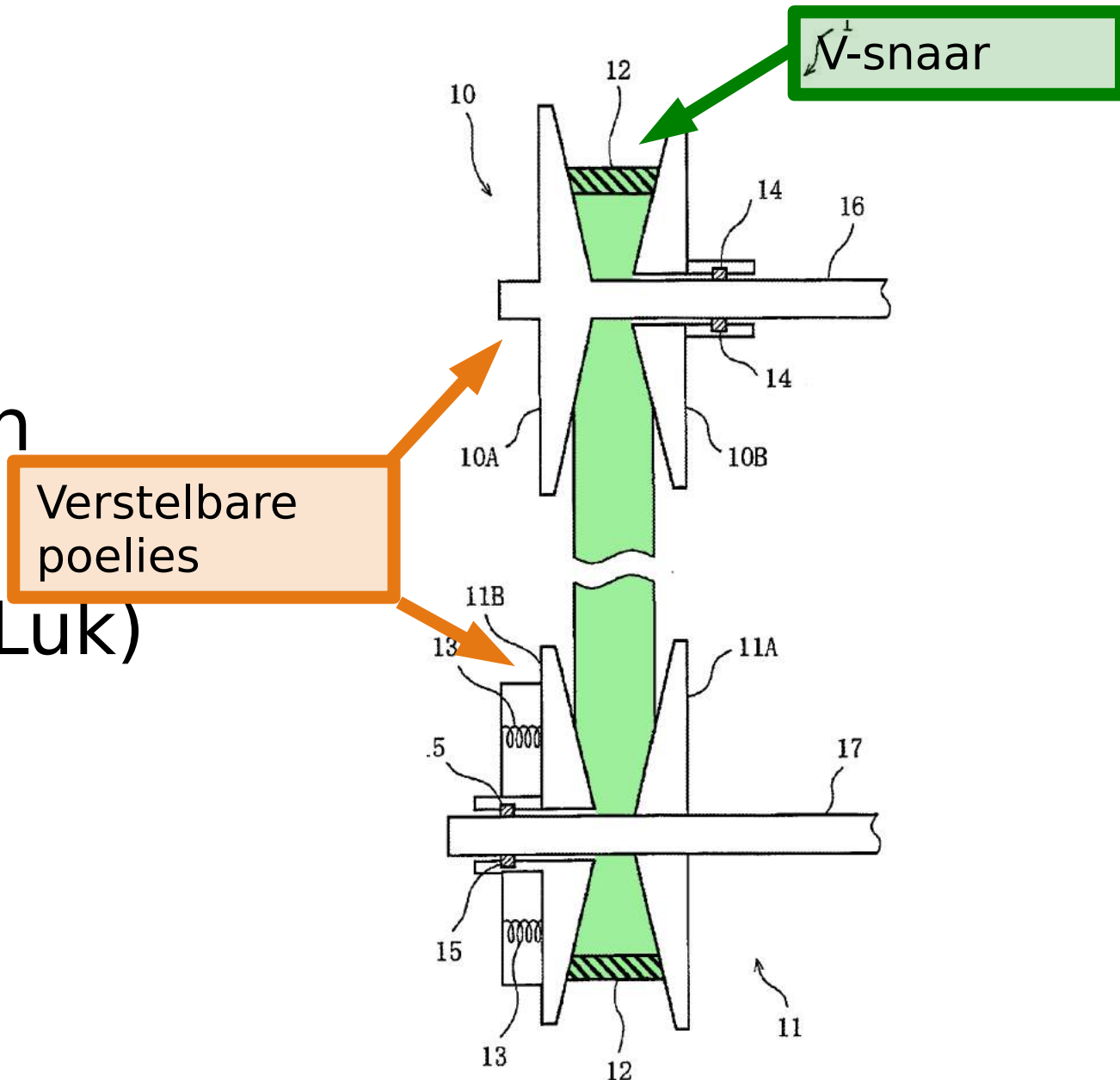
Transmissies

- Handgeschakelde transmissie, droge koppeling
- Automaat, koppelomvormer (torque converter)
- Continu Variabele Transmissie
 - Duw / trekband (van Doorne, Luk)
 - Toroid (Torotrak)
 - Hybride

Continu Variabele Transmissie

Wrijving:

- V-snaar
- Duwband (van Doorne)
- Ketting (Piv / Luk)

V-snaar CVT

Grote diameter

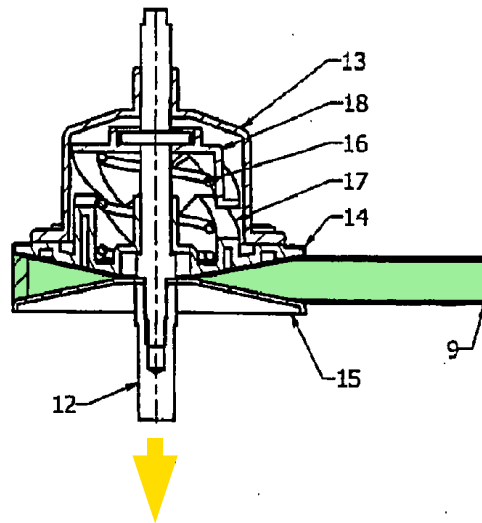
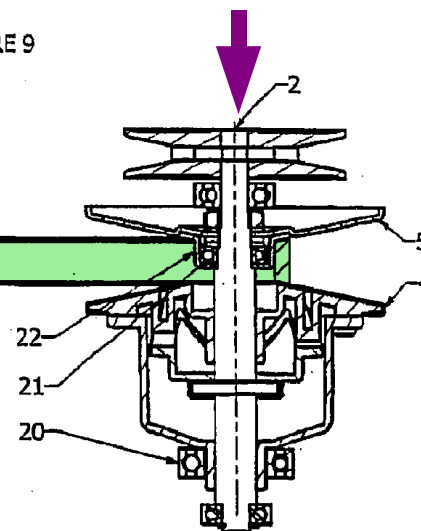

FIGURE 9

Kleine diameter

Kleine diameter

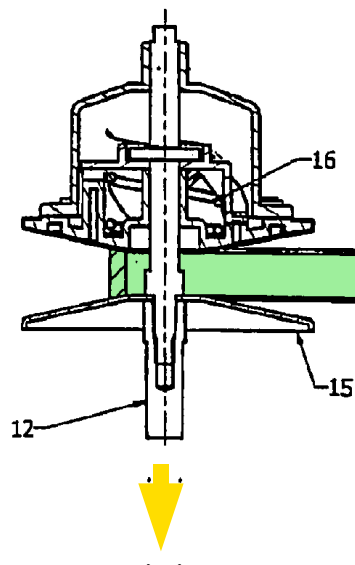
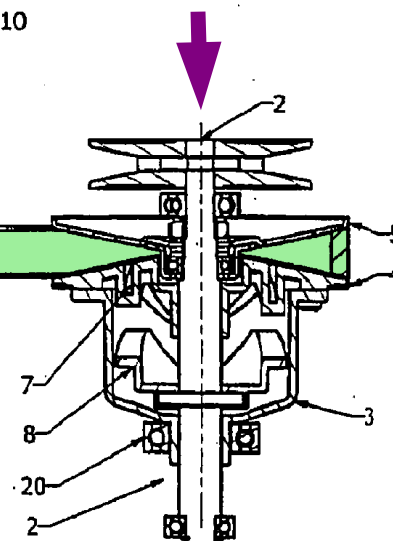

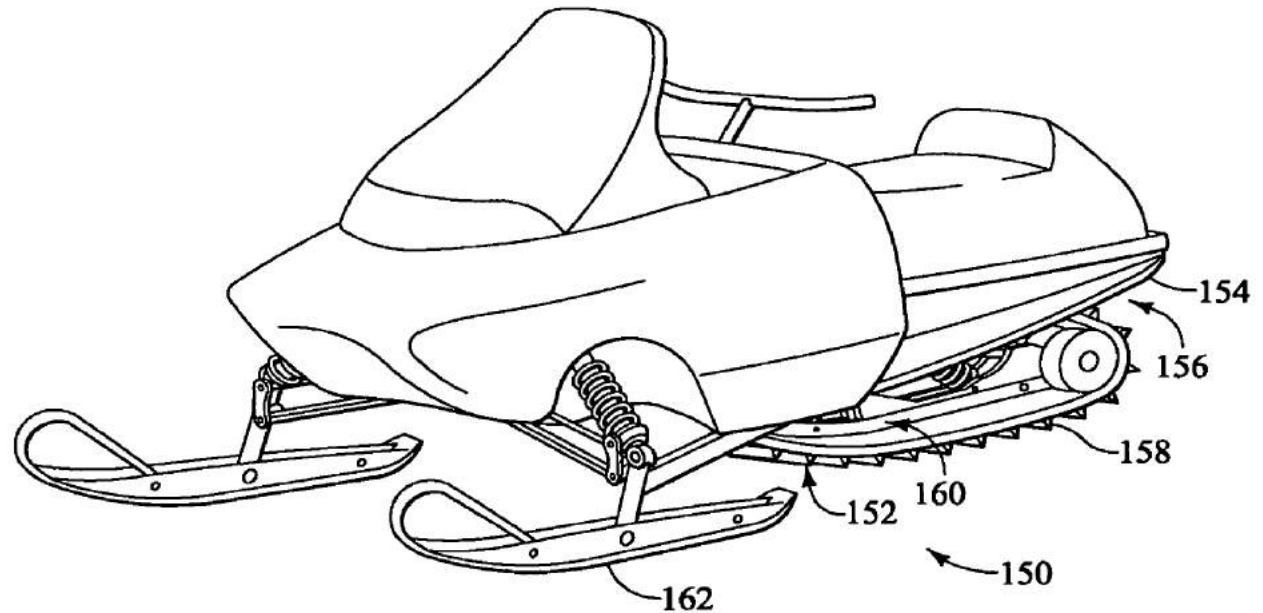
FIGURE 10

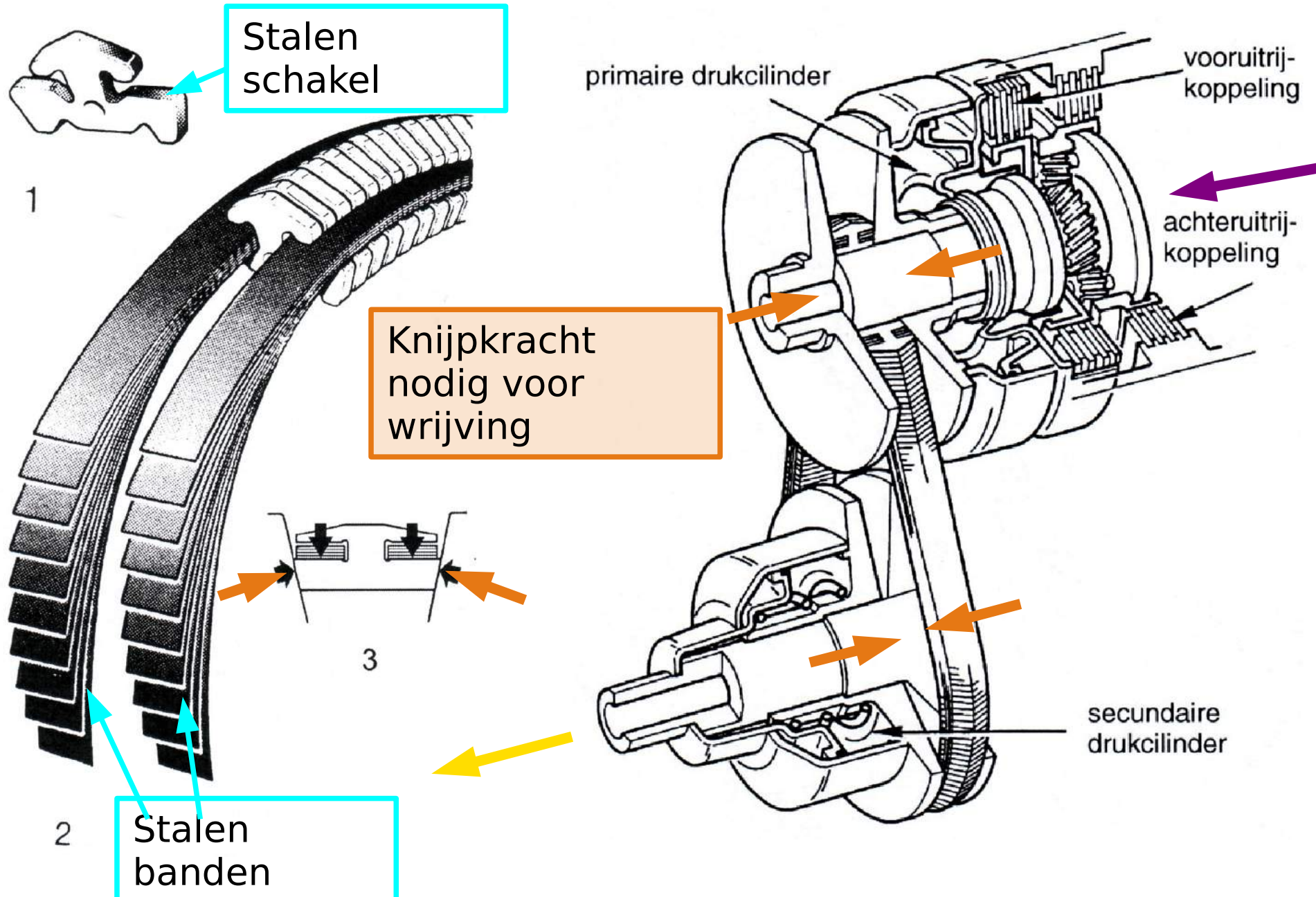
Grote diameter

V-snaar CVT toepassingen

- Scooters / brommers
- Sneeuwscooters
- Agrarische machines bijv. combines
- Daf variomatic

Duwband CVT (van Doorne)

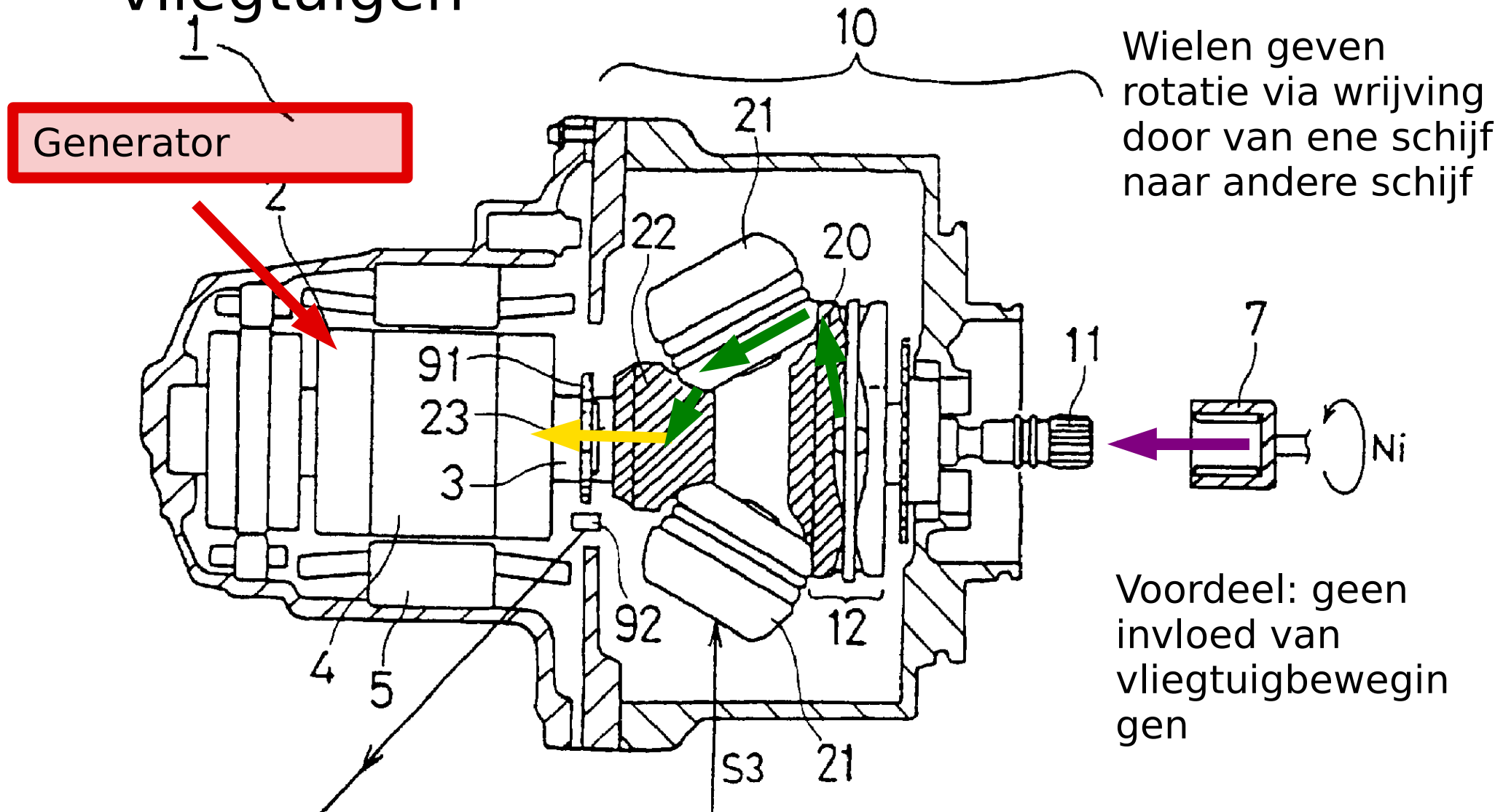

Duwband CVT

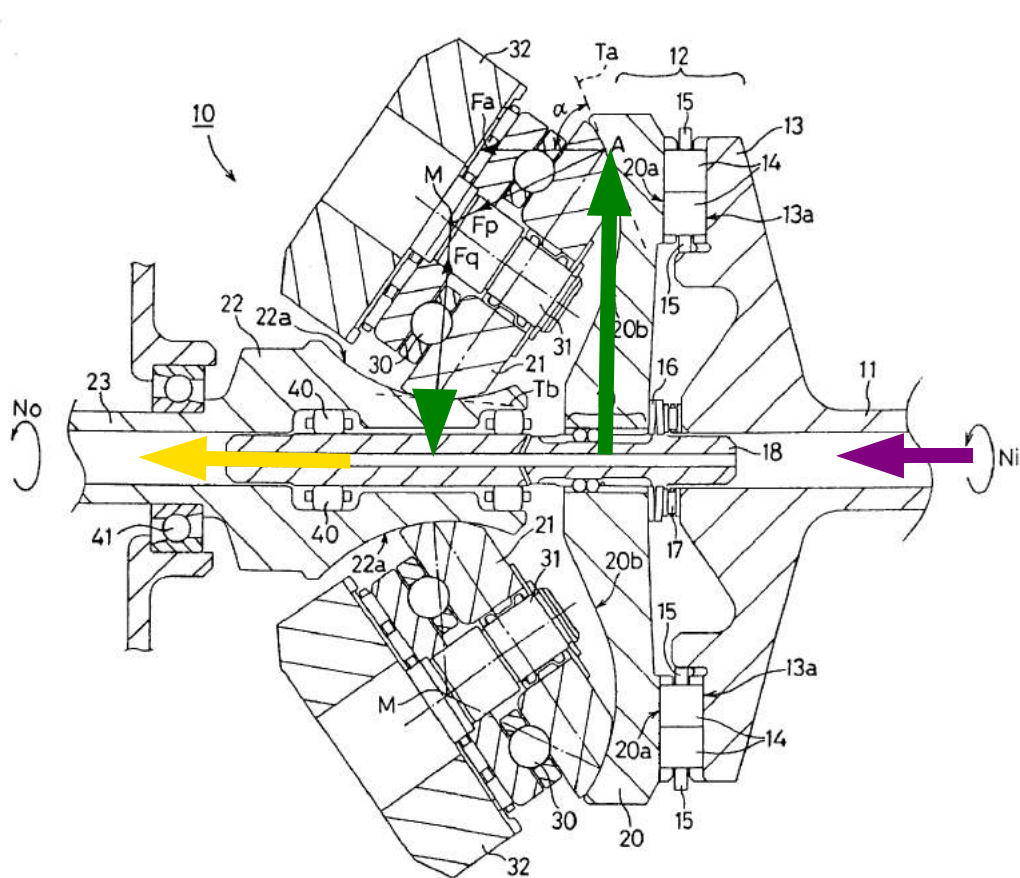
Toroid CVT

Toepassing: Constant Speed Drive in vliegtuigen

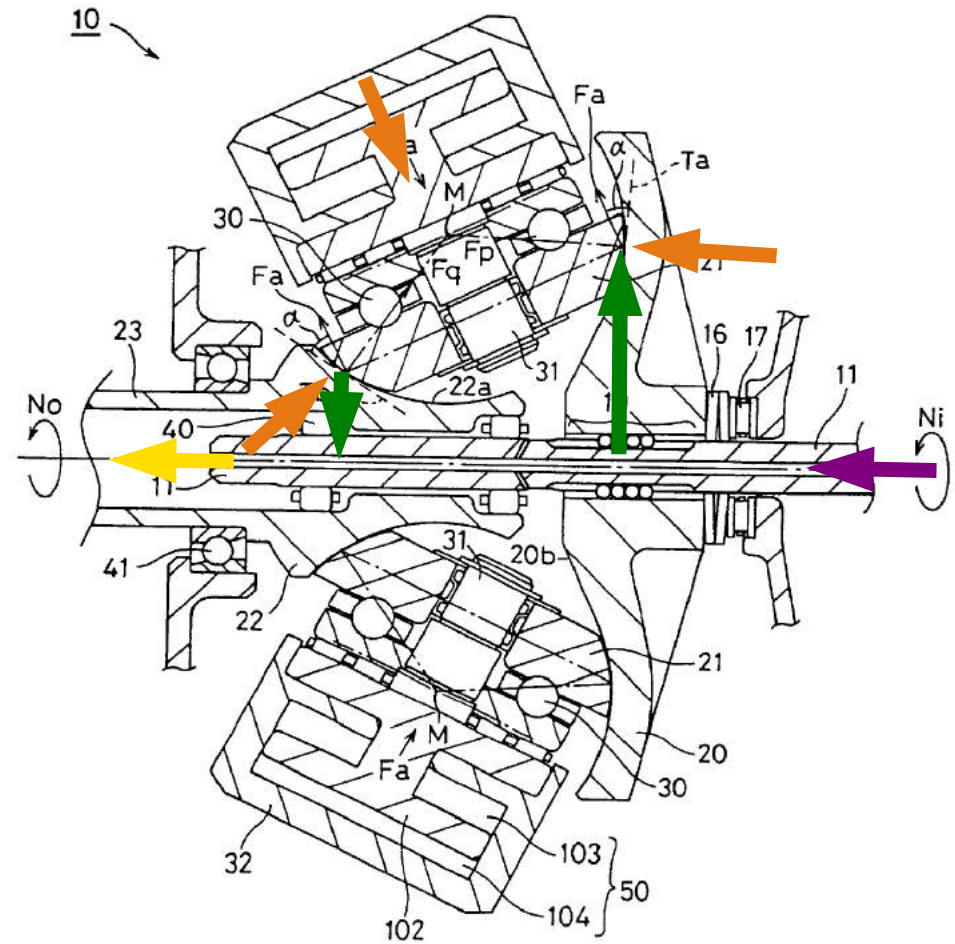

Toroid CVT

Knijpkracht
nodig voor
wrijving

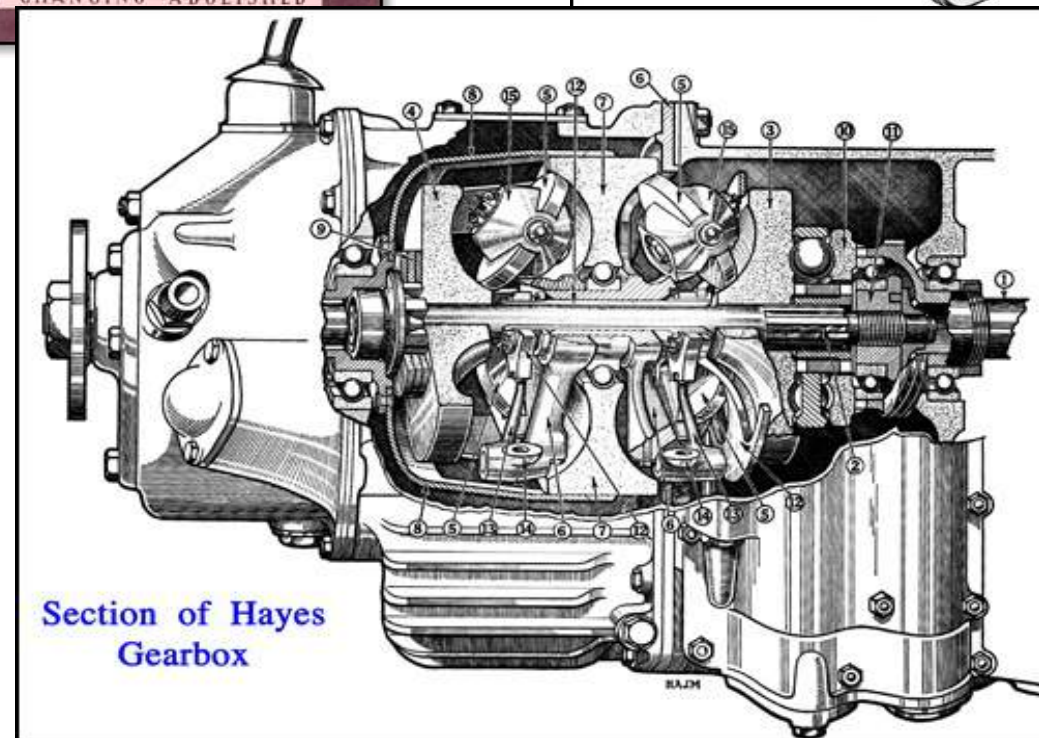
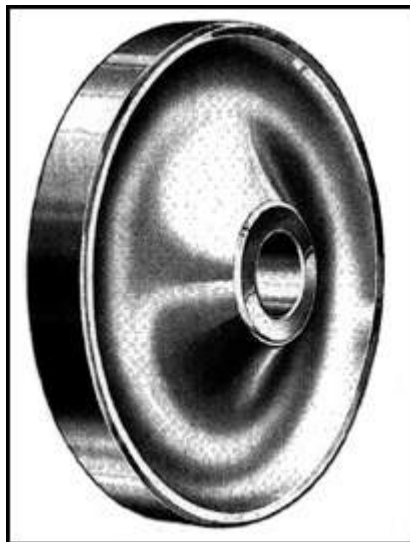
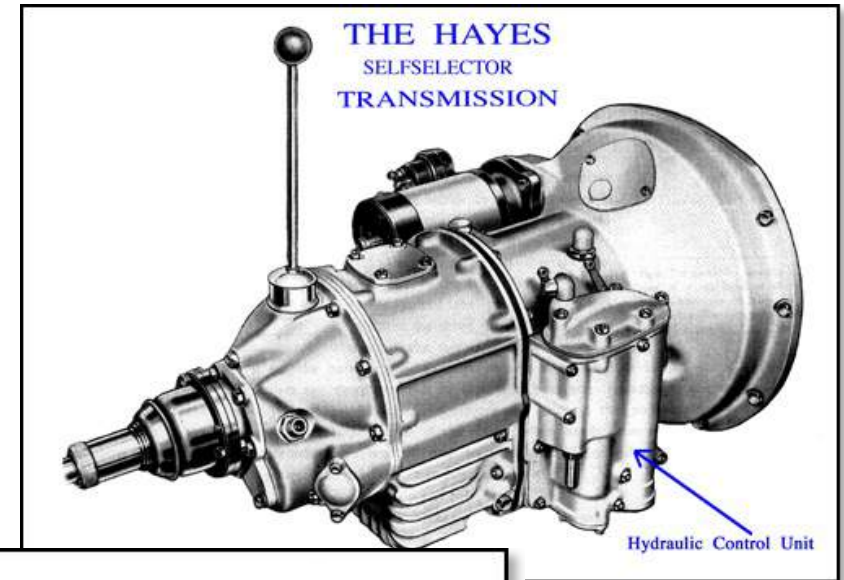

Grote
versnelling

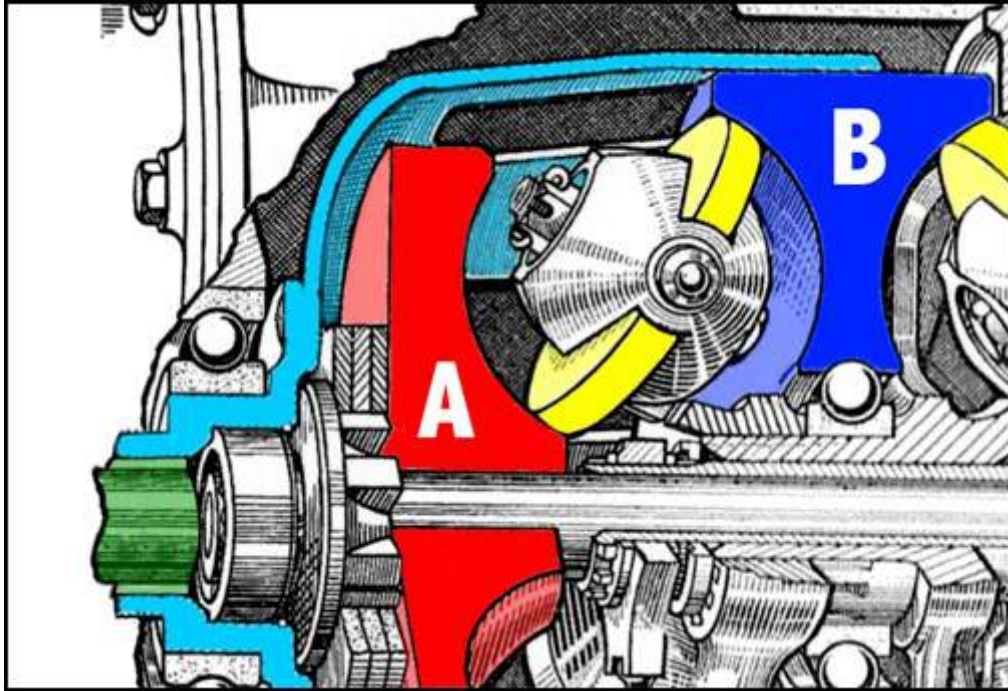

Kleine
versnelling

Hayes toroid CVT 1925,1933

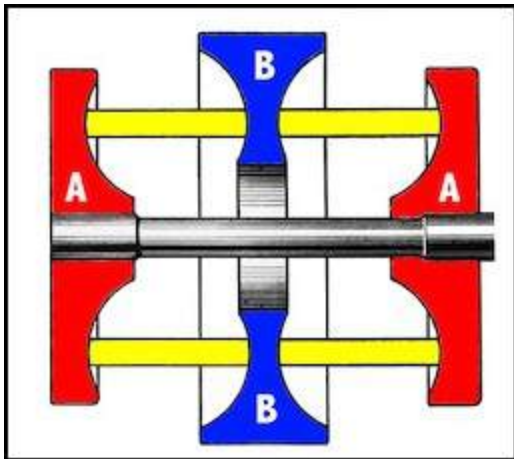
Hayes toroid CVT

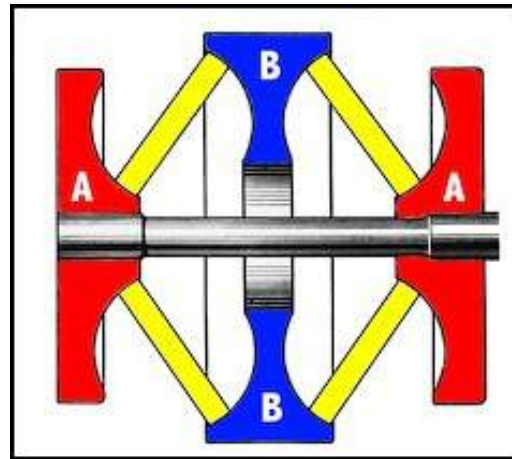
Toroid A door motor via koppeling aangedreven

Rol geeft draaiing van A naar B door

Toroid B uitgaande beweging via link naar uitgaande as

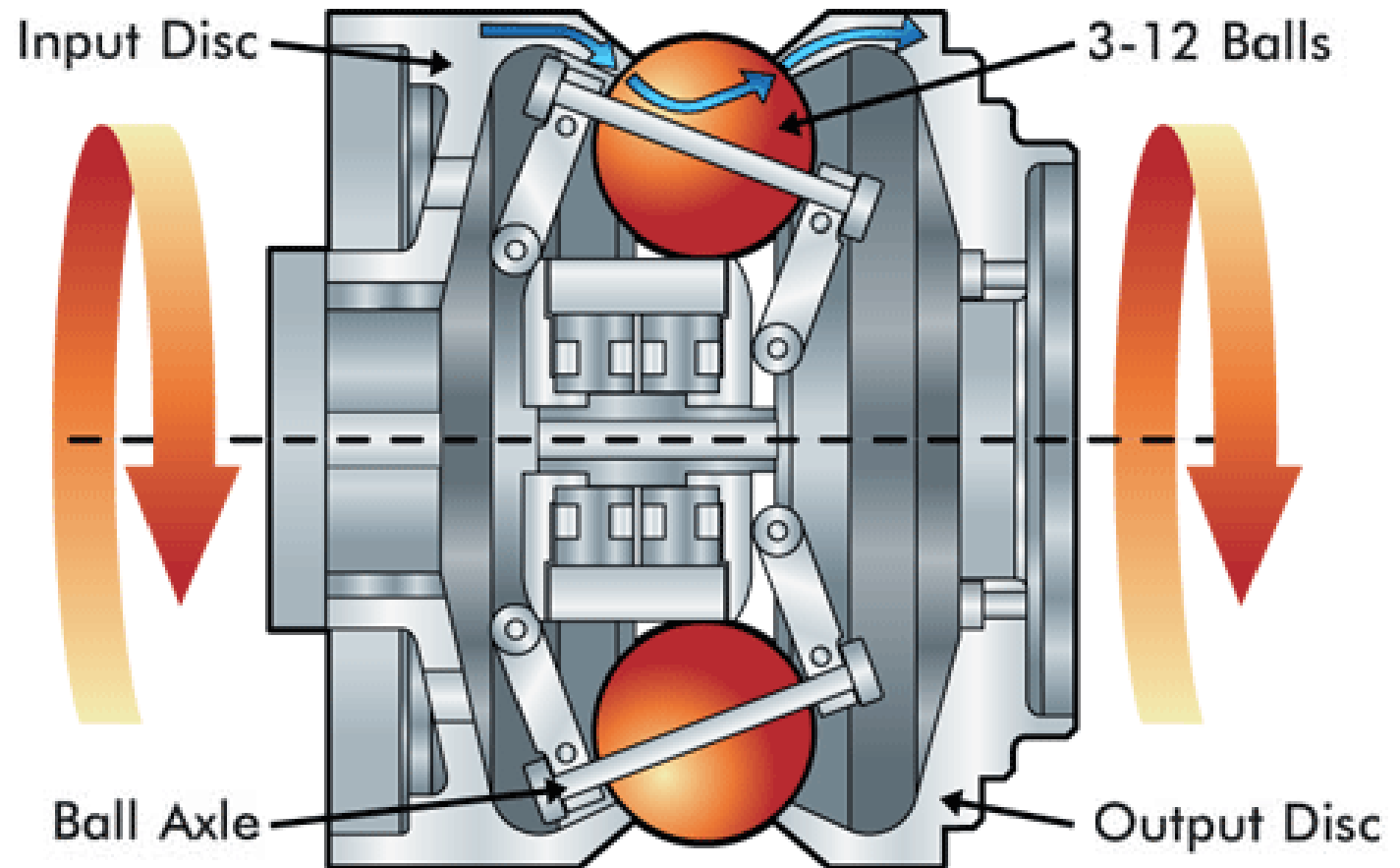
Low ratio

High ratio

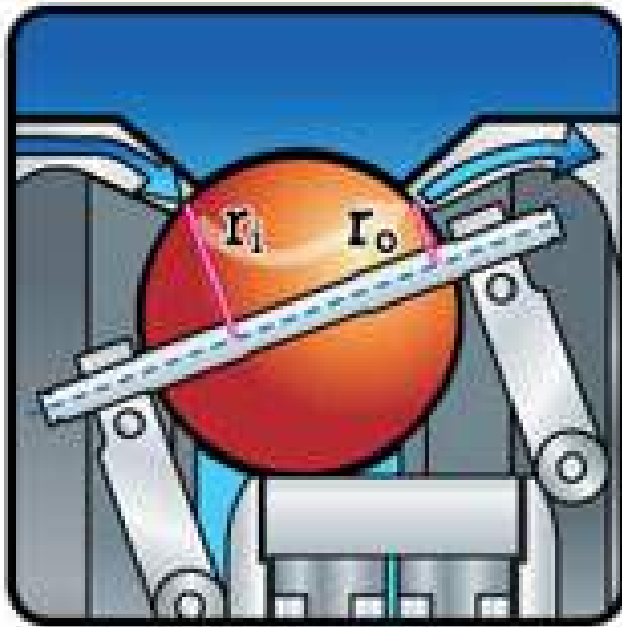
NuVinci®

- CVT met kogels
- Toegepast bij fietsen

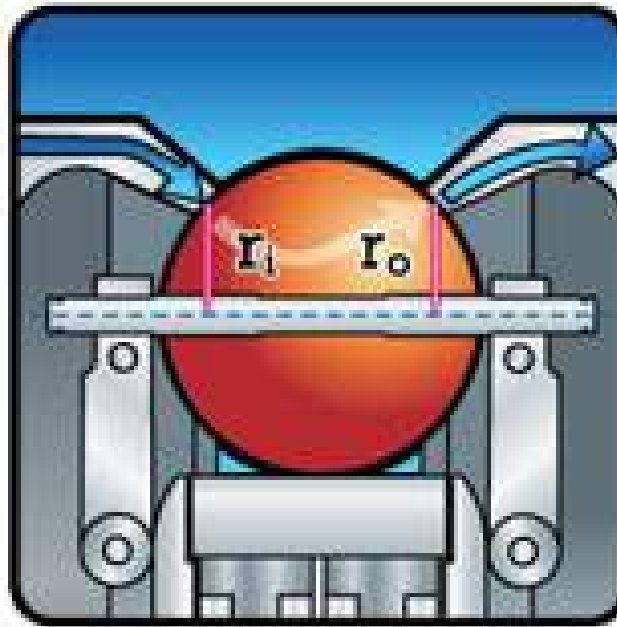

© 2007, Fallbrook Technologies Inc.

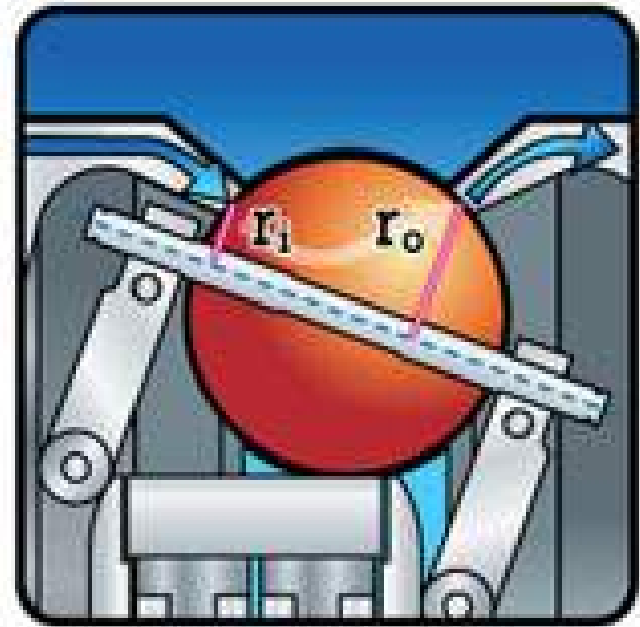
NuVinci®

$I_i > I_o$
Underdrive

$I_i = I_o$
1:1

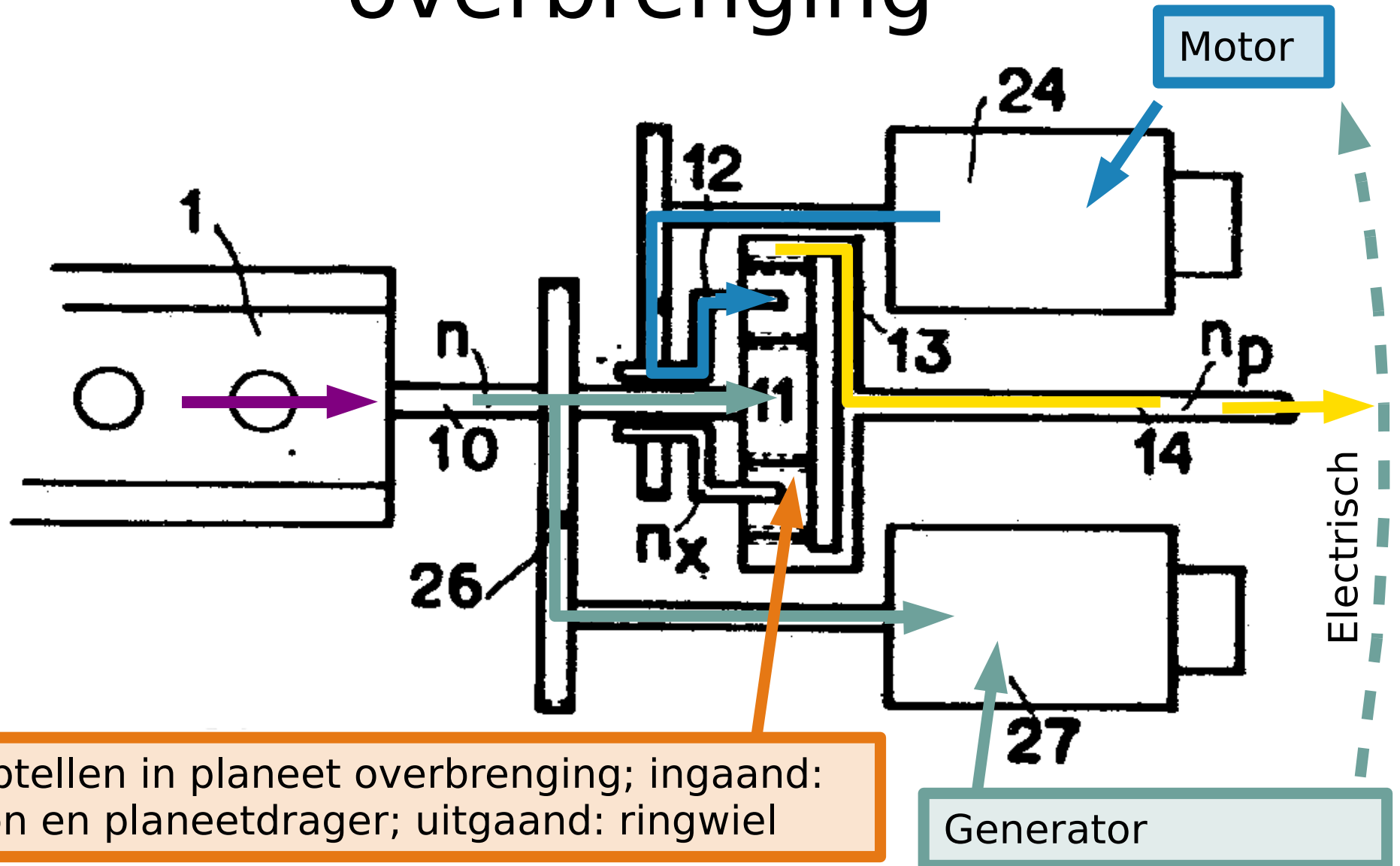

$I_i < I_o$
Overdrive

Hybride CVT

- Verdeling van koppel, een deel vast mechanisch, ander deel variabel:
 - Electrisch
 - Hydraulisch
 - Mechanisch
- Optellen van snelheden met planetaire overbrenging

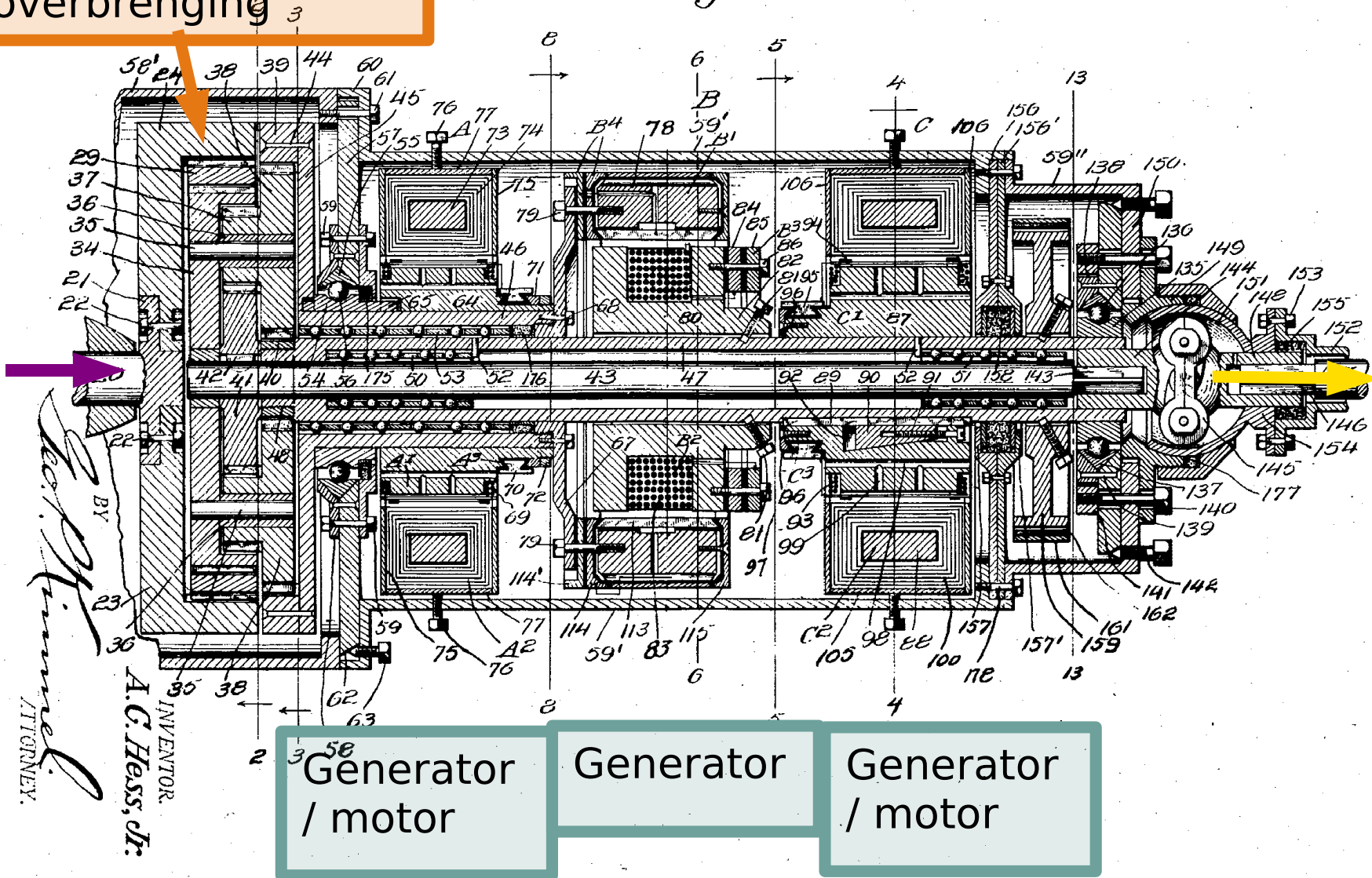
Optellende planeet overbrenging

Hybride Ford T

Planeet
overbrenging

Fig. 1.

Oct. 27, 1925.

A. C. HESS, JR

1,558,806

ELECTROMECHANICAL POWER TRANSMISSION MECHANISM

Filed Dec. 7, 1921

5 Sheets-Sheet 1

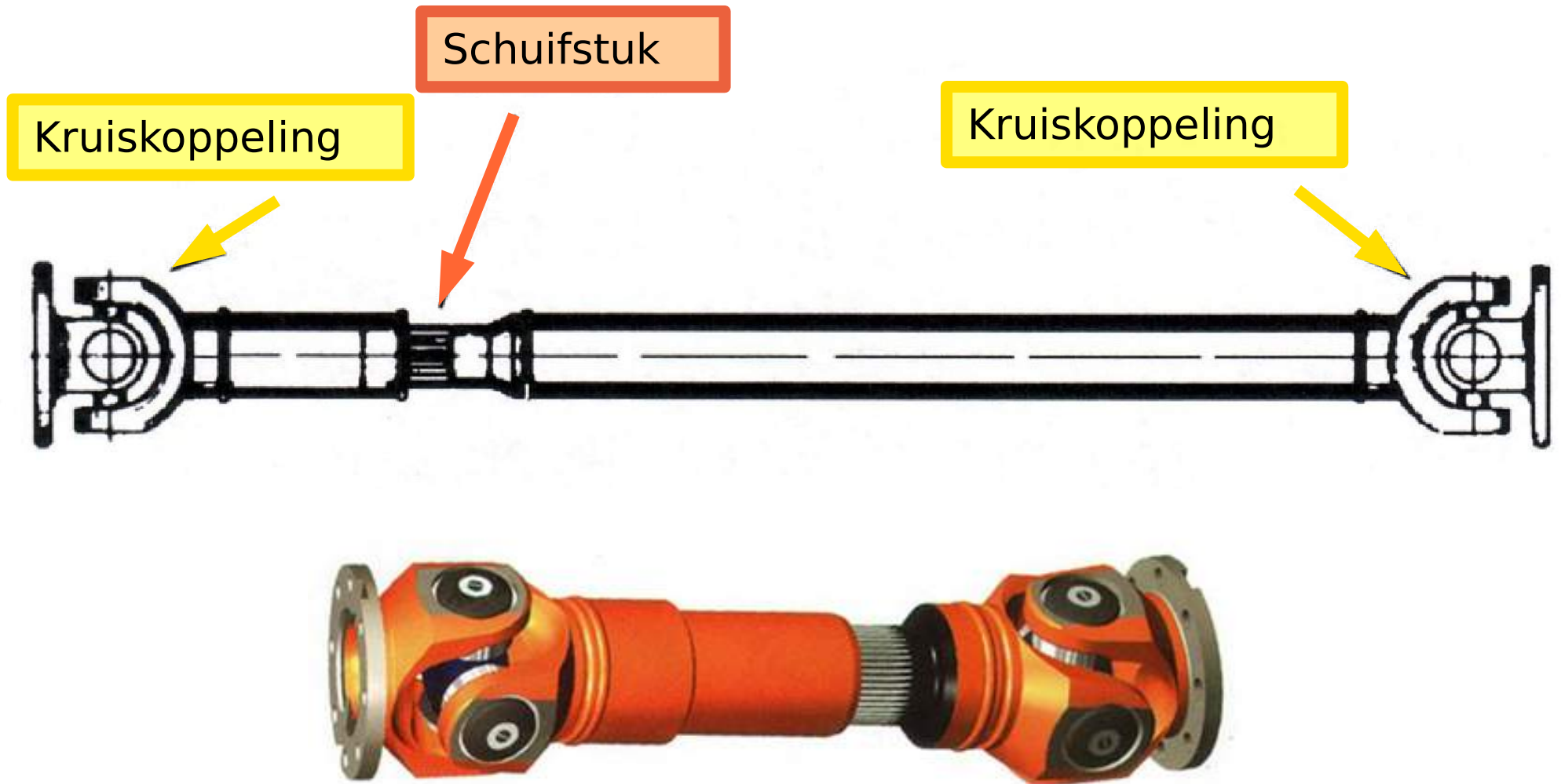
Aandrijflijn

Cardan as

Differentieel
+
achteras

Cardan as

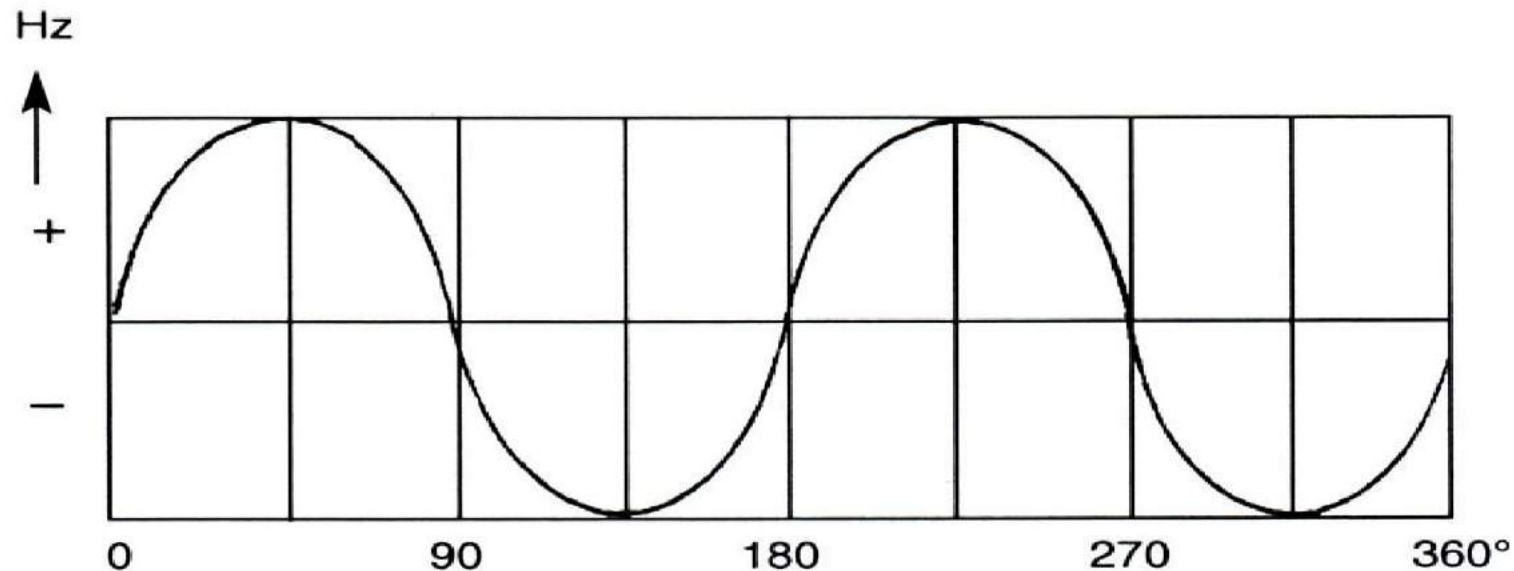

Kruiskoppeling

Eigenschappen kruiskoppeling

- Hoek tussen assen
- Geen verplaatsing van de assen, assen moeten elkaar kruisen
- Rotatie wordt niet gelijkvormig overgedragen:

Toch eenparige overdracht

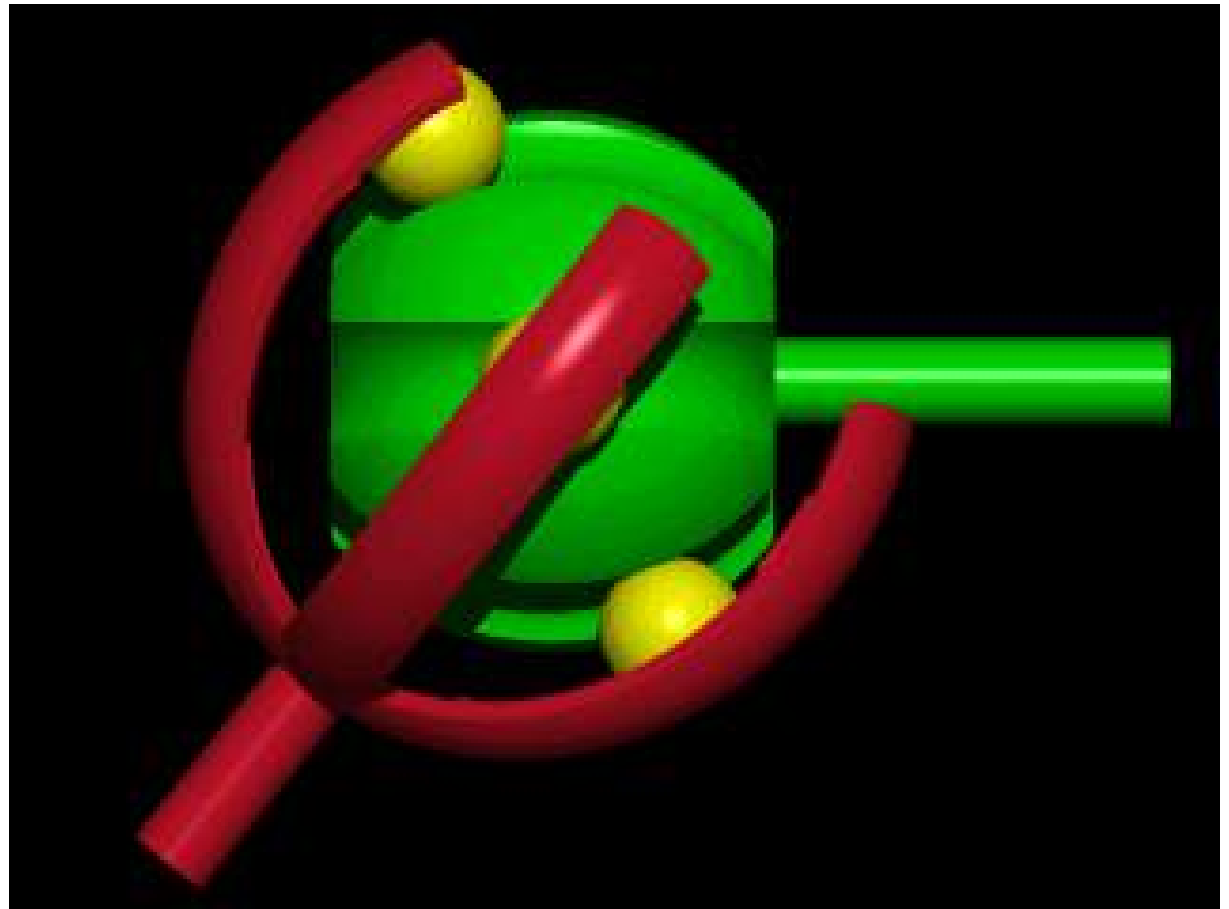

- Gelijke hoeken
- Assen liggen in één vlak

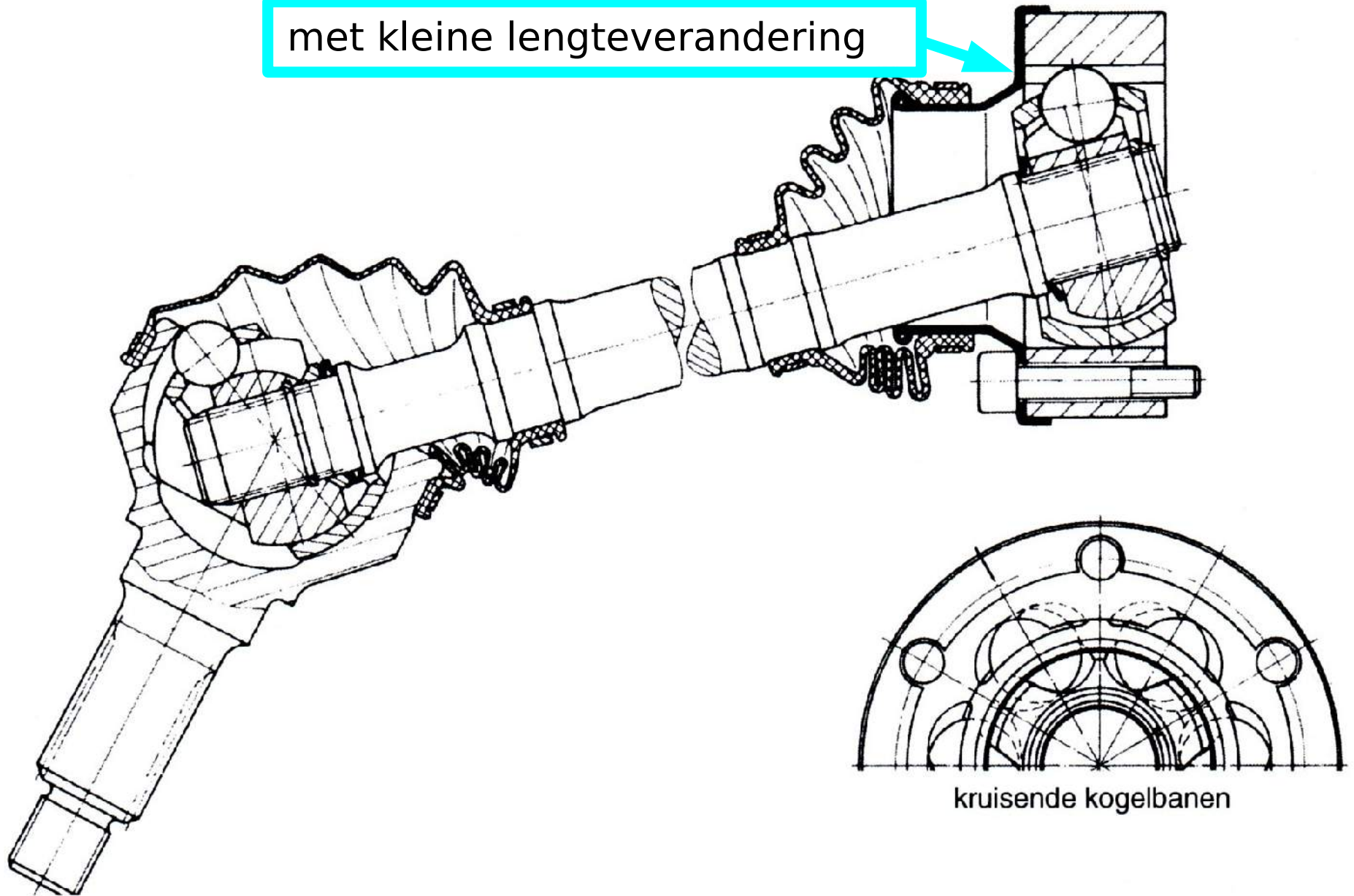
Homokinetische koppeling

Eenparige
rotatie tussen
in- en uitgang

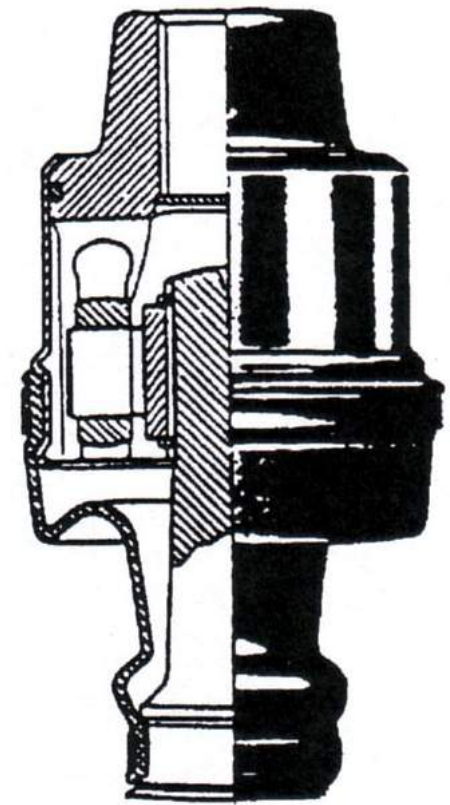
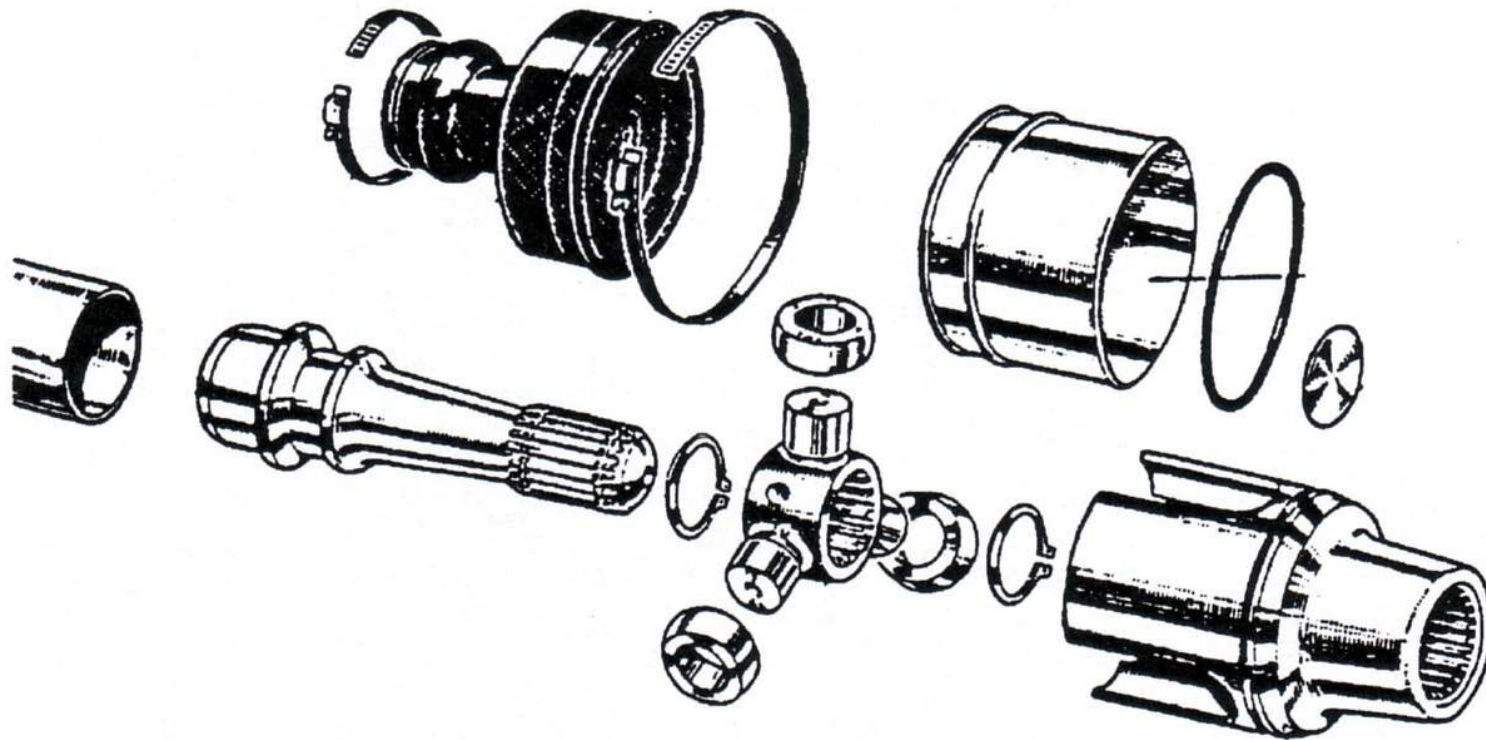

Homokinetische kogelkoppeling

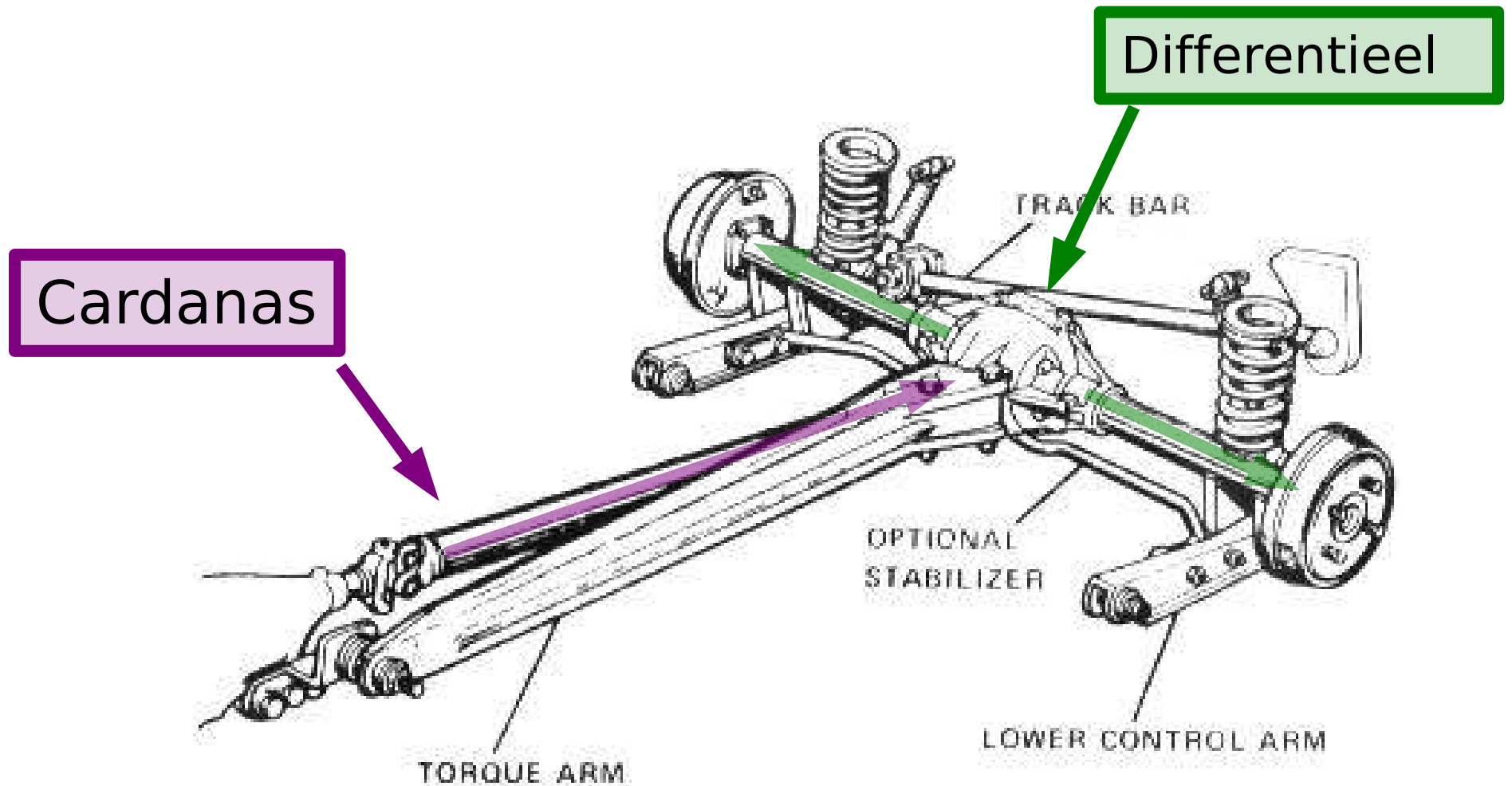
met kleine lengteverandering

Tripodekoppeling

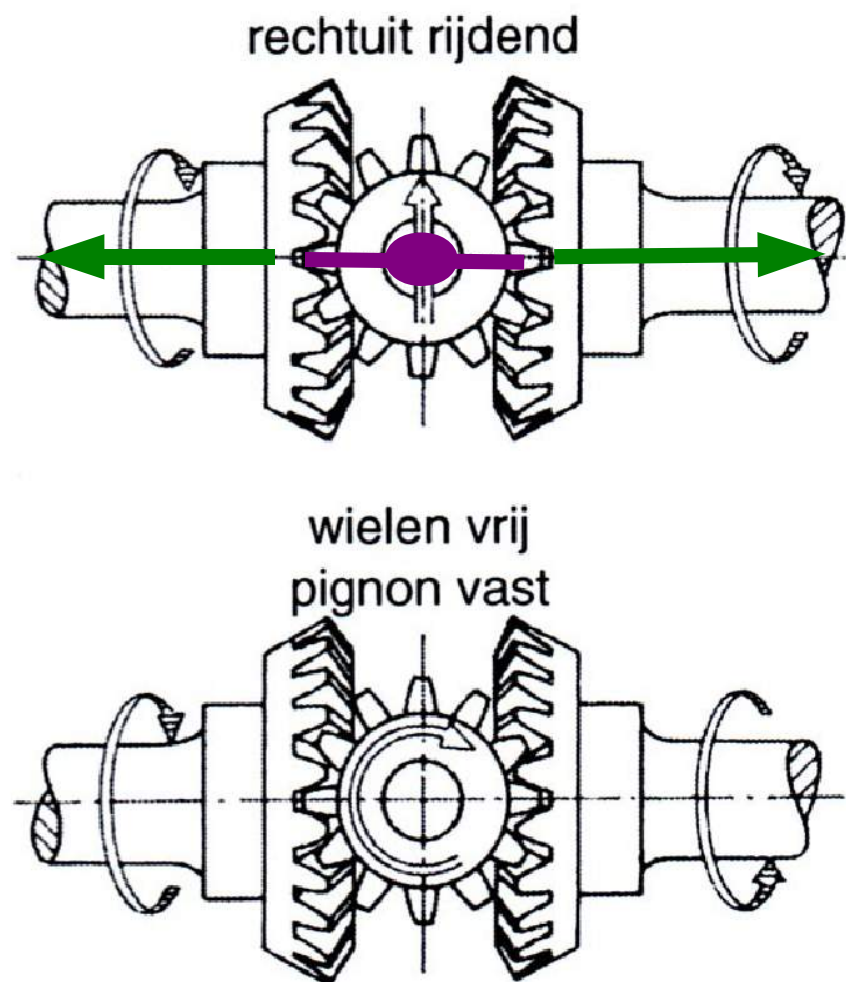
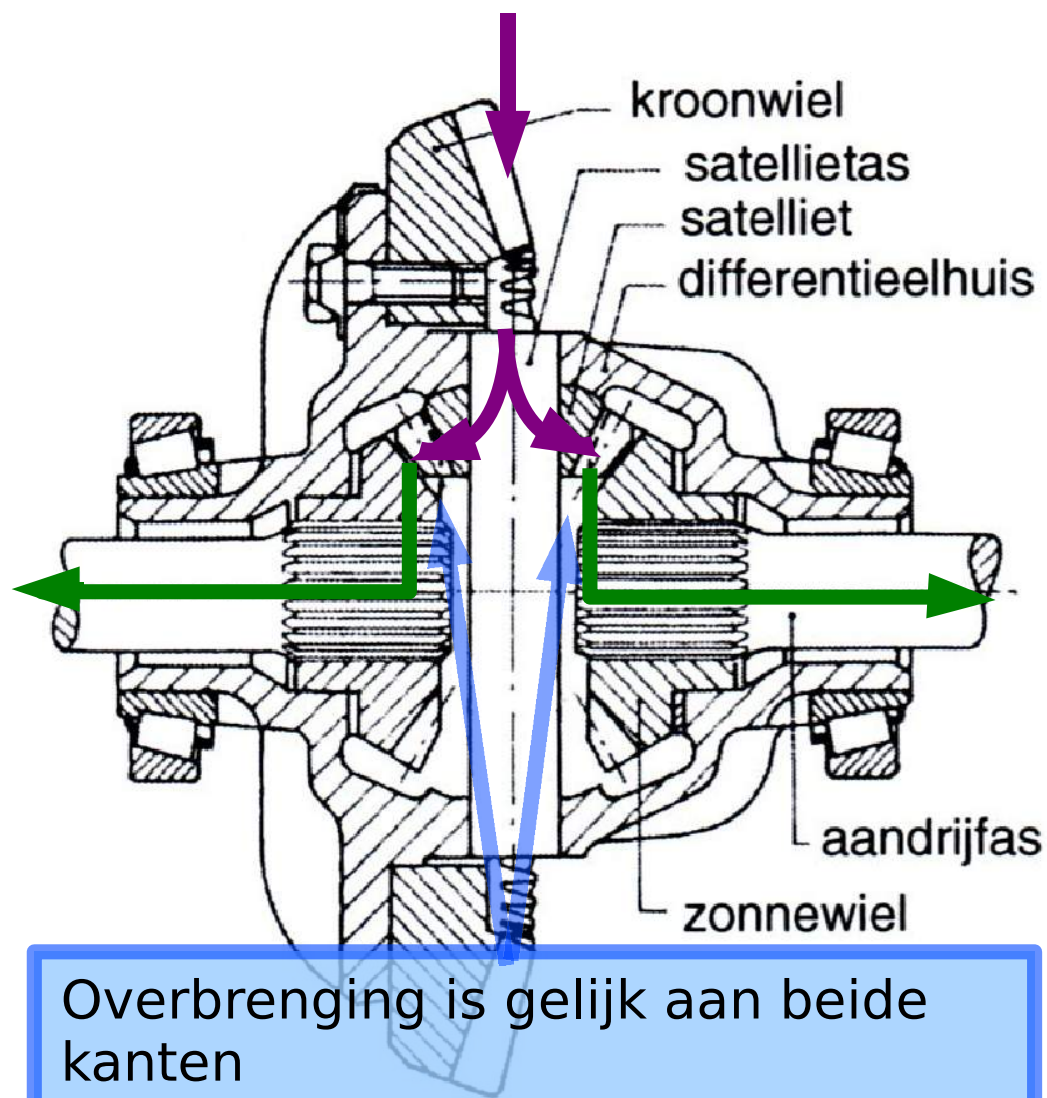

Differentieel in achteras

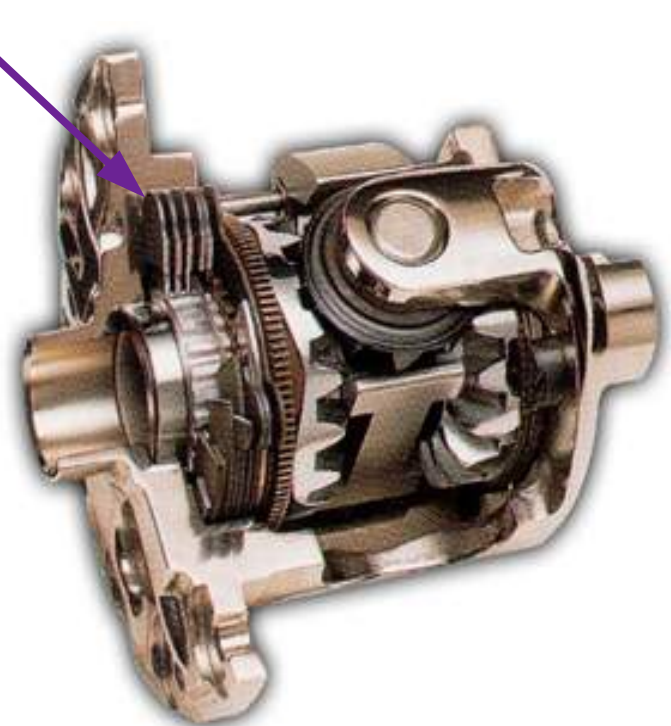
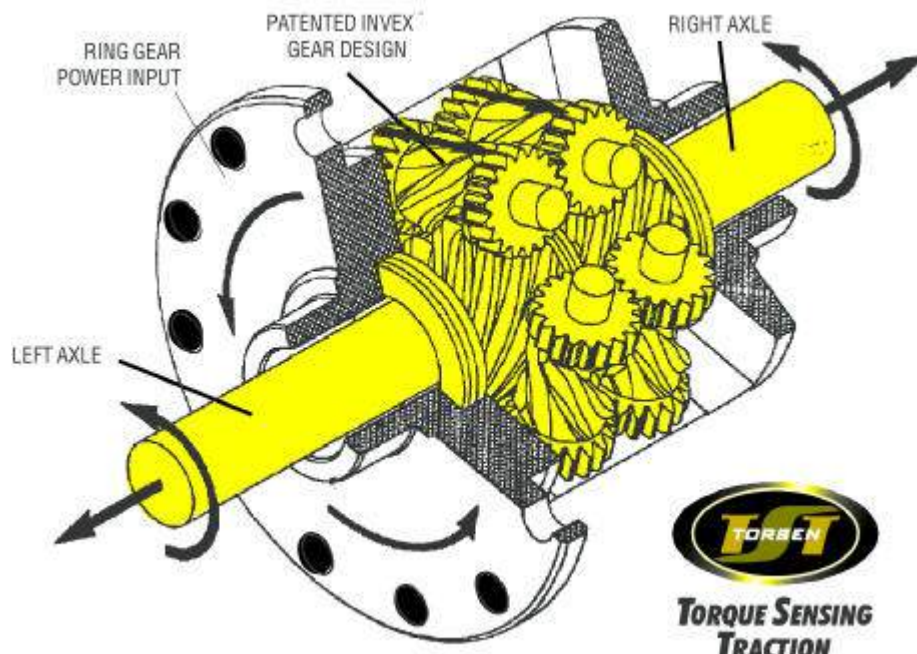
Differentieel

Gelijke verdeling van koppel bij ongelijke snelheid van 2 uitgaande assen

Nadelen differentieel

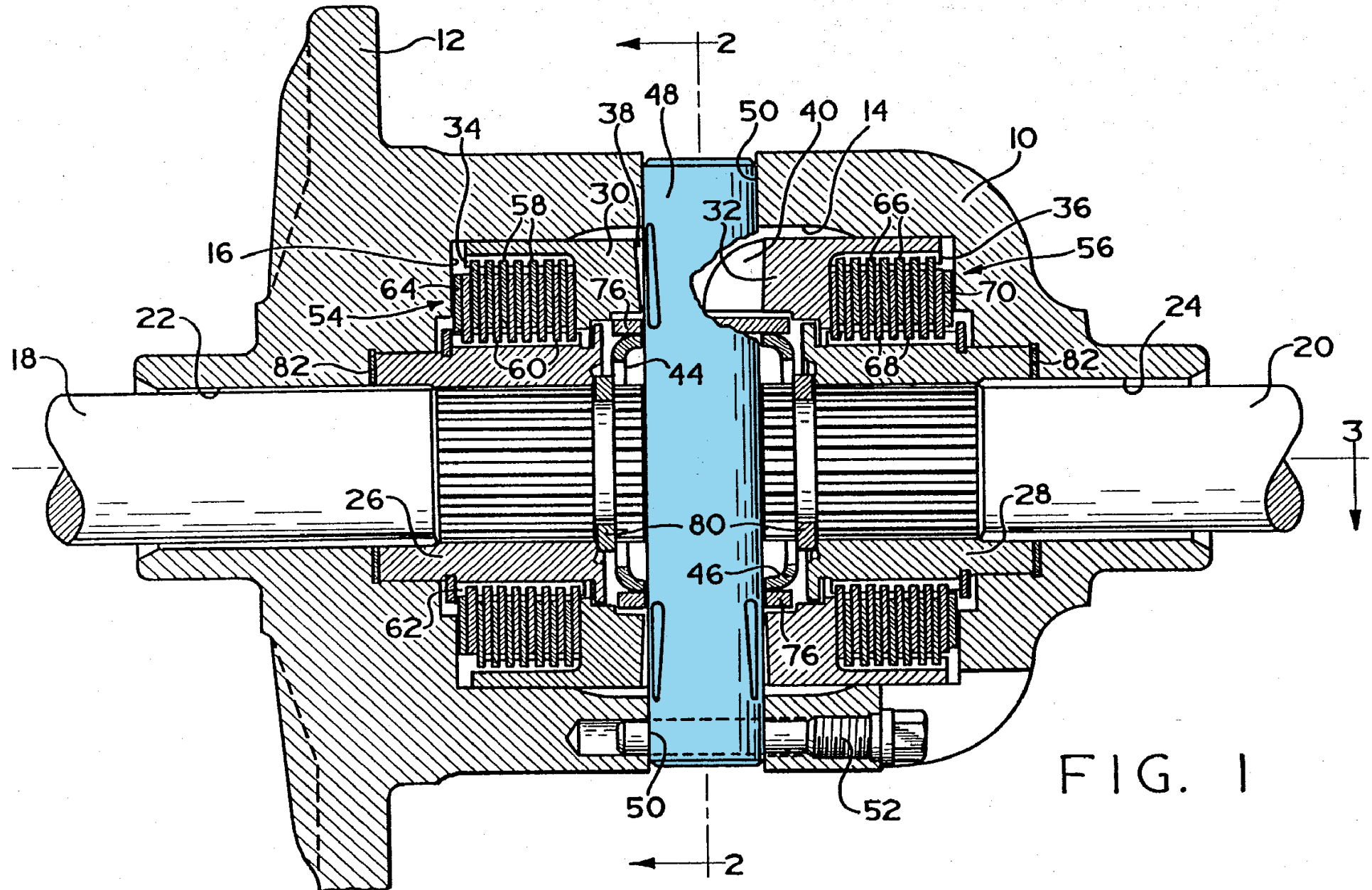
- Slippend wiel → **beide** wielen weinig koppel
- Oplossing: limited slip
 - Slippende koppelingen tussen assen
 - Tandwielen met grote wrijving

Alternatieven differentieel

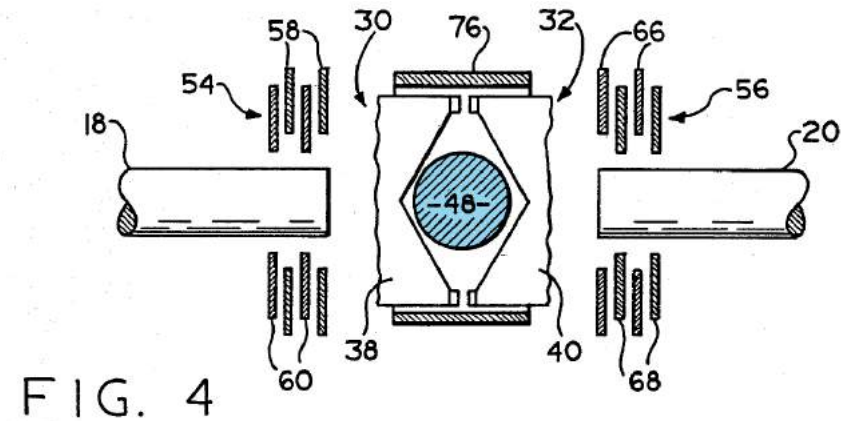
- One way koppelingen
- Slippende koppelingen

Differentieel met koppelingen

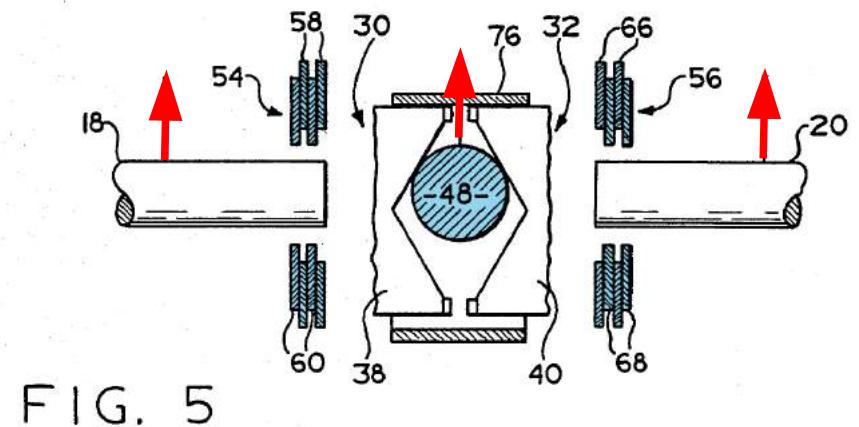

Differentieel met koppelingen

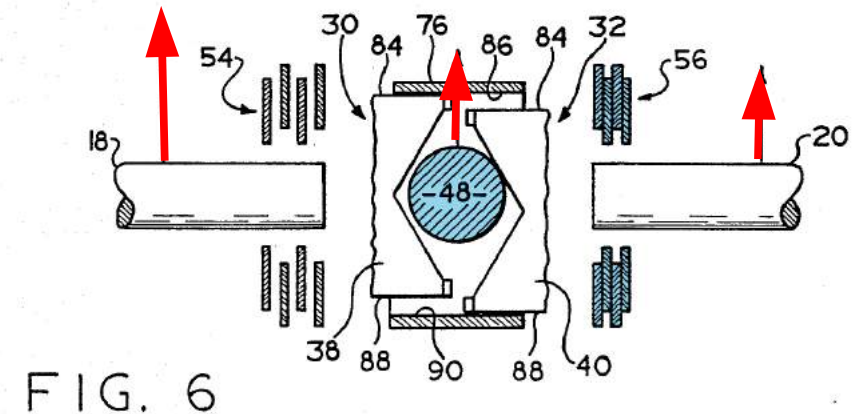
Geen aandrijving

Beide aangedreven

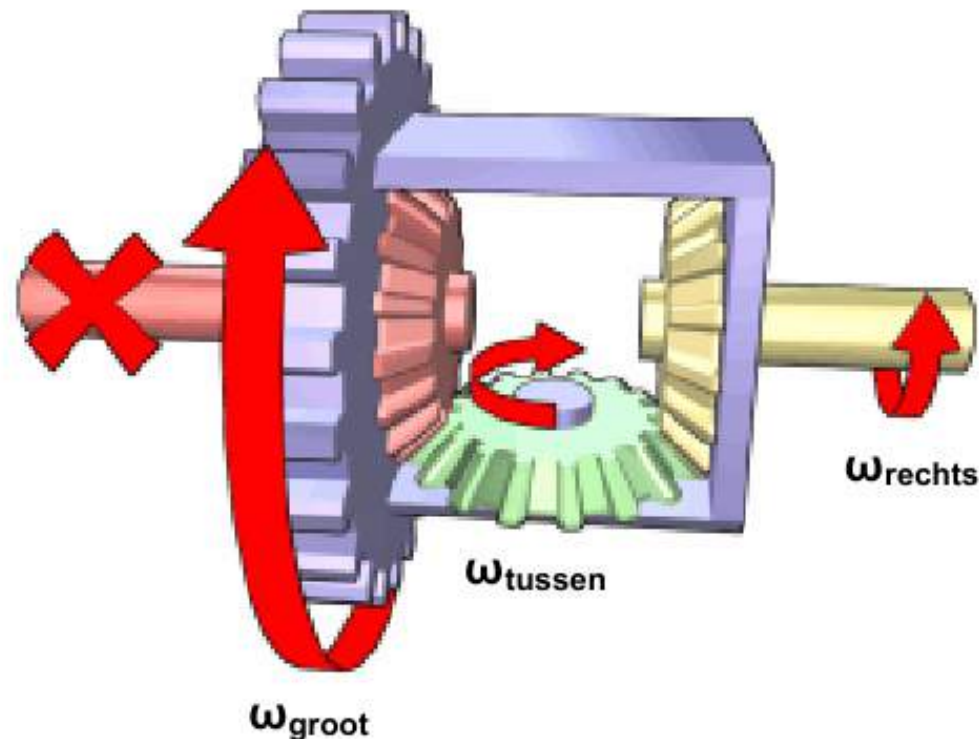
Links geen aandrijving

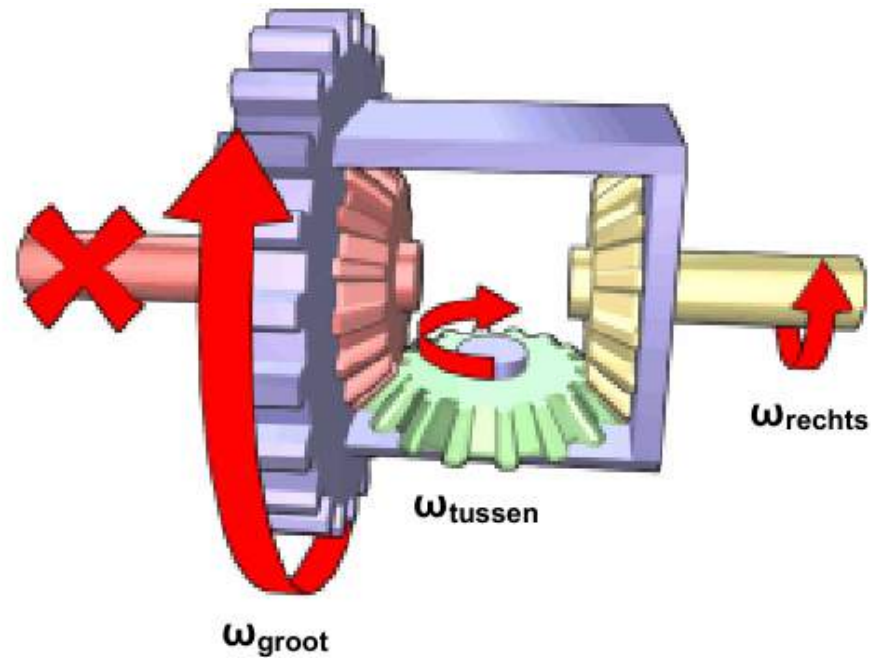
Tentamenvraag D

Tentamenvraagstuk D

Beschouw een differentieel zoals die in achterassen van auto's wordt toegepast. De linkeras staat stil en het grote paarse tandwiel waaraan het paarse huis is verbonden drijft via het differentieel de rechteras aan. De drie "tussentandwielen" in het huis hebben allemaal dezelfde diameter D_{tussen} terwijl de diameter van het grote paarse tandwiel gelijk is aan D_{groot} . Stel dat de hoeksnelheid van het grote paarse tandwiel gelijk is aan ω_{groot} , dat de hoeksnelheid van het groene tussentandwiel ten opzichte van het huis gelijk is aan ω_{tussen} , en dat de hoeksnelheid van de rechteras is gelijk aan ω_{rechts} .

Tentamenvraag D1

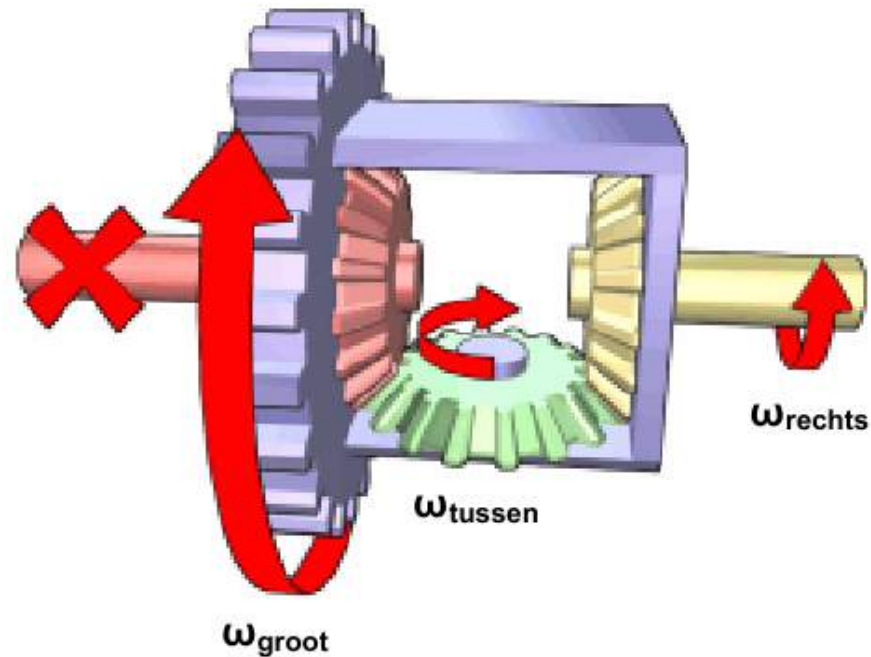

D1 (weegfactor 1)

Wanneer is het differentieel uitgevonden en wat was de eerste toepassing?

Antwoord D1

Tentamenvraag D1

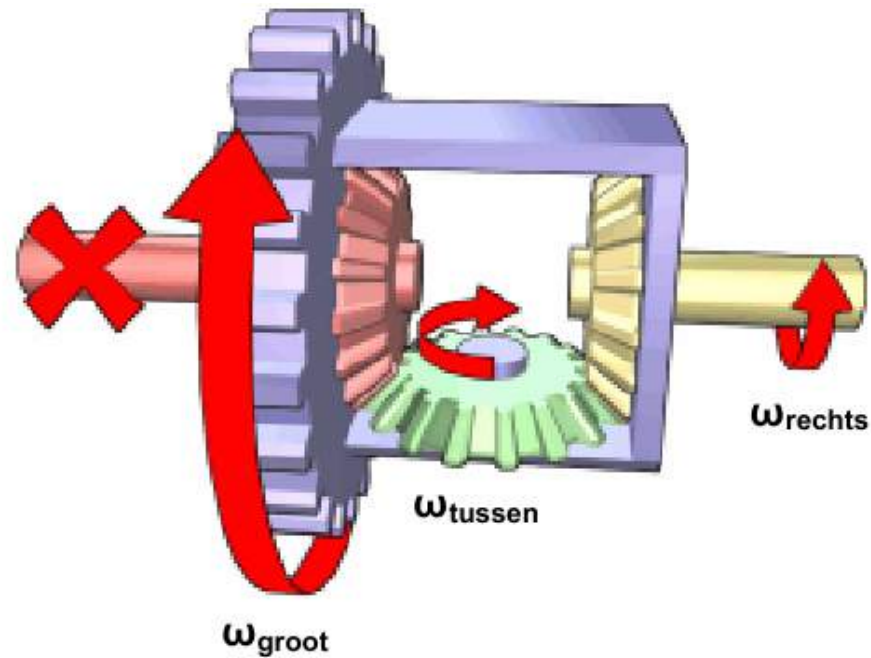
D1 (weegfactor 1)

Wanneer is het differentieel uitgevonden en wat was de eerste toepassing?

China, 1050-771 voor Christus, "South Pointing Chariot"

Antwoord D1

Tentamenvraag D2

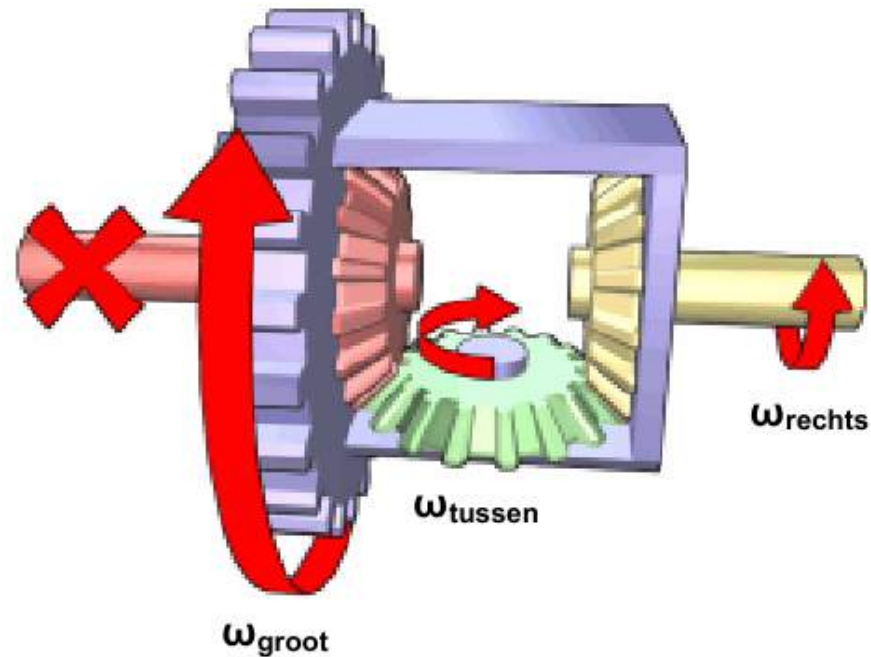

D2 (weegfactor 3)

Druk ω_{tussen} uit in ω_{groot} , D_{groot} en D_{tussen}

Antwoord D2

Tentamenvraag D2

D2 (weegfactor 3)

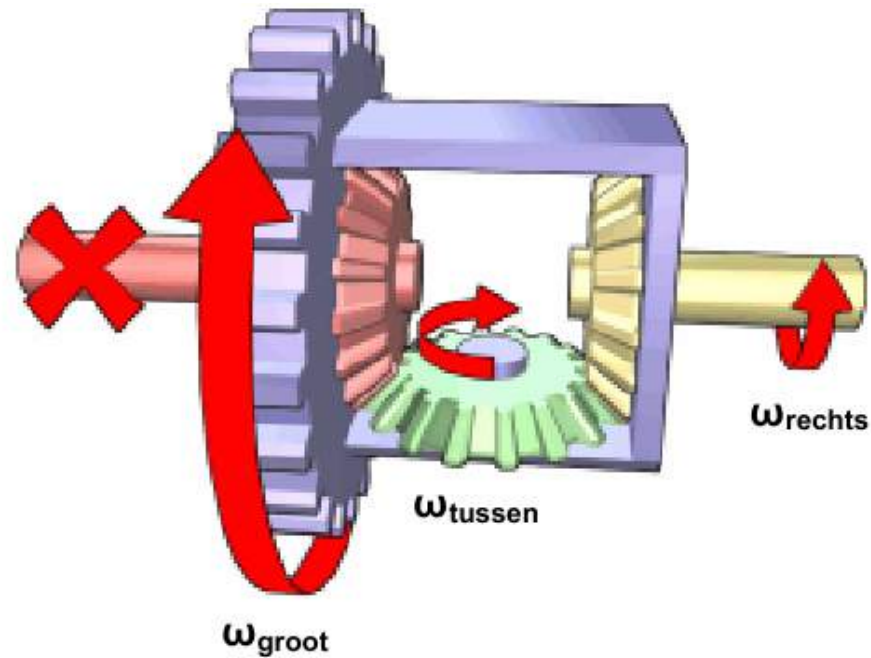
Druk ω_{tussen} uit in ω_{groot} , D_{groot} en D_{tussen}

Relativeer de beweging van
 ω_{groot} en de stilstaande as

$$\omega_{\text{tussen}} = \omega_{\text{groot}}$$

Antwoord D2

Tentamenvraag D3

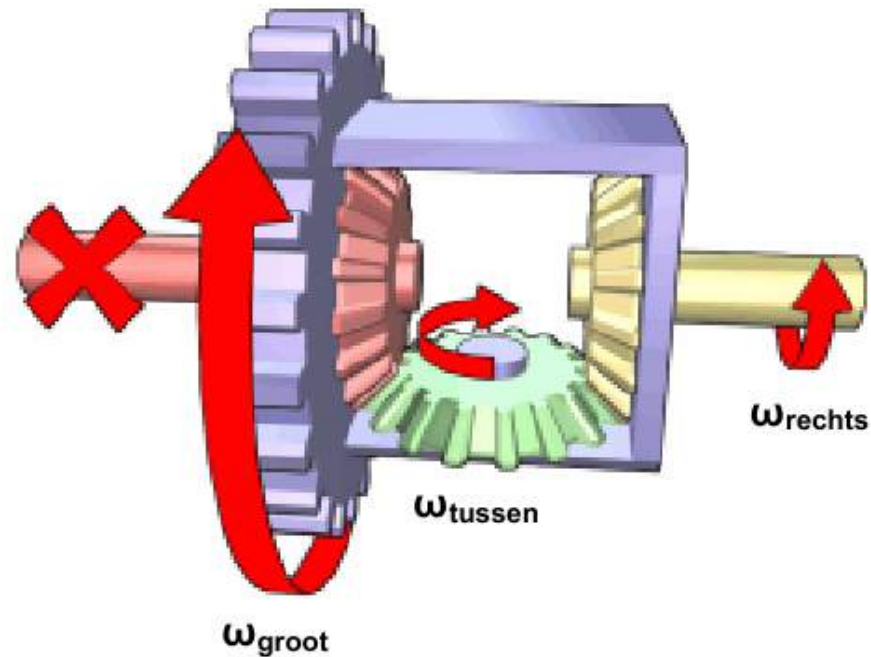

D3 (weegfactor 3)

Druk ω_{rechts} uit in ω_{groot} , D_{groot} en D_{tussen}

Antwoord D3

Tentamenvraag D3

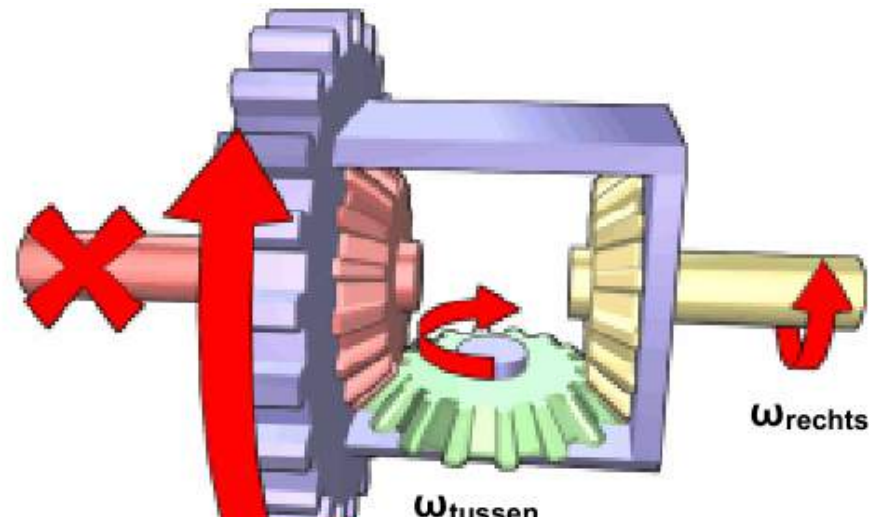
Relativeer de beweging van ω_{groot} en de stilstaande as

D3 (weegfactor 3)
Druk ω_{rechts} uit in ω_{groot} , D_{groot} en D_{tussen}

$$\omega_{\text{rechts}} = 2 \cdot \omega_{\text{groot}}$$

Antwoord D3

Tentamenvraag D4

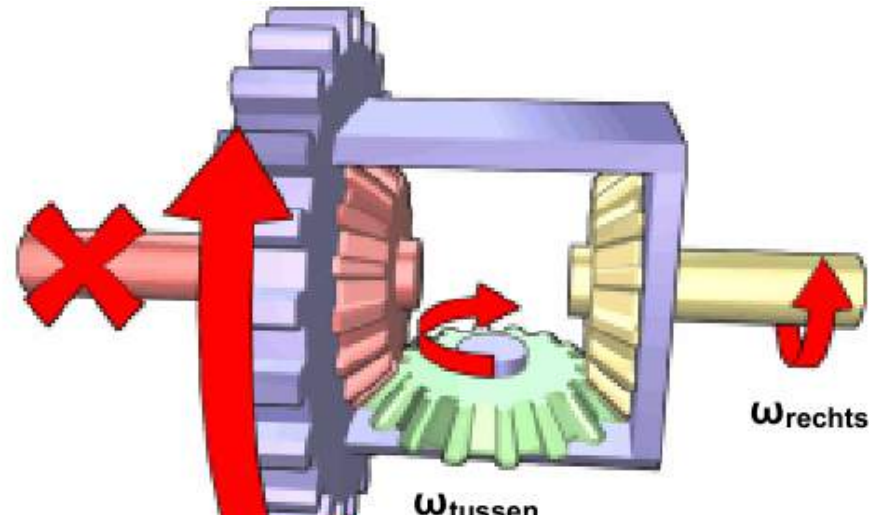

D4 (weegfactor 3)

Stel dat het differentieel in de achteras van een auto is ingebouwd en dat de auto een heel scherpe bocht maakt waardoor het linkerwiel stilstaat. Druk de verhouding tussen de schuifkrachten die de wielen op het wegdek uitoefenen uit in D_{groot} , ω_{groot} , D_{tussen} , ω_{tussen} en ω_{rechts} . Veronderstel dat de wrijving tussen de onderdelen van het differentieel verwaarloosbaar is.

Antwoord D4

Tentamenvraag D4

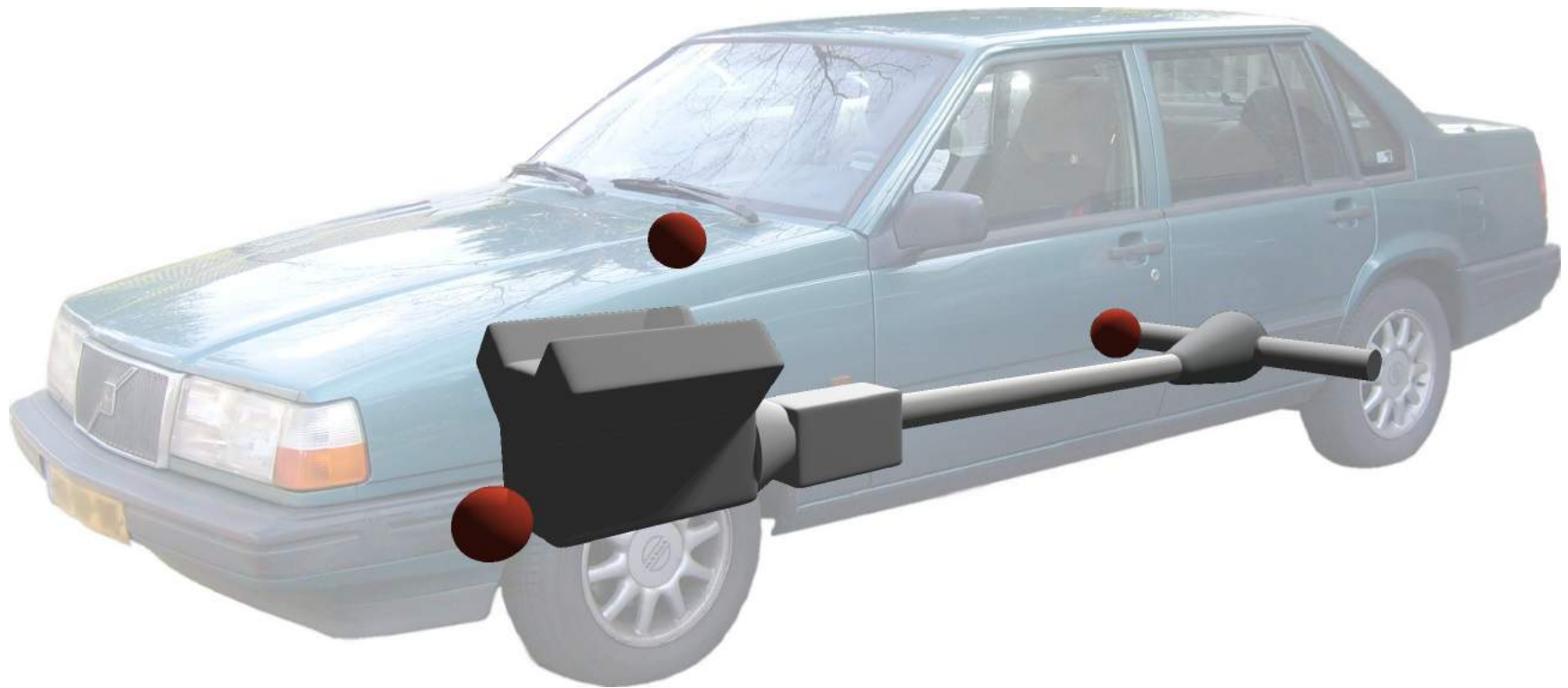
D4 (weegfactor 3)

Stel dat het differentieel in de achteras van een auto is ingebouwd en dat de auto een heel scherpe bocht maakt waardoor het linkerwiel stilstaat. Druk de verhouding tussen de schuifkrachten die de wielen op het wegdek uitoefenen uit in D_{groot} , ω_{groot} , D_{tussen} , ω_{tussen} en ω_{rechts} . Veronderstel dat de wrijving tussen de onderdelen van het differentieel verwaarloosbaar is.

Een differentieel is een krachtverdeler. De schuifkrachten die de wielen op het wegdek uitoefenen zijn dus gelijk en hun verhouding is gelijk aan 1.

Antwoord D4

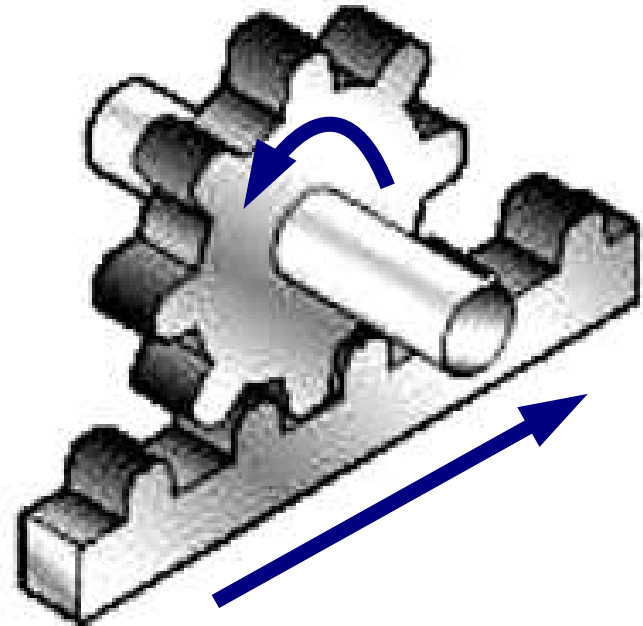
Actuatoren

Stuur mechanisme

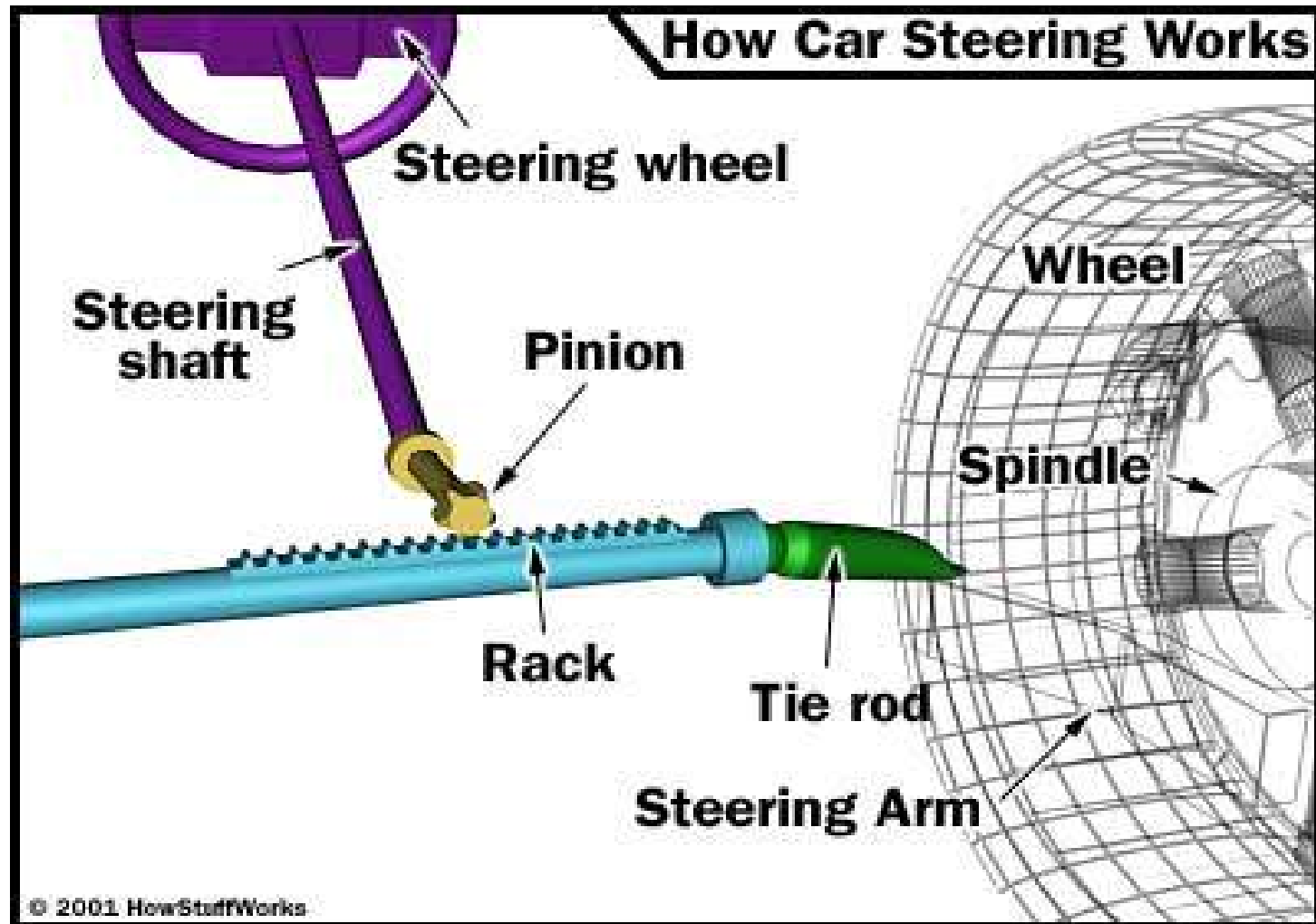
rotatie naar lineair

- Tandheugel
- Spindel

Stuur mechanisme

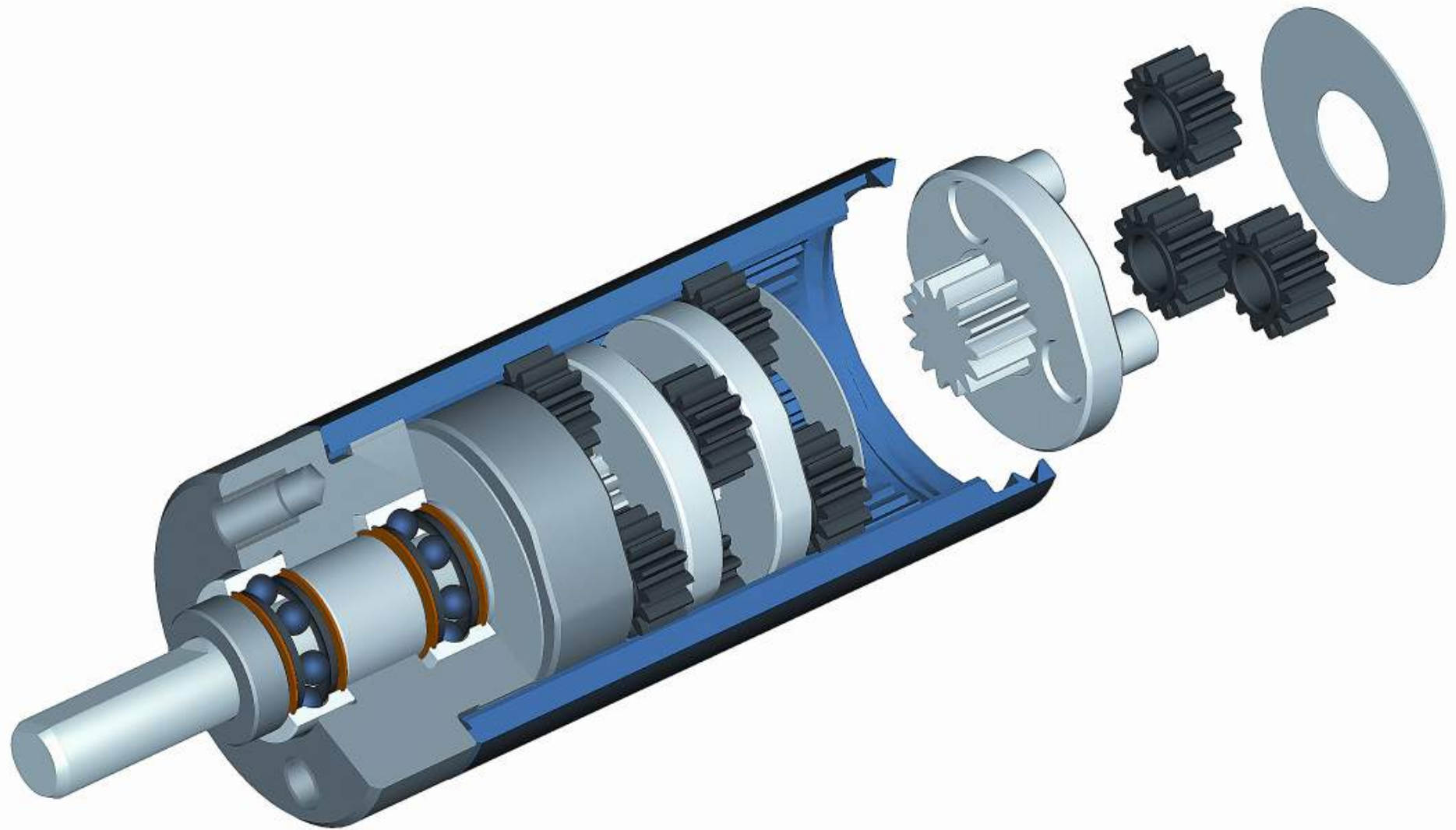
Tandheugel

Actuatoren

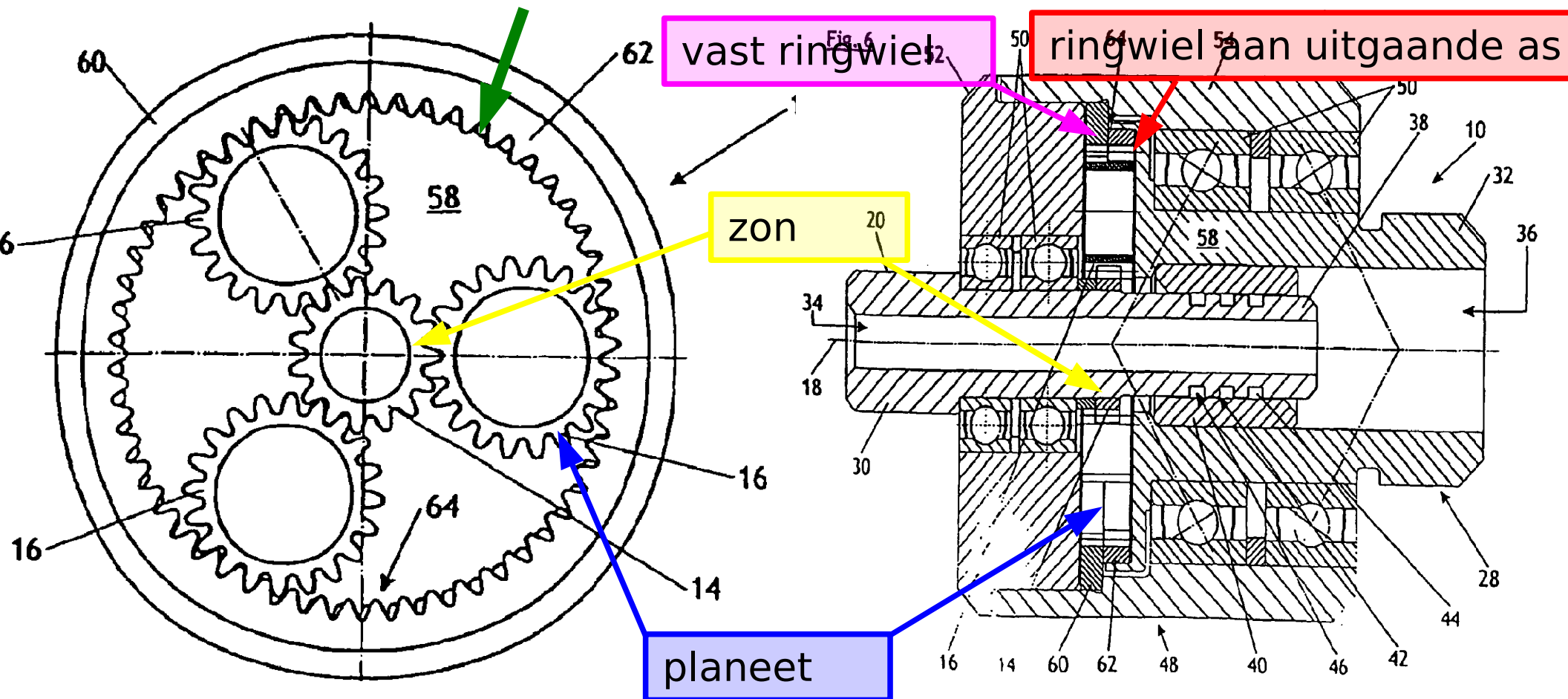
- Relatief veel kracht, weinig beweging, intermitterend, klein vermogen
- Grote vertraging
- Planeet overbrengingen
 - Enkel / meerdere planeten
 - Wolfrom
 - Cyclo
 - Harmonic drive
- Worm

Meerdere planeet sets

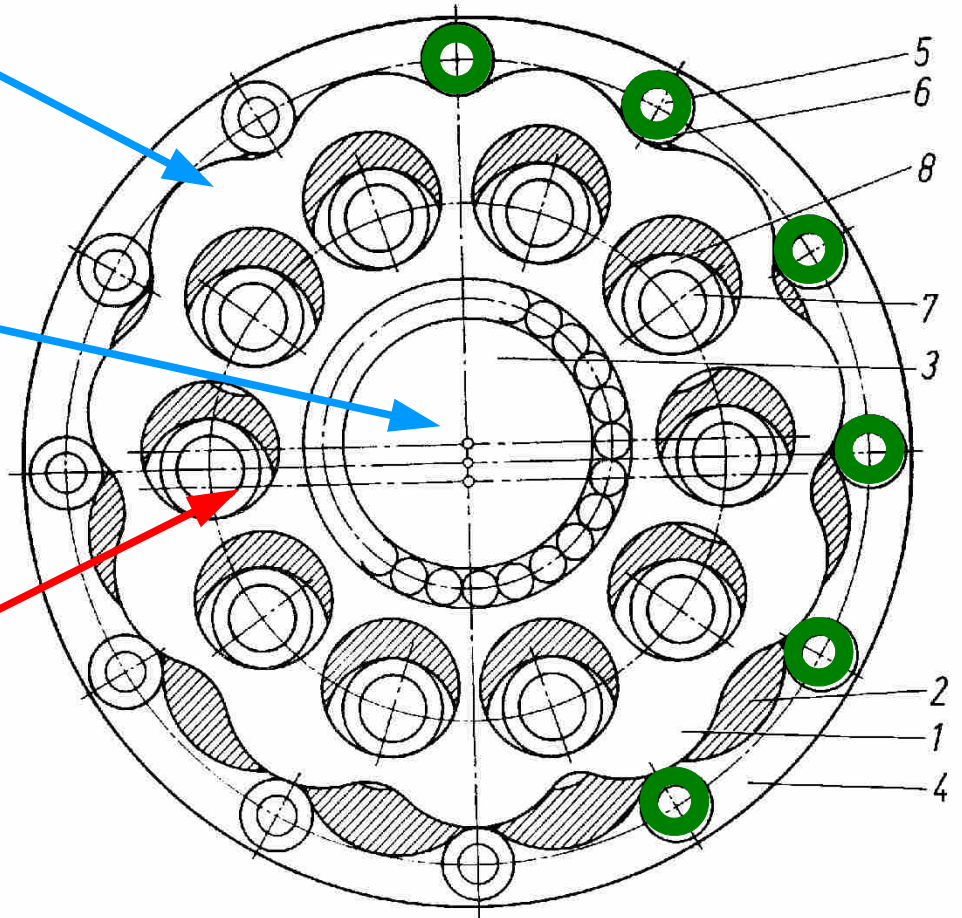
Wolfrom planeet overbrenging

2 Ringtandwielen met een klein verschil in tanden: bij iedere volledige rotatie van de planeetdrager roteren de ringtandwielen met het verschil in tanden ten opzichte van elkaar.

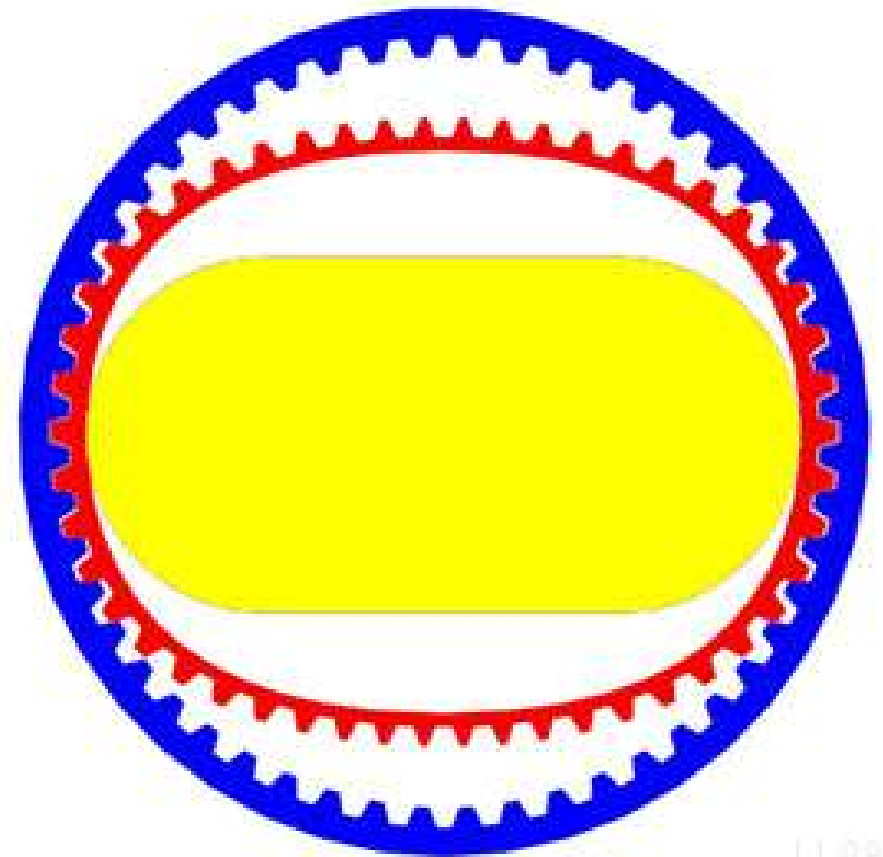
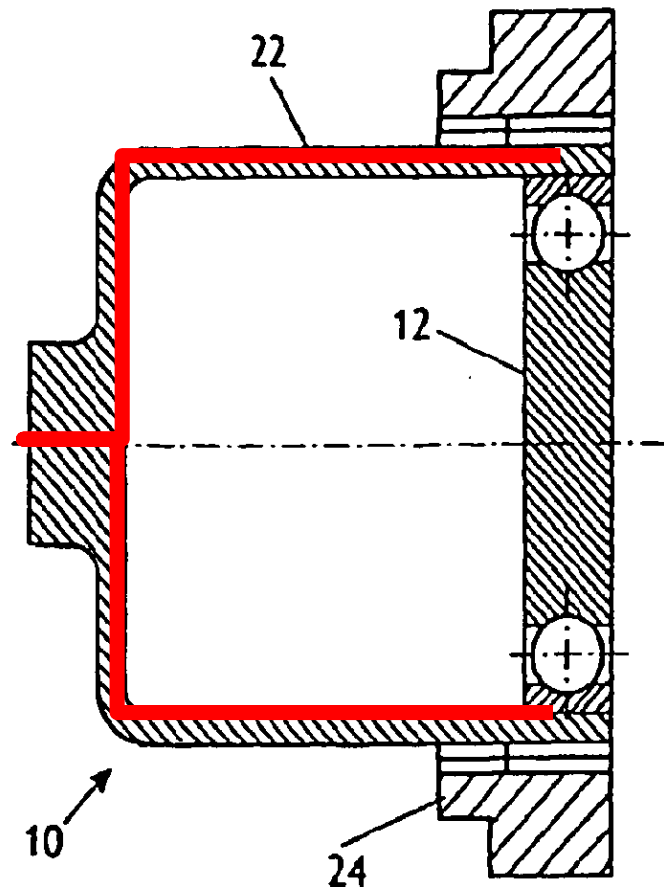
Cyclo planeet overbrenging

- Planeten maximale grootte
- Planeetdrager (excenter) is ingaande as
- Rotatie van planeet naar uitgaande as
- Robuust door veel tandcontact

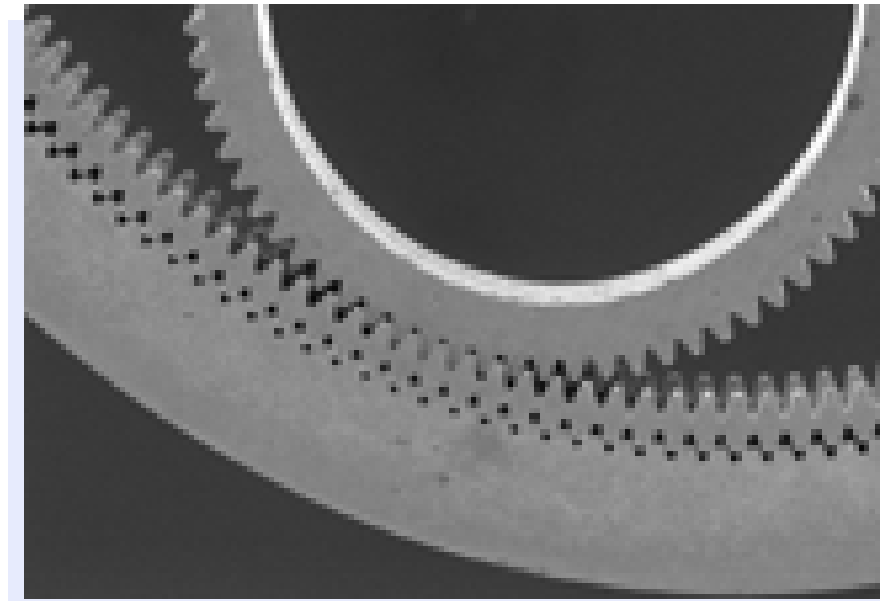
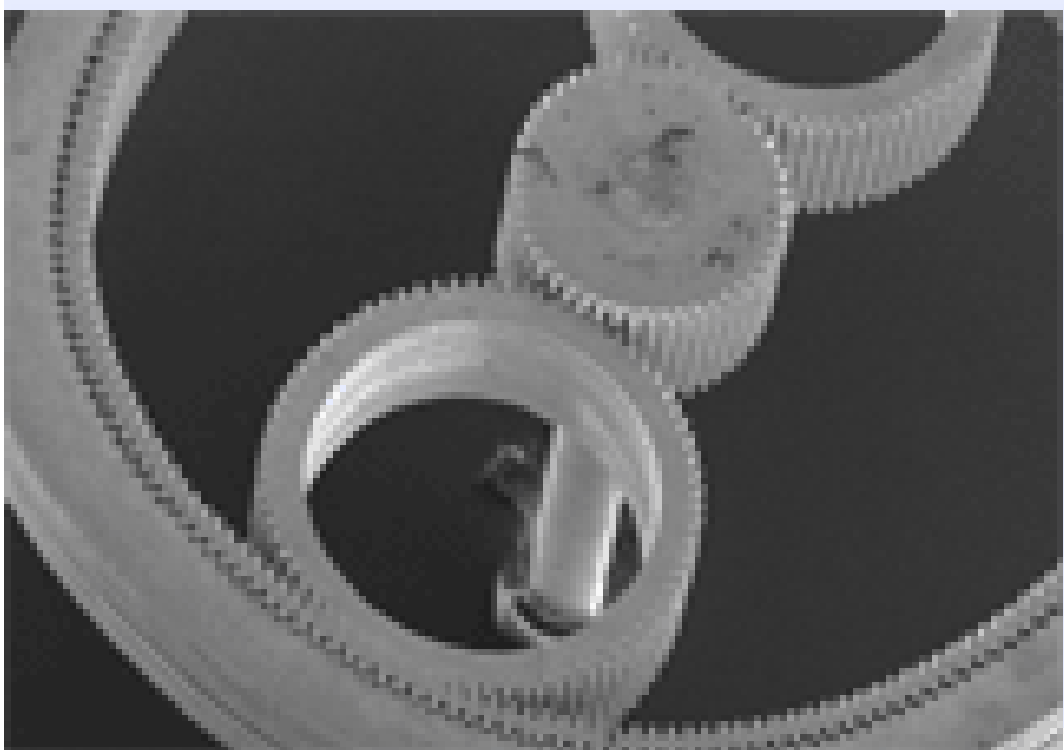
Harmonic drive

Flexible verbinding naar uitgang (**Flex spline**)

Micro harmonic drive

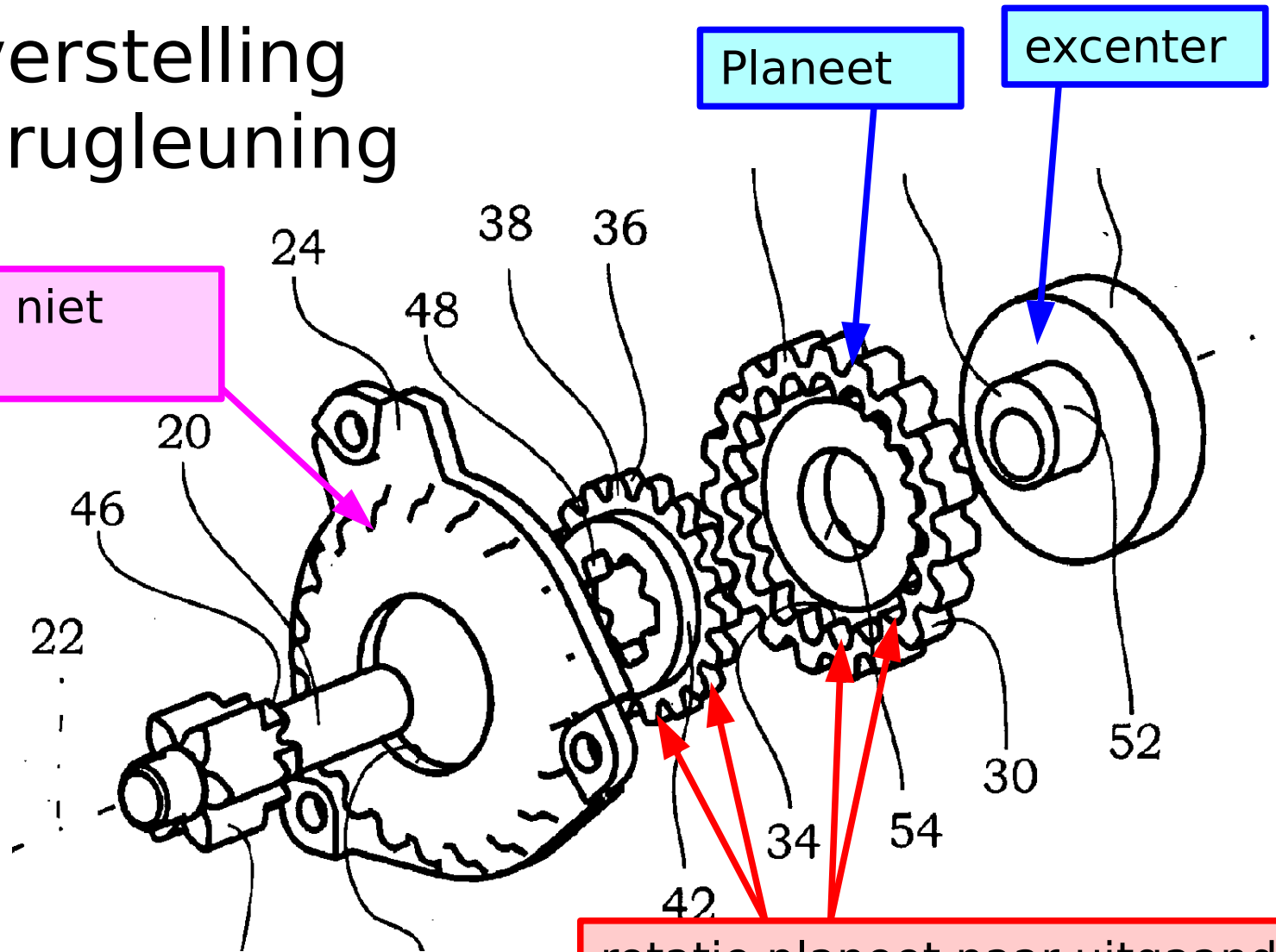
Micro harmonic drive gecombineerd met
Wolf from

Voorbeeld actuator in stoel

Cyclo in verstelling
van de rugleuning

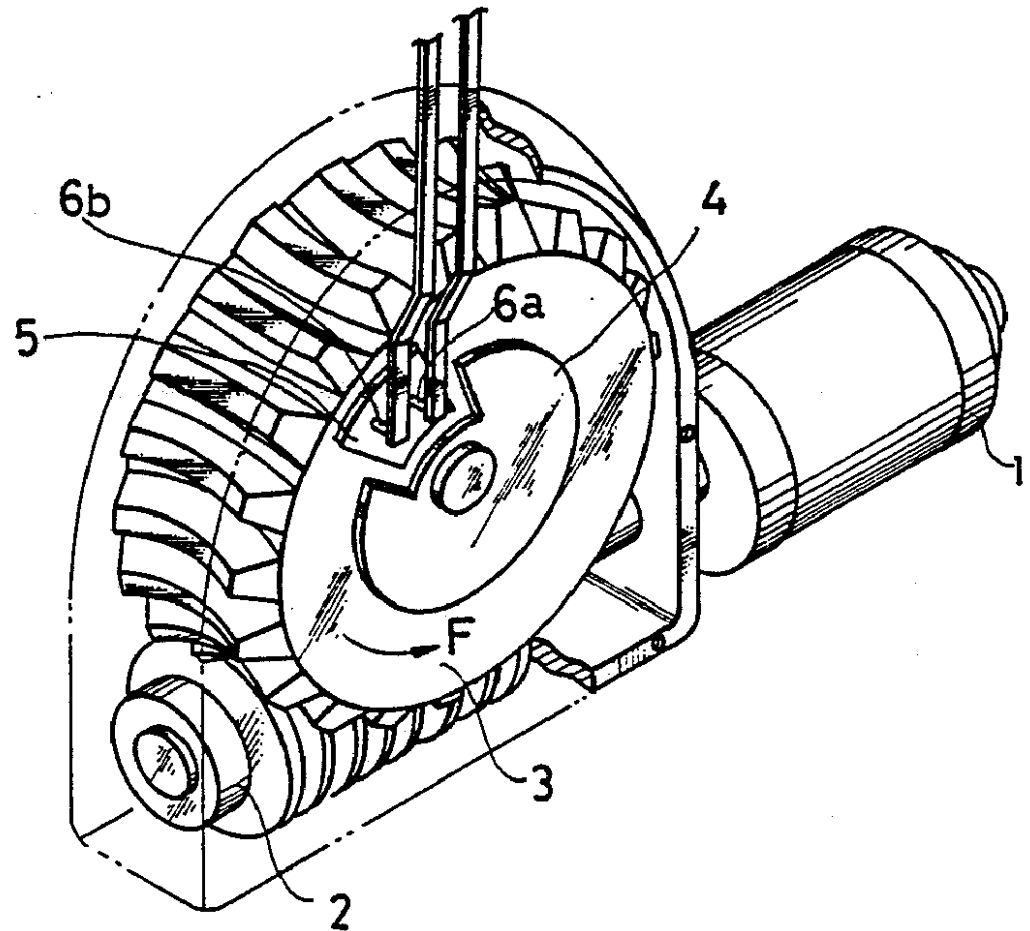
Ringwiel (tanden niet
zichtbaar)

rotatie planeet naar uitgaande
as via koppeling met tanden

Worm overbrenging

- Haakse overbrenging
- Eenvoudig
- Grote ratio
- Voorbeeld: ruitenwissers

Einde

